

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Malý princ a možnosti jeho využití v sekundárním vzdělávání

Bakalářská práce

Autor:	Klára Černá
Studijní program:	Český jazyk a literatura se zaměřením vzdělávání – maior Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání – minor
Vedoucí práce:	Mgr. Mikolášiková Michala
Oponent práce:	doc. PaedDr. Alena Zachová, CSc.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Klára Černá
Studium:	P20P0308
Studijní program:	B0114A090005 Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor:	Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání, Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání
Název bakalářské práce:	Malý princ a možnosti jeho využití v sekundárním vzdělávání
Název bakalářské práce AJ:	The Little Prince and the Ways of its Usage in Teaching at Secondary Schools

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se věnuje odkazu a společensko-historickému kontextu filozofické pohádky *Malý princ* od Antoina de Saint-Exupéryho a zkoumá přístupy k její interpretaci z hlubinně psychologické perspektivy. Dále se zabývá materiálovou analýzou výukových prostředků pro sekundární vzdělávání. Praktická část práce navazuje na výzkum čtenářské gramotnosti, který byl proveden roku 2012, zkoumá změnu recepční estetiky u studentů středních škol po deseti letech. Následující část navrhuje a aplikuje aktivity využitelné ve výuce. V závěru práce bude provedena jejich reflexe a zhodnocení.

1. BEUMARCHAIS, Jean-Pierre de; *Dictionnaire des écrivains de langue français M-Z*; Paříž: Larousse, 2001
2. DREWERMANN, Eugen; *Co je důležité, je očím neviditelné: hlubinně psychologický výklad Malého prince*; Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996
3. GARNIER, Stéphane; *Chovejte se jako malý princ*. Brno: Jota, 2022
4. JANKOVIČ, Milan; *Dílo v pohybu*; Praha: Academia, 2009
5. JUNG, Mathias; *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupéřem*; Praha: Portál, 2013
6. SAINT-EXUPÉRY, Antoine de; *Malý princ*; Nové Město: Fortuna Libri, 2015
7. SAINT-EXUPÉRY, Marie; *Já a můj syn: Antoine de Saint-Exupéry*; Praha: Vyšehrad, 1971
8. SÍS, Petr; *Pilot a Malý princ: život Antoina de Saint-Exupéryho*; Praha: Labyrint: Raketa, 2014
9. WEBSTER, Paul. *Život a smrt Malého prince*. Plzeň: Mustang, 1995
10. ZACHOVÁ, Alena; *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013

Zadávací pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Michala Mikolášíková

Oponent: doc. PaedDr. Alena Zachová, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 23.2.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Malý princ a možnosti jeho využití v sekundárním vzdělávání vypracovala pod vedením vedoucí samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne.....

.....

podpis

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala Mgr. Michale Mikolášíkové za vedení práce, zejména za rady a velkou trpělivost. Na místě je také poděkovat Základní škole a mateřské škole Předměřice nad Labem a Střední škole Sion High School za umožnění realizace výzkumu, bez něhož by tato práce nemohla vzniknout.

Anotace

ČERNÁ, Klára. *Malý princ a možnosti jeho využití v sekundárním vzdělávání*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 85 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se věnuje odkazu a společensko-historickému kontextu filozofické pohádky *Malý princ* od Antoina de Saint-Exupéryho a zkoumá přístupy k její interpretaci z hlubinně psychologické perspektivy. Dále se zabývá čtenářskou gramotností, v jejímž rámci provádí materiálovou analýzu výukových prostředků pro sekundární vzdělávání. Praktická část práce navazuje na výzkum čtenářské gramotnosti, který byl proveden roku 2012, zkoumá změnu percepční estetiky studentů základních škol a porovnává ji s percepční estetikou studentů středních škol po deseti letech. Následující část navrhuje a prezentuje aktivity využitelné ve výuce. V závěru práce bude provedeno jejich porovnání a posouzení.

Klíčová slova: Malý princ, materiálová analýza, recepce, výzkum, výuková aktivita

Annotation

ČERNÁ, Klára. *The Little Prince and the Ways of its Usage in Teaching at Secondary Schools*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023. 85 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis focuses on the significance and socio-historical context of the philosophical fairy tale "The Little Prince" by Antoine de Saint-Exupéry and examines approaches to its interpretation from a depth psychological perspective. It also deals with reading literacy and, within its framework, conducts a material analysis of teaching resources for secondary education. The practical part of the thesis builds upon a study on reading literacy conducted in 2012, examining the change in perceptual aesthetics of primary school students and comparing it to the perceptual aesthetics of secondary school students after ten years. The following section proposes and presents activities applicable in education. In conclusion, a comparison and evaluation of these activities will be performed.

Keywords: The Little Prince, material analysis, reception, research, teaching activity

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

V Hradci Králové dne:.....

Podpis studenta:.....

Obsah

Úvod	12
1.0 Společensko-historický kontext	13
1.1 Antoine de Saint-Exupéry	13
1.1.2 Marie de Saint-Exupéry	17
1.1.3 Consuelo de Saint-Exupéry	19
1.2 Dílo Antoina de Saint-Exupéryho	20
1.3 Malý princ	21
2.0 Hlubinně psychologický výklad Malého prince	23
2.1 Archetypy	24
2.2 Hlubinně psychologické výklady Malého prince	25
2.2.1 Malý princ	25
2.2.2 Pilot.....	27
2.2.3 Růže	28
2.3.4 Liška	32
2.3.5 Portréty dospělých mužů	32
2.3.6 Had	38
3.0 Čtenářství a čtenářská gramotnost.....	38
4.0 Materiálová analýza výukových prostředků pro sekundární vzdělávání	39
4.1 Čítanka pro 7. ročník základní školy	40
4.2 Literární výchova pro 9. ročník základní školy (VÝPRAVY DO SVĚTA LITERATURY I)	40
4.3 Čítanka 9.....	41
4.4 Reflexe a zhodnocení materiálů pro základní školy	41
4.5 Čítanka pro III. ročník gymnázií	42
4.6 Čítanka III. k Literatuře v kostce.....	42
4.7 Čítanka 3 k LITERATUŘE – přehledu SŠ učiva.....	43
4.8 Reflexe a zhodnocení čítanek pro středí školy	43

4.9 Celková reflexe a zhodnocení analyzovaných materiálů	44
5.0 Výzkum čtenářství a čtenářské gramotnosti na základě percepce ukázky z díla Malý princ.....	45
5. 1 Recepce ukázky z roku 2023 v porovnání s recepcí z ukázky 2012	46
5.1.1 Četli jste celou knihu?	48
5.1.3 Co víš o autorovi knihy?.....	50
5.1.4 Které postavy v ukázce vystupují?	52
5.1.5 O kterých postavách se v ukázce hovoří?.....	54
5.1.7 Kterou vzpomínku z dětství si vybavuje letec?	58
5.1.8 Na co vzpomíná malý princ?	60
5.1.9 Jak byste charakterizovali vztah mezi letcem a malým princem?.....	62
5.1.10 Kapitola nemá název. Jak bys ji pojmenoval/a?	62
5.1.11 Porozumění výňatku z ukázky.....	62
5.1.12 Závěr výzkumu	63
6.0 Využití Malého prince v sekundárním vzdělávání	64
6.1 Klasická vyučovací hodina.....	64
6.2 Alternativně pojatá hodina	65
6.3 Porovnání a reflexe navržených hodin.	66
Závěr.....	68
Seznam použité literatury	70
Seznam dalších použitých zdrojů	72
Seznam použitých příloh	73
Příloha A.....	73
Příloha B.....	74
Příloha C.....	79
Příloha D.....	82
Příloha E	86

Příloha F	87
Příloha G.....	89
Příloha H.....	90
Příloha I	91
Příloha J	92
Příloha K.....	94
Příloha L	95

Úvod

Hlavním předmětem této bakalářské práce je filozofická pohádka Malý princ a zejména možnosti jejího využití v sekundárním vzdělávání. Nejprve se zaměříme na teoretický obsah práce, na jehož základě budou vytvořeny následné aktivity pro vyšší stupeň sekundárního vzdělávání.

V první části se budeme zabývat společensko-historickým kontextem. Nejprve se zaměříme na dobu autorova života a klíčové světové události, které ji bezprostředně ovlivňovaly. Pokusíme se chronologicky i tematicky rozčlenit autorova díla a v jejich kontextu na základě intertextových motivů vymezit Malého prince.

V následující části se zaměříme na hlubinně psychologickou percepci Malého prince, jejíž závěry budou sloužit jako podklad pro následné návrhy výukových aktivit v praktické části práce. Charakterizujeme si zde hlubinnou psychologii, z níž budeme v následujících rozborech vycházet, a to zejména pojem archetyp, na jehož základě jsou postaveny hlubinně psychologické perspektivy literárních děl. Na ni navážeme samotnou hlubinně psychologickou percepcí jednotlivých postav a motivů objevujících se v rámci příběhových rovin Malého prince. Zaměříme se zde zejména na rozpory výkladů, s nimiž budeme pracovat, a na základě argumentů zvolíme pro naše účely stěžejní variantu. K argumentaci využijeme zejména autobiografické prvky díla, díky nimž přibližně určíme výchozí teze.

Vymezením pojmů čtenářství a čtenářská gramotnost se přesuneme k samotné využitelnosti Malého prince v sekundárním vzdělávání. Tyto pojmy budou klíčové pro analýzu výukových prostředků, a hlavně pro výzkum čtenářské gramotnosti, jenž bude hlavním předmětem praktické části práce. Výzkum je založen na dotazníkovém šetření, které vytvořila paní docentka Zachová v roce 2012. V rámci této práce bude výzkum replikován na nižším stupni sekundárního vzdělávání a aplikován také na střední škole, která je hlavním předmětem zájmu této práce. Výsledky dotazníkového šetření budou porovnány s výsledky z roku 2012 a na jejich základě pak budou navrženy aktivity využitelné na vyšším stupni sekundárního vzdělávání.

V závěru práce proběhne celková reflexe relevantnosti navrhovaných aktivit pro daný stupeň vzdělávání na základě výsledků dotazníkového šetření a posoudíme naplnění záměrů bakalářské práce.

1.0 Společensko-historický kontext

V této kapitole se budeme věnovat společensko-historickému kontextu filozofické pohádky Malý princ. Zaměříme se na život autora Antoina de Saint-Exupéryho, vliv jeho prostředí a doby, v níž vyrůstal, a to zejména ve vztahu k jeho literární tvorbě. Pokusíme se vymezit autobiografické prvky v Malém princí prostřednictvím událostí a osobností ovlivňujících dobu, v níž žil. Zaměříme se zejména na roli žen v jeho životě, a to na Marii de Saint-Exupéry a Consuelo de Saint-Exupéry, které budou stěžejní pro upřesnění rozporů v hlubinně psychologickém výkladu růže.

V rámci nastíněného kontextu vymezíme jednotlivá díla Antoina de Saint-Exupéryho, která se pokusíme zařadit na základě doby vzniku, žánrového a tematického vymezení. V rámci vytvořeného kontextu autorových děl se pokusíme co nejpřesněji vymezit filozofickou pohádku Malý princ.

1.1 Antoine de Saint-Exupéry

Antoine de Saint-Exupéry, celým jménem Antoine Jean-Baptiste Marie Pierre de Saint-Exupéry, byl francouzský pilot, spisovatel a publicista žijící v první polovině 20. století. Narodil se 29. června 1900 v Lyonu¹ a zemřel pravděpodobně 31. července 1944 v Andělském zálivu mezi Nice a Monakem, po sestřelení německou stíhačkou.² Kromě kariéry letce a spisovatele se během svého života věnoval i vědeckým výzkumům, za něž získal několik patentů.³

Pocházel ze staré aristokratické rodiny, které v období jeho dětství zažívaly v důsledku Velké francouzské revoluce značný úpadek. Narodil se jako prostřední z pěti dětí Marie a Jeana de Saint-Exupéry, kteří zpočátku bydleli v bytě na Alphonse-Fochier v Lyonu. Po smrti otce se Marie i se svými pěti dětmi – Marií-Madelaine, Simone, Antoinem, Francoisem a Gabrielle – přestěhovala do starého rodinného sídla v Saint-Maurice-de-Rémens.⁴

„Park v zámku Saint-Maurice se stal místem všech objevů a vzpomínek. Těmi Antoine, dítě plné nadšení, vyzdobí později své knihy nostalgickými slovy.“⁵

Zde Antoine vyrůstal v bezstarostném prostředí až do svých devíti let, kdy byl poslán spolu se svým bratrem Francoisem na jezuitskou školu Notre-Dame-de-Saint-Croix. Oproti dřívější výchově, kterou zprostředkovávala svým dětem Marie, byla tato škola řízena

¹ WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň : Mustang, 1995. s. 9-11

² WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň : Mustang, 1995. s. 5-10

³ WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň : Mustang, 1995. s. 109

⁴ DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha : Kalich, 2002. s. 9-15

⁵ VALLIÉRES, Nathalie des. *Saint-Exupéry: Archanděl a spisovatel*. Tišnov : Sursum, 2005. s. 16

výrazně striktněji. Jednalo se o prostředí s pevně nastolenými pravidly a zpátečnickými praktikami, které svým středověkým způsobem vzdělávání paradoxně vzbuzovali v chlapci nevoli ke křesťanským hodnotám, jež se jim jezuitská škola snažila vehementně vštěpovat.⁶ V důsledku toho získal odpor k učení a v letech 1913/14 byl téměř vyloučen pro nekázeň. Na této škole studoval v letech 1909-1915, kdy je Marie v důsledku propuknutí války nechala přeradit na Collège-de-la-Villa-Saint-Jean. Zde byl přístup k učení markantně jiný a výrazně bližší současným společenským trendům, ani zde nebyl však Antoinův prospěch příliš dobrý. Odmítal své talenty věnovat snaze v učivu a místo toho se věnoval psaní vlastních básní. Přesto v pozdějších letech zvládl bez problémů aplikovat praktické znalosti předmětů, jež potřeboval pro svou práci letce a spisovatele.⁷

Počátkem roku 1917 Antoinův bratr vážně onemocněl a byl odvezen domů, kde, i přes veškeré doufání rodiny, krátce po Antoinově maturitě nemoci podlehl. O této smrti se spisovatel zmínil poprvé až po dvaceti pěti letech ve válečném pilotovi. Tehdy se raději soustředil na přijímací zkoušky na námořní akademii, kam se nedostal, stejně jako do bojů první světové války. Téměř v den, kdy dostal povolávací rozkaz, válka skončila.⁸

Místo námořní akademie začal studovat architekturu, kde, i přes svůj nezájem a čas trávený více psaním než studiem, vydržel tři roky. V roce 1920 musel nastoupit vojenskou docházku, kterou ukončil v roce 1922. Na vlastní žádost byl přiřazen k letectvu a získal zde pilotní průkaz, který určoval i jeho následující kariéru. Již během pobytu na vojně se pokoušel dostat k co největšímu množství příležitostí létat. Kvůli tomu byl mnohokrát přerazován, při čemž se seznámil s Louisou de Vilmorin, s níž byl následně krátce zasnouben. Její rodina trvala na změně Antoinovi kariéry, proto začal pracovat v Boirnových cihelnách jako kontrolor. Po jejich rozchodu v roce 1924 přestoupil do Saurera, firmy zabývající se výrobou nákladních automobilů. Působil zde jako automechanik a obchodní cestující, ale vzhledem k pocitu nenaplněnosti z tohoto povolání zde vydržel pouhý rok. Počátkem roku 1925 nastoupil k CAF, kde působil jako instruktor letectví. Pro nedostatek práce měl mnoho času na psaní, proto v roce 1926 vydal svoji první novelu, která vyšla v několika číslech časopisu *Navire a 'argent*. Nedlouho poté postihla rodinu další tragédie, a to úmrtí Antoinovy starší sestry Marie-Madelaine.⁹

⁶ WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň : Mustang, 1995. s. 35-37

⁷ DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha : Kalich, 2002. s. 17-40

⁸ WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň : Mustang, 1995. s. 43-52

⁹ DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha : Kalich, 2002. s. 41-117

V témže roce získal osvědčení pilota civilní dopravy, a pro nedostatek práce ukončil spolupráci s CAF. Místo toho nastoupil k Všeobecné letecké poštovní společnosti, kde nejprve pracoval jako mechanik, zkušební letec, a nakonec se dostal k práci poštovního kurýra. V rámci toho byl v roce 1927 vyslán na diplomatickou misi do Španělska, kde jakožto ředitel v Cap Juby měl za úkol zmírnit vznikající spory. Právě zde začal psát svůj román *Kurýr na jih*, který vyšel na jaře 1929. Tehdy se pokoušel Antoine o absolvování kurzu letecké navigace, to ovšem bylo neúspěšné.¹⁰

V roce 1930 byl jmenován provozním ředitelem Aeroposty, dceřiné společnosti Aeropostale, pro kterou pracoval jako pilot. Tato společnost sídlila v Argentině a Antoine de Saint-Exupéry byl jejím ředitelem do jejího konce. Na podzim 1930 se tu seznamuje s Consuelo Gomez Carrilovou, která po jeho naléhání nakonec souhlasila se zasnoubením. Vzali se na jaře 1931, tedy stejného roku, kdy také dokončil své druhé románové dílo *Noční let*.¹¹

Po krachu na New Yorkské burze se Evropou i Amerika rozmáhala finanční krize. Pro Antoina to mělo osobní dopad, a to v podobě ztráty ředitelské pozice, kdy musel opět zaujmout roli řadového pilota, a prodeje rodinného sídla. K tomu došlo v roce 1932, kdy se Marie v důsledku nedostatku finančních prostředků byla nucena zámku Saint-Maurice vzdát. Tato krize měla i fatálnější následky, z nichž tím nejpodstatnějším byl v roce 1933 nástup Adolfa Hitlera k moci.¹²

Vlivem této krize nakonec mimo argentinské dceřiné firmy skončil i provoz Aeropostale, z níž krátce před jejím zánikem Antoine de Saint-Exupéry kvůli značným neshodám s vedením firmy odešel. Záhy nastoupil na místo zkušebního pilota nově vzniklé monopolní firmy Air France, což v jeho kariéře znamenalo další pokles na nižší úroveň. Ani zde ovšem nevydržel příliš dlouho, jelikož byl v důsledku způsobené havárie propuštěn.¹³

Počátkem roku 1934 se neustále pohyboval na hranici krize. Po nějaké době nastoupil do propagačního oddělení Air France, ale ani zde neměl dostatek práce, proto byl nucen začít spolupracovat jako publicista s Paris-Soir. V rámci této spolupráce je vyslán na májovou leteckou přehlídku do Moskvy, již Francie pojala jako příležitost ke spojení se s Ruskem v obavě z rostoucí moci Adolfa Hitlera v Německu.¹⁴

Kvůli nedostatku leteckých příležitostí se rozhodl v tomtéž roce pořádit si vlastní letoun, ve kterém v létě absolvoval přednáškové turné s účelem podpory francouzského letectví a také

¹⁰ DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha : Kalich, 2002. s. 117-144

¹¹ DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha : Kalich, 2002. s. 150-203

¹² DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha : Kalich, 2002. s. 90-220

¹³ WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň : Mustang, 1995. s. 90-117

¹⁴ DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha : Kalich, 2002. s. 210-230

se pokusil o překonání rekordu dálkového letu, který uspořádal ve spolupráci s Air Bleu a Paris-Soir.¹⁵ Při tomto pokusu téměř zahynul při havárii v Lybijské poušti, z níž napsal sérii článků vycházejících pod názvem *Vězení z písku*.¹⁶

Počátkem roku 1936 se v důsledku stálé finanční krize byl nucen přestěhovat ze svého bytu, což ovšem pro jeho neustálé zahraniční cesty a manželskou krizi, kvůli níž se pokoušel trávit s Consuelo co nejméně času, nebylo předmětem jeho zájmu. Nejprve odcestoval do Španělska, kde dostal za úkol psát reportáže z občanské války, a následně, po domluveném rozchodu s Consuelo, do New Yorku se záměrem podniknout odsud dálkový let do Ohnivé země. Při startu ovšem došlo k havárii, jejíž zdravotní následky si nesl až do konce života.¹⁷

V době rekonvalescence, kterou byl nucen strávit v New Yorku, začal ze svých dřívějších článků sestavovat *Zemi lidí*. Kvůli jejímu dokončení se přesunul zpět do Evropy a počátkem roku 1939 *Země lidí* poprvé vyšla. Ještě ten samý rok za ní získal literární cenu se značnou finanční odměnou, díky níž mohl koupit zámeček La Feuilleraie, kam se záhy odstěhovala jeho žena. Sám Saint-Exupéry se vydal opět do Ameriky, ale kvůli zprávám o nadcházející válce se velmi brzy vrátil do Francie.¹⁸

Tentokrát dostal povolávací rozkaz a po krátké době, kdy působil jako pilot nacvičující bombardující lety, byl přiřazen k průzkumné letecké jednotce. Zde navrhl několik vylepšení letounů, díky nimž byla práce s nimi přesnější a kvalitnější. V březnu 1940 se poprvé dostal k reálnému průzkumnému letu, po němž z důvodu zdravotních komplikací podstoupil dvoutměsíční rekonvalescenci. K létání se vrátil až v květnu, ovšem pouze na krátkou dobu, jelikož Francie podepsala s Německem příměří. Následné měsíce trávili na letišti, aniž by měli co dělat, proto byl v srpnu 1940 demobilizován. Přesunul se do Agay za svou matkou a sestrou Gabriell, aby zde pracoval na *Citadele*, kterou už tehdy nazýval svým posmrtným dílem. Kvůli své dobrodružné povaze ani zde dlouho nevydržel, než se přesunul opět do Ameriky. Měl v plánu zde vyjednávat o zapojení Ameriky do války, po svém přiletu ovšem absolvuje kvůli trvajícím zdravotním potížím operaci a píše *Válečného pilota*. Ten vychází v roce 1942, kdy se Amerika po útoku na Pearl Harbour zapojuje do války.¹⁹

V New Yorku se po velmi dlouhé době opět setkal s Consuelo a pronajali si byty vedle sebe. Ve svém nuceném exilu přijal nabídku nakladatele na napsání dětské knihy, která měla být vydána na Vánoce. Vydána je nakonec v dubnu 1943, a to pod názvem *Malý princ*. Po

¹⁵ WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň : Mustang, 1995. s. 114-118

¹⁶ DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha : Kalich, 2002. s. 250-270

¹⁷ VALLIÉRES, Nathalie des. *Saint-Exupéry: Archanděl a spisovatel*. Tišnov : Sursum, 2005. s. 65-74

¹⁸ DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha : Kalich, 2002. s. 284-304

¹⁹ DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha : Kalich, 2002. s. 290-310

nekonečně dlouhém období, kdy se nemohl do probíhajících bojů zapojit, se mu konečně podařilo k vojsku vrátit. Absolvoval výcvik, po němž byl převelen do Alžíru, kde byl v červnu povýšen na majora. Uskutečnil ovšem pouhé dva lety, než byl poslán na rekonvalescenci kvůli svým zraněním. Pracoval tedy dál na *Citadele* a snažil se o návrat k létání.²⁰

V roce 1944 byl opět přiřazen zpět ke své letecké skupině, v níž kvůli vysokému věku dostal povolení pro pouhých pět letů, po nichž měl být odvelen z aktivní vojenské služby. Během pátého letu se svým letounem beze stopy zmizel. Tělo Antoina de Saint-Exupéryho doposud nebylo nalezeno, proto ohledně jeho smrti stále existuje velké množství spekulací, u nichž to pravděpodobně již zůstane.²¹

1.1.2 Marie de Saint-Exupéry

Po smrti otce Jeana byl Antoine spolu se svými pěti sourozenci odkázán výhradně na péči matky Marie de Saint-Exupéry. Již v útlém věku se k ní velmi přivázel a věnoval jí výrazně větší míru pozornosti než komukoliv jinému ve svém okolí. Vyžadoval její neustálou bezprostřední blízkost a žádal o příběhy vyprávěné pouze pro něj. Jakožto prvorozený syn zastával u matky výsadní postavení, kterého si od útlého věku velmi užíval. Již tehdy utíkal své chůvě, aby mohl co nejvíce trávit čas právě s ní.²²

Smrt manžela ji zasáhla ve věku 28 let a jejím úkolem bylo postarat se co nejlépe o své potomky. Aby na děti nepůsobila truchlivým dojmem, rozhodla se oblékat do bílého oblečení, které mělo dětem přinášet naději. Odstěhovala se spolu s dětmi na Saint-Maurice, kde trávili většinu letních měsíců a kde se také mimo jejich výchovy věnovala své umělecké činnosti. Již zde získal malý Antoine díky své sestře přezdívku „Král slunce“ pro jeho světlé vlasy.²³

Vzhledem k uměleckému zaměření matky a velmi tolerující a volné výchově, se malý Antoine dostal k prvnímu psaní již na sklonku šestého roku života, kdy začal psát verše, které jí bezprostředně po zapsání četl. Marie pro svou něžnou povahu ovšem nezískala pouze sympatie svých dětí, ale i celého služebnictva zámku a ostatních lidí. Právě díky tomu se jí dostávalo pohostinství pratety, bez nějž by pro své děti jen stěží zajistila potřebné materiální prostředky. Pro ženu v jejím postavení nebylo přijatelné, aby si našla práci k uživení rodiny, proto by s nimi musela žít velmi střídmě. Díky možnosti pobývat na Saint-Maurice se mohla

²⁰ VALLIÉRES, Nathalie des. *Saint-Exupéry: Archanděl a spisovatel*. Tišnov : Sursum, 2005. s. 84-90

²¹ VALLIÉRES, Nathalie des. *Saint-Exupéry: Archanděl a spisovatel*. Tišnov : Sursum, 2005. s. 92-96

²² WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň : Mustang, 1995. s. 11-17

²³ PERSANE-NASTORG, Michèle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 32-38

věnovat výchově svých dětí, které sama učila během dopolední, zatímco odpoledne trávili s guvernantkou.²⁴

I přes psychické problémy, s nimiž se potýkala po ztrátě otce, se plně oddala svým dětem a upřednostnila je před vlastními zájmy. Dokonce tak odmítala i muže, kteří jí nabízeli sňatek, a věnovala se pouze dětem. Malý Antoine na ní velmi lpěl a byla to ona, kdo ho přivedl k jeho některým životním postojům. Když například jednoho dne nedopatřením způsobil zranění svého bratra a obviňoval se z něj, naučila ho toto:²⁵

*„Nejsi vinen, ale jsi zodpovědný...”*²⁶

Tehdy markantně ovlivnila jeho pozdější životní směřování, což můžeme doložit přímo pasáží z Malého prince:

*„Lidé na tuhle pravdu zapomněli, ‘řekla liška. ‘Ale ty na ni zapomenout nesmíš. Navždy budeš zodpovědný za všechno, co sis ochočil. Jsi zodpovědný za svou růži... ‘, ‘Jsem zodpovědný za svou růži...’, “*²⁷

Když byl Antoine ve svých devíti letech poslán na internátní jezuitskou školu, nesl své odloučení od matky velmi těžce, což dokazují zejména jeho dopisy matce, viz příloha A. Vyžadoval její velmi časté návštěvy, každodenní dopisování a velkou míru pozornosti, přestože tou dobou s bratrem bydleli zcela v jiné části Francie. Mezitím, co její synové navštěvovali tuto školu, žila se svými dcerami dál v Saint-Maurice. Zde se věnovala svým obvyklým zálibám a s nástupem války se začala zabývat dobrovolnickou prací v rámci Červeného kříže, kde působila během války jako ošetřovatelka. Péči o své děti i o jiné věnovala vždy veškeré své nasazení.²⁸

S dospíváním svého staršího syna a ztrátou toho mladšího si Marie začala uvědomovat velkou vázanost Antoina na ní, proto se rozhodla dát mu více svobody, aby v životě dokázal být samostatnější.²⁹ Přesto nedokázala upřít svému synovi žádaných výstředností, proto i v jeho dospělosti na vlastní žádost dostával kapesné, bez nějž by si nemohl dovolit například pořízení pilotního průkazu, který určil jeho pozdější kariéru. Z důvodu zavedených konvencí nebylo

²⁴ PERSANE-NASTORG, Michéle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 40-49

²⁵ PERSANE-NASTORG, Michéle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 50-60

²⁶ PERSANE-NASTORG, Michéle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 60

²⁷ SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. Praha: Fortuna Libri, 2015. s. 75

²⁸ PERSANE-NASTORG, Michéle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 68-70

²⁹ PERSANE-NASTORG, Michéle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 92

přistojné mluvit o finanční situaci rodiny, proto synovi neprozradila, jak velkým problémem pro ni tato finanční zátěž je, dokud nežádal o peníze právě na pořízení onoho průkazu.³⁰

Ani se synovou dospělostí se míra vyměňovaných dopisů nezmenšila, což napomáhala neustálému udržování jejich blízkého vztahu, k němuž pravděpodobně tíhli i pro značnou shodu svých povahových rysů. Zatímco Antoine své emocionální stavy vybíjel v psaní či létání, Marie je vkládala do svých uměleckých děl.³¹

Marie byla Antoinovou oporou po celý jeho život, podporovala ho ve všech životních rozhodnutích, a přestože neměl Antoine žádné vlastní potomky, Marie tímto způsobem přijímala jeho literární díla.³²

1.1.3 Consuelo de Saint-Exupéry

Consuelo de Saint-Exupéry, rodným jménem Suncín de Sandoval, se narodila v roce 1901 v Salvadoru a zemřela v roce 1979. Byla malířka, sochařka a mimo to se i občas věnovala psaní. S Antoinem de Saint-Exupéry se poprvé setkala v roce 1930, přesně tři roky po jejím prvním ovdovění. Byť o ní velká část zdrojů tvrdí, že byla velmi nerozvážná, dle vlastních slov prošla velmi tvrdou křesťanskou výchovou a během svého soužití s Antoinem de Saint-Exupérem se starala o jejich blaho. Přesto byl vlivem obou velmi výrazných osobností jejich společný život plný překážek a rozporů. Velký vliv na to mělo také hospodaření s penězi, které ani jeden z nich příliš nezvládal, což vedlo k častému stěhování a cestování po Evropě i Americe. I ve chvílích stálého bydlení Consuelo trávila mnoho času bez manželovi přítomnosti, který kvůli četným letům a jiným pracovním či spisovatelským povinnostem nebyl po jejím boku.³³

Mnoho zdrojů Consuelo označuje za Antoinovu osudovou lásku, která i přes její úskalí velmi ovlivnila jeho život. Přes značné manželské neshody, vycházející zejména z jejich vzájemně si podobných povahových rysů, se tohoto vztahu nikdy nevzdali a snažili se přes velkou míru rozchodů o jeho stálé udržení.³⁴

Stejně jako Antoine, i Consuelo značnou část svého dětství strávila pod vlivem vlastních fantazií v přírodním prostředí. Myšlenkové návraty do těchto dob spolu s psaním pamětí jí byly

³⁰ PERSANE-NASTORG, Michèle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 100-103

³¹ PERSANE-NASTORG, Michèle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 117-119

³² PERSANE-NASTORG, Michèle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 193

³³ VIRCONDELET, Alain: Předmluva. In: SAINT-EXUPÉRY, Consuelo de. *Paměti růže*. Praha: EUROMEDIA GROUP, 2021. s. 6-10

³⁴ VIRCONDELET, Alain: Předmluva. In: SAINT-EXUPÉRY, Consuelo de. *Paměti růže*. Praha: EUROMEDIA GROUP, 2021. s. 8-12

útěchou v dobách manželovi nepřítomnosti, zejména po jeho náhlém zmizení, kdy se musela vyrovnat se skutečností, že svého „Tonia“ už nikdy nespátří. V letech 1946-1979 se na základě sběru dopisů, dokladů, kreseb a jiných pozůstalostí po svém muži věnovala zachování jeho odkazu a napravení manželské reputace, jež nebyla valná.³⁵

Právě Consuelo měl být věnován *Malý princ*, což ona ovšem vzhledem ke své podobnosti s princovou růží odmítla a přesvědčila Saint-Exupéryho, aby věnoval tuto knihu Léonu Werthovi. Před svým odletem toho Antoine litoval a sliboval své ženě, že po návratu z války napíše pokračování, kde bude vystupovat jako princezna, nikoli jako trnitá růže.³⁶

1.2 Dílo Antoina de Saint-Exupéryho

Spisovatel Antoine de Saint-Exupéry během svého života působil především jako prozaik. V dětských letech začínal psaním básní a krátkých poznámek, které ovšem nebyly nikdy publikovány. Jako úspěšnější lze označit jeho beletristickou a publicistickou tvorbu, díky níž se dostal do povědomí populace. Většinu jeho beletristických děl lze označit jako romány, ale napsal i několik novel a filozofickou pohádku *Malý princ*. Charakteristickým znakem jeho děl jsou intertextové motivy vycházející zejména z autobiografických prvků. Jedná se o motivy letectví, pouště a vztahu k ženám, který zpravidla nebývá úspěšný.³⁷

Debutoval novelou *Letec*, která vycházela v několika číslech časopisu *Navire a 'argent*. Stejně motivy se prolínají i v jeho následujícím románu *Kurýr na jih*, který vyšel v roce 1929. Jedná se o příběh letce Bernise, který prožívá lásku k ženě, pro níž je jeho svět příliš složitý a neuchopitelný. Tento příběh končí letcovým sestřelením v Saharské poušti a tato smrt je čtenáři předložena prostřednictvím telegrafu.³⁸

S leteckou tematikou se setkáváme i v jeho dalším díle *Noční let*, který se tentokrát odehrává v Jižní Americe. Tento kontinent pilot ve svém letounu „Daurat“ navzdory bouřím a horám prozkoumává krajinu. *Noční let* sklídl velký úspěch a Antoine de Saint-Exupéry za něj v roce 1931 získal cenu *Femina*.³⁹

Velmi odlišným dílem, které vychází v roce 1939, je *Země lidí*. Jedná se o dílo, které není poznamenáno fikcí, čímž jsou jeho autobiografické prvky zřetelnější. *Země lidí* vychází ze

³⁵ VIRCONDELET, Alain: Předmluva. In: SAINT-EXUPÉRY, Consuelo de. *Paměti růže*. Praha : EUROMEDIA GROUP, 2021. s. 10-14

³⁶ VIRCONDELET, Alain: Předmluva. In: SAINT-EXUPÉRY, Consuelo de. *Paměti růže*. Praha : EUROMEDIA GROUP, 2021. s. 14-18

³⁷ WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň : Mustang, 1995. s. 11-30

³⁸ BEUMARCHAIS, Jean-Pierre de. *Dictionnaire des écrivains de langue français M-Z*. Paříž: Larousse, 2001. s. 168-169

³⁹ BEUMARCHAIS, Jean-Pierre de. *Dictionnaire des écrivains de langue français M-Z*. Paříž: Larousse, 2001. s. 168-169

skutečných reálií autorova života, zejména z jeho zkušeností a vzpomínek. Prolínají se tu obrazy z jeho dětství, ale hlavním motivem je opět letectví a různé země, které Saint-Exupéry během své letecké kariéry navštívil. Části tohoto díla jsou sestaveny z již dříve publikovaných článků a hovoří zde o svých bezprostředních pocitech ohledně leteckých prožitků. V tomtéž roce dostal za *Zemi lidí* Saint-Exupéry Velkou cenu Francouzské akademie za román a její překlad se stal velmi populárním i v zahraničí, zejména ve Spojených státech.⁴⁰

Na počátku druhé světové války se Antoine de Saint-Exupéry stal aktivním členem skupiny *2/33 de Grande Reconnaissance* (Velkého uznání). Právě této skupině věnuje své následující dílo *Válečný pilot*, který je nejprve publikován v roce 1942 jako anglický fejeton *Flight to Arras*. Až později je vydán jako samostatný svazek v angličtině i ve francouzštině. V té době pobýval Saint-Exupéry trvale v Americe a vznikají zde i jeho následující dvě díla. Obě byla publikována v roce 1943, a jedná se o *Dopis rukojmímu* a *Malého prince*.⁴¹

Po jejich vydání je vlivem vlastního naléhání vyslán na misi do severní Afriky, kde i se svým letounem beze stopy mizí v červenci 1944 u břehů Korsiky. Posmrtně pak vychází jeho dlouho rozpracovaný román *Citadela* v roce 1948 a v roce 1953 jsou publikovány i jeho *Zápisky (Carnets)* a jiné texty – novely, dopisy, předmluvy a další. Tyto posmrtné útržky autorových děl byly poskládány a vydány v mnoha svazcích, z nichž posledním posmrtně vydaným svazkem byly *Válečné spisy (Écrits de aierre)*.⁴²

Saint-Exupérymu byla v jeho tvorbě často vyčítána velká část věcí, jako je neobratná románová stavba, nepřiměřeně vysoká květnatost jazyka či zjednodušené hrdinství. Přesto si jeho díla našla oblibu nejen v jeho rodné Francii, ale i v celém světě. Můžeme to přisuzovat zejména naléhavosti jeho textů, v nichž spisovatel projevuje schopnosti velkého myslitele a básníka. Byl představitelem filozofie tzv. „hrdinského humanismu“, což podle Jiřího Šrámka vzešlo zejména z jeho povolání pilota a dodává autorovým dílům mimořádnou mravní hodnotu pocházející z hrdinského činu.⁴³

1.3 Malý princ

Malý princ je filozofická pohádka Antoineta de Saint-Exupéryho vznikající v roce 1942, kdy autor trávil svůj čas v nuceném exilu ve Spojených státech.⁴⁴ Jedná se o autorskou pohádku,

⁴⁰ BEUMARCHAIS, Jean-Pierre de. *Dictionnaire des écrivains de langue française*. M-Z. Paříž: Larousse, 2001. s. 168-169

⁴¹ BEUMARCHAIS, Jean-Pierre de. *Dictionnaire des écrivains de langue française*. M-Z. Paříž: Larousse, 2001. s.168-169

⁴² VALLIÉRES, Nathalie des. *Saint-Exupéry: Archanděl a spisovatel*. Tišnov : Sursum, 2005. s. 84-95

⁴³ ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury od počátku po současnost*. Brno: Host, 2012, s. 552-553

⁴⁴ MACURA, Vladimír. *Slovník světových literárních děl*. Praha: Odeon, 1989. s. 206

proto zde najdeme mnoho reálných prvků korespondujících s autorovými zkušenostmi. Tento starobylý původně slovesný žánr se během svého vývoje stylizoval do jiných podob, byť jsou pro něj stále charakteristické společné znaky. Ty jsou ovšem u autorských pohádek jako je tato mnohem subjektivnější v kontextu autorova života a s netypickými pohádkovými hrdiny.⁴⁵ *Malý princ* je pohádkou značně poznamenanou autobiografickými prvky Antoina de Saint-Exupéryho, což pravděpodobně mohl zapříčinit i jeho nucený exil v Americe. Podle Mathiase Junga bylo toto dílo součástí autorovy psychoterapie, byť dostal napsání pohádky jako zakázku od svého nakladatele. Autoterapie díla s sebou nese právě ony prvky, jež lze nalézt zejména v množství textových rovin, jež dává dílu filozofický přesah.⁴⁶ Pakliže vykládáme *Malého prince* v kontextu autorova života, lze v něm spatřit mnoho postav z jeho bezprostředního okolí. Nelze pochybovat o samotném promítnutí postav z okolí empirického autora⁴⁷, je ovšem spekulativní, zda jeho osobnost lze objevit pouze v postavě letce, nebo zda je promítnut i v samotném malém princí.⁴⁸

V době vzniku díla se Antoine de Saint-Exupéry ocital ve značně melancholickém rozpoložení, jež souviselo zejména s tím, že mu bylo odepřeno zúčastnit se aktivně války.⁴⁹ Jak jsme zmiňovali výše, pobýval tou dobou v New Yorku, kde mu na základě kreslených malých postaviček, které vznikaly již během několika předešlých let, byla nabídnuta zakázka napsání dětské knihy. Tyto postavičky lze chápat buď jako spisovatelův únik do dětství, kde jeho psychický stav neodpovídal prožitým těžkostem, nebo upínání se k vlastnímu synovi, jenž se mu nikdy nenarodil.⁵⁰ Kromě zklamání z války ho touto dobou stále provázela cyklická manželská krize, v níž se s Consuelo pohybovali téměř neustále. Práce na *Malém princí* se pro něj stala prostorem, v němž si mohl utřídit vlastní myšlenky a zabývat se novou spisovatelskou a ilustrátorskou výzvou. Původně bylo vydání knihy plánováno na Vánoce 1942, ale kvůli redakčním a korekturním činnostem bylo posunuto až na duben 1943.⁵¹ Z chronologického hlediska lze tedy *Malého prince* zařadit k poslední, válečné, etapě autorovy tvorby, do níž bychom zařadili také *Válečného pilota*, *Dopis rukojmímu* i nedokončený román *Citadela*, na němž pracoval mnoho let, a jenž již za svého života v žertu nazýval posmrtným. V *Malém princí* se pak objevují i další intertextové motivy charakteristické

⁴⁵ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. Pohádka. In: MOCNÁ, Dagmar, Josef Peterka a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004. s.473-474

⁴⁶ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013. s. 9-12

⁴⁷ HODROVÁ, Daniela. *Na okraji chaosu: Poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001. s. 29

⁴⁸ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013. s. 23-32

⁴⁹ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013. s. 13-17

⁵⁰ VALLIÉRES, Nathalie des. *Saint-Exupéry: Archanděl a spisovatel*. Tišnov : Sursum, 2005. s. s. 88-89

⁵¹ WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň : Mustang, 1995. s. 167-173

pro Saint-Exupéryho tvorbu, a těmi jsou poušť, letectví, cestování a vztah k ženám, který zde můžeme vidět v princově vztahu k růži.⁵²

Jedná se o jediné autorovo dílo, které spadá do dětské literatury, proto nemá z tohoto hlediska v kontextu ostatní tvorby autora srovnání. Lze se ovšem upnout k jeho filozofickému přesahu, díky němuž získal nesčetné množství čtenářů z řad dospělých.⁵³ I proto byl z původní angličtiny přeložen do více než 543 světových jazyků a jejich dialektů.⁵⁴ Pakliže se zaměříme na filozofickou stránku díla, lze zařadit *Malého prince* mezi *Zemi lidí* a *Citadelu*, které jsou taktéž považovány za spíše filozofická díla.⁵⁵ (13) (9)

Autor sám během svého života vycházel z filozofie Friedricha Nietzscheho, k jehož božskému principu přirovnává Eugen Drewermann postavu královského dítěte v podobě malého prince.⁵⁶ Pro tyto myšlenky je Antoine de Saint-Exupéry někdy považován i za humanistu či filozofa. Kromě *Malého prince* lze nejvíce jeho filozofických myšlenek a pohledů na svět spatřit právě v *Zemi lidí*, která je označována za nonfikci, a také v *Citadele*, kde prostřednictvím hlavní postavy beduína zprostředkovává čtenáři postoje k jednotlivým etapám života, životním krizím a uvažuje zde nad důsledky a problémy lidské existence. (14) (1) (7) (15)

„A tak jsem pochopil, že ani utrpení, ani smrt v lůně božím, dokonce ani žal nad mrtvými nejsou z vrcholku nejvyšší věže citadely k politování. Neboť když uctíváme něčí památku, pak ten, kdo odešel, je přítomnější a mocnější než živý.“⁵⁷

2.0 Hlubinně psychologický výklad Malého prince

Než se přesuneme k samotným hlubinně psychologickým perspektivám, jimiž se bude v této části zabývat, je důležité nastínit si prostředí hlubinné, zejména archetypální psychologie, o níž se tyto rozborů opírají. Zakladatelem tohoto směru psychologie byl Carl Gustav Jung, na jehož teorie se zaměříme v první části této kapitoly. Vyložíme si podstatu této psychologie, jejího propojení s literaturou, načež se zaměříme na hlubinně psychologické percepcie díla, z nichž porovnáme zejména nesrovnalosti v závěrech a pokusíme se je na základě společensko-historického kontextu upřesnit.

⁵² BEUMARCHAIS, Jean-Pierre de. *Dictionnaire des écrivains de langue française*. M-Z. Paříž: Larousse, 2001. s.168-169

⁵³ MACURA, Vladimír. *Slovník světových literárních děl*. Praha: Odeon, 1989. s. 206

⁵⁴ Petit Prince Collection. [Online] [Citace: 06. květen 2023.] <https://petit-prince-collection.com/lang/collection.php?lang=en>.

⁵⁵ ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury od počátku po současnost*. Brno: Host, 2012, s. 552-553

⁵⁶ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 80-92

⁵⁷ SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Citadela*. Praha: Vyšehrad, 2002. s. 13

2.1 Archetypy

Výraz archetyp byl poprvé použit ve starověkém Řecku, a to v souvislosti s imago Dei (obrazem Božím) v člověku od starořeckého filozofa Filóna Alexandrijského. Pochází ze slova *arche*, což můžeme přeložit jako *původní, prastarý* či *prvopočáteční*.⁵⁸ Tento typ se objevoval zejména v pohádkách a mýtech, jejichž základy tvořily právě archetypy. Po celé generace se předávaly tyto příběhy nejprve orálně, než došlo k jejich písemnému zaznamenání.⁵⁹

*„Archetyp v podstatě představuje nevědomý obsah, který se uvědoměním a vnímáním mění, a to ve smyslu toho kterého individuálního vědomí, v němž se objevuje.“*⁶⁰

Archetyp vnímáme jako ideu, jejíž existenci lze dokázat stejně obtížně jako existenci instinktů. Jedná se o samostatně prázdný formální prvek neboli danou možnost formy představ. Projev toho konkrétního archetypu můžeme zkoumat v rámci celku, z něhož onu konkrétní formu lze vyvodit.⁶¹

Než se psychologie vymezovala v rámci ostatních věd jako samostatná disciplína, byl archetyp vnímán jako součást mytologie a jeho projevy byly přisuzovány zejména přírodním zákonům. Tedy lunárním, meteorologickým a solárním cyklům, na jejichž základě bylo chování jedinců definováno. V současné době archetyp nechápeme pouze jako mytologický či náboženský koncept, ale také jako psychologický fenomén hledající hlubší významy.⁶²

Archetyp je vlastně prastarý vzorec a z pohledu analytické psychologie C. G. Junga jej vnímáme jako klíčovou složku kolektivního nevědomí. Vzhledem k jejich provázání s minulostí, kdy vznikající archetypy definujeme na základě zkušeností našich předků, lze o archetypech hovořit jako o jakési analogii instinktů. Archetypové vzorce jsou skládány z obrazů, skoro lze říci i praobrazů, jelikož jejich charakteristiky se v průběhu let věčně opakují. Přesto je nelze vnímat jako statické jednotky, jelikož jsou podmíněny historickým duchem na základě existenčně významných situací. Tato obraznost se v rámci lidských rolí objevuje v pohádkách, pověstech a mýtech a hovoříme o nich jako o archetypických vzorcích. Jedná se o jednotlivé postavy, které symbolizují různá témata, jako je například téma ženství a jeho podob.⁶³

⁵⁸ JUNG, Carl, Gustav. *Výbor z díla II: Archetypy a nevědomí*. Brno: Holar, 2018, s. 98-99

⁵⁹ FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: Smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypální psychologie*. Praha: Portál, 1998, s.15

⁶⁰ JUNG, Carl, Gustav. *Výbor z díla II: Archetypy a nevědomí*. Brno: Holar, 2018, s. 100

⁶¹ JUNG, Carl, Gustav. *Výbor z díla II: Archetypy a nevědomí*. Brno: Holar, 2018, s. 100-101

⁶² JUNG, Carl, Gustav. *Výbor z díla II: Archetypy a nevědomí*. Brno: Holar, 2018, s. 98-102

⁶³ JUNG, Carl, Gustav. *Výbor z díla II: Archetypy a nevědomí*. Brno: Holar, 2018, s. 98-102

Oba rozборы, se kterými budeme v následujících částech pracovat, vychází právě z archetypů, byť každý z nich pojímá dílo zcela jiným způsobem. Zatímco Eugen Drewermann se ve svém díle *Co je důležité, je očím neviditelné* zaměřil na propojení archetypů v *Malém princ*i s křesťanskými motivy⁶⁴, Mathias Jung se ve svém díle *Malý princ v nás* zabývá postavami a jejich problémy z psychologického hlediska, dalo by se říci, že se na dílo dívá pohledem terapeuta.⁶⁵

2.2 Hlubinně psychologické výklady Malého prince

V této části se budeme zabývat percepcemi Mathiase Junga a Eugenna Drewermanna. Jedná se o hlubinně psychologické výklady, z nichž jeden je pojímán jako výklad na základě praktického uplatnění psychologie a jejího současného kontextu, zatímco druhý pojímá archetypálnost charakterů v díle z pohledu teologického. Obě tyto práce se zabývají vztahy motivů díla k reáliím společensko-historickým, z nichž i my budeme při jejich posuzování, zejména v neshodách, vycházet.

2.2.1 Malý princ

Jako první se podíváme na postavu malého prince, která, mimo to, že se jedná o hlavní postavu celého příběhu, je zároveň postavou nejtajemnější. Je to malý blondatý chlapec, který z neznámého důvodu vyrůstal sám na své planetce, tedy asteroidu B-612, kde se staral o chod své planetky a svůj vlastní život.⁶⁶ Naše vnímání malého prince se může lišit, a to v závislosti na povrchovosti či hloubce čtení textu.

Podle příběhu se tento malý osamělý chlapec vydal cestovat skrz vesmír, aby našel někoho, kdo by ho měl rád. V závěru své cesty se setkává se ztroskotaným pilotem na poušti, kde mu vypráví všechny své prožitky. Na malého prince se tedy celou dobu díváme skrze oči pilota, který se ocitl v nejkrajnější nouzi. Pilot vnímá malého prince jako chlapce, kterého zajímají odpovědi, ale příliš mnoho neodpovídá.⁶⁷ Nyní se ovšem zaměříme na to, jak malého prince skrze pilotovy oči interpretují odborné publikace.

Malý princ, který ve vyprávění figuruje nejvíce, je bezesporu zároveň nejkontroverznější postavou. Na letecké otázky odmítá odpovídat, místo toho se raději ptá, nebo mluví o zcela náhodných vzpomínkách, na něž se pilot neptal.⁶⁸ O malém princovi jako takovém se během příběhu příliš mnoho věcí nedozvídáme, proto je nejspíš také první

⁶⁴ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 11-98

⁶⁵ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 9-117

⁶⁶ SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. Praha: Fortuna Libri, 2015. s. 9-25

⁶⁷ SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. Praha: Fortuna Libri, 2015. s. 9-25

⁶⁸ SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. Praha: Fortuna Libri, 2015. s. 9-25

postavou, nad jejíž interpretací se zamýšlí obě publikace zcela jinak. V celkovém důsledku se ovšem na interpretaci s drobnými rozdíly v počátečním pojetí shodují.

Eugen Drewermann tu nastiňuje hypotézu vnímání malého prince jako božského dítěte. Božské či královské dítě je jeden z nejstarších náboženských archetypů. Jedná se o malé dítě, zejména chlapce, nevinného vzhledu, který sestoupil na zemi z neznámého prostoru, aby přinesl nové myšlenky a jejím obyvatelům pomohl k řešení problému. Tato charakteristika by přesně odpovídala malému princovi, proto Eugen Drewermann s touto tezí zpočátku pracuje. V rámci svého výkladu se ovšem dopracovává k závěru, že s velkou pravděpodobností takovýmto způsobem vnímat malého prince nelze.⁶⁹

Vzhledem k Saint-Exupéryho spíše ateistickému smýšlení, které se v něm zrodilo během studií na jezuitské škole⁷⁰, bychom s tezí záměrně stvořeného božského dítěte pravděpodobně ani nepracovali. Tuto hypotézu ovšem Drewermann sám vyvrací, a to na základě jednání malého prince vůči ostatním postavám, zejména mužům na planetkách, s nimiž se setkal během své cesty.⁷¹

Podle teze božského dítěte z pohledu archetypálního by toto dítě mělo přinášet nové myšlenky a nová řešení, jež by měla ostatní povznášet kupředu a pomáhat jim v řešení jejich krizi⁷². Místo toho se ovšem dostává daným existencím z princovi strany spíše odsouzení. Na základě tohoto argumentu se nakonec přiklání k vizi letcova alterega⁷³, s nímž od počátku pracuje ve své percepci Mathias Jung. O tomto konceptu nejsou vyjádřeny v jeho percepci žádné pochybnosti, naopak jsou tyto teze podpořeny autorovými reáliemi.⁷⁴ Jedná se zejména o Antoinovo chování v době, kdy byl malým chlapcem a hrál své matce představení jako její „král slunce“, kterým byl svými sourozenci přezdíván. Stejně tak měl stejně jako malý princ blondaté rozevláté vlasy, rozevláté myšlenky a velmi citlivou osobnost.⁷⁵

Podle této hypotézy sestoupil malý princ na zem za pilotem v době nejhlubší krize, jelikož pilot potřeboval jiný pohled na věc. V zoufalé bezvýchodné situaci se setkal se svým vnitřním dítětem, a díky promluvě s ním se mu podařilo vyřešit vlastní existenciální

⁶⁹ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 11-13

⁷⁰ DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha: Kalich, 2002, s. 10-24

⁷¹ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 13-17

⁷² JUNG, Carl, Gustav. *Výbor z díla II: Archetypy a nevědomí*. Brno: Holar, 2018, s. 235-236

⁷³ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 15-17

⁷⁴ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupéřem*. Praha: Portál, 2013, s. 23-32

⁷⁵ PERSANE-NASTORG, Michèle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 32-38

krizi. Podle Junga je tento způsob využitelný nejen v *Malém princ*i, ale také v psychoterapii, kdy díky této metodě můžeme překonat různá úskalí našeho života a vlastní krize.⁷⁶

2.2.2 Pilot

Postava pilota či letce je vypravěčem celého příběhu. Skrze něj se setkáváme s příběhem malého prince. Jelikož je psáno dílo z jeho pohledu, jedná se o jedinou postavu, jejíž myšlenky nám nejsou zprostředkovány pouze prostřednictvím dialogu, na nichž je příběh vystaven.⁷⁷ Jedná se o muže neurčitě věku, který ztroskotal v poušti. Jelikož svůj letoun není schopen opravit, ocitá se v krizi, která by mohla skončit jeho smrtí.⁷⁸ Ze setkání s malým princem je zjevné, že se jedná o jedinou postavu, jež se se svou dospělostí (pochoptelně z dospělých postav) plně nesmířila. Dalo by se říci, že se pohybuje na hranici dětství a dospělosti, a proto je s ním malý princ ochoten strávit delší dobu. Na tomto pomezí se pravděpodobně pohybuje zejména z důvodu nevyřešených komplexů z dětství, jež řeší v úvodní části příběhu.⁷⁹ Pravděpodobně v tomto období života prožíval úzkosti, což lze doložit prostřednictvím kresby slona v hadovi z úvodu knihy.⁸⁰

Pilot v díle plní funkci vypravěče, skrze nějž se pokoušíme přiblížit malému princovi a pochopit jeho smýšlení. Tento příběh provází pilota právě během jeho nastalé krize a jeho prostřednictvím se s krizí vyrovnává.⁸¹ Nacházíme zde symboliku, která nám ukazuje, že bez krizí nelze vést plnohodnotný život. Krize jsou milníkem v našem životě, který nás posouvá dál a dovolí nám poznat nejhlubší zákoutí vlastního nitra, což je téma, kterým se Antoine de Saint-Exupéry zabýval také v *Citadele*. Malý princ zde symbolizuje vlastní překážky, které musí pilot s jeho bezprostřední pomocí překonat. To díky princovi nalézá studnu a následně i jako zázraky opravuje své letadlo.⁸²

Závěr příběhu bychom mohli definovat jako vykoupení z těžké pilotovi situace, byť při záchraně svého života opět ztratil přítele, s nímž se v poušti setkal.⁸³ V této ztrátě lze nalézt přímou souvislost se Saint-Exupéryho životem. Kvůli svému dětství, ve kterém byl velmi vázán na matku, se tento vztah později pokoušel nahradit přátelstvím s jinými muži,

⁷⁶ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevené cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 23-32

⁷⁷ SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. Praha: Fortuna Libri, 2015. s. 9-25

⁷⁸ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevené cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s.18-22

⁷⁹ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s.74-78

⁸⁰ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevené cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s.23-32

⁸¹ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s.74-78

⁸² JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevené cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s.23-32

⁸³ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 74-80

ale nikdy se mu to příliš mnoho nedařilo.⁸⁴ Sám autor žil v utrpení, které přijímal, v kontextu čehož je tragický konec této pohádky naprosto smysluplný.⁸⁵

2.2.3 Růže

Růže je nejpodstatnější bytostí v životě malého prince. Jedná se o květinu, jež ho jako první přiměla zabývat se složitějšími otázkami života a přemýšlet o svých citech. Kvůli nepochopení růže se ji nakonec rozhodl opustit a vydat se na své putování vesmírem, díky němuž zjistil, že i přes kolize v jejich vztahu je pro něj růže nejdůležitější na světě. To si uvědomuje zejména díky rozhovoru s liškou.⁸⁶

Přesto je růže z hlediska výkladu velmi komplikovaná. Jedná se bezesporu o archetyp animy⁸⁷, ovšem kolize zde nastává v jejím přesném vymezení, na němž se výklady neshodují. Zatímco Drewermann vidí v postavě růže matku malého prince⁸⁸, Jung ji staví do role partnerky⁸⁹. V této části si tedy nejprve představíme obě percepce, načež se na základě biografických reálií pokusíme propojit růži s Consuelo de Saint-Exupéry či Marií de Saint-Exupéry na základě společensko-historického kontextu.

2.3.3.1 Růže jako matka – hlubinně psychologický výklad

První verze, se kterou budeme pracovat, je hlubinně psychologický výklad *Co je důležité, je očím neviditelné*, v němž Eugen Drewermann pracuje s růží jako s archetypem matky. Podle něj je růže symbolem matky právě proto, že se pilot v hluboké životní krizi, stejně jako sám Saint-Exupéry, navracel ve svých myšlenkách k bodu, kdy byl jeho život v pořádku a stál na pevných základech, tedy dětství. Dle úvodních vzpomínek pilota lze soudit, že ani toto období života nebylo zcela bezproblémové, jednalo se ovšem o období, kdy jeho vesmír byl jasně stanovený. Že vztah s matkou nebyl zcela ideální můžeme spatřit například v kresbě slona, jehož pozřel had. Slon v tomto případě představuje dítě, malého pilota, jemuž nebylo skrze hroznýše, matku, nebo celkově svět dospělých, dovoleno žít tak, jak by chtěl. Exupéryho vztah k matce byl velmi ambivalentní, což vedlo k jeho útěku do snění, sebepohrdání a ironii, kvůli nimž se v problému utápěl.⁹⁰

⁸⁴ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevené cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s.84-92

⁸⁵ VALLIÉRES, Nathalie des. *Saint-Exupéry: Archanděl a spisovatel*. Tišnov : Sursum, 2005. s. s. 88-89

⁸⁶ SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. Praha: Fortuna Libri, 2015. s. 9-75

⁸⁷ JUNG, Carl, Gustav. *Výbor z díla II: Archetypy a nevědomí*. Brno: Holar, 2018, s. 163-170

⁸⁸ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 55-56

⁸⁹ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevené cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s.93-97

⁹⁰ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s.55-60

Růže v příběhu působí jako ztělesnění roztomilosti. Je nádherná, něžná, ale také afektovaná a náramně egocentrická, k čemuž vede již její samotný vzhled. Působí vznešeně, ale je pokryta trny, kterými může působit bolest i přes svou krásu.⁹¹

Matku Drewermann ztotožňuje s růží právě kvůli období, v němž se růže u malého prince vyskytuje, což je princovo dětství. Ten ji i přes způsobenou bolest vnímá jako ztělesnění dobroty, které je za každou cenu třeba chránit před světem, což by se také dalo chápat jako chránění cti své matky. Důležitá otázka ovšem je, proč se objevuje v dětství malého prince matka až tak pozdě. Z pohledu vývojové psychologie to ovšem není složité vysvětlit, můžeme to vztáhnout k vývojovým fázím dle Sigmunda Freuda. První období, jež si dítě uvědomuje, je období anální, v němž lze spatřit přímou souvislost s vymetáním sopek. Když ovšem vstoupí do jeho života růže, tedy uvědomění si vlastní matky, dostáváme se do období falického, které se projevuje objevováním vlastní sexuality a vázání se na rodiče opačného pohlaví.⁹²

Drewermann tu zároveň malého prince přirovnává k beránkovi, jehož nakreslil pilot. Jedná se o malé krotké zvířátko, jehož chování vůči růži je spoutáno „náhubkem“, tedy nevyčítá jí žádné aspekty jejího chování, obsluhuje ji, přestože se chová strojeně, a na rozdíl od ostatních dospělých ve své růži chyby nespatřuje a bez protestů plní její přehnané rozkazy, přestože v něm i tak narůstá pocit viny.⁹³

Princ si nakonec uvědomí toxicitu toho vztahu a odpoutává se od svého domova, aby růži unikl. Ta si uvědomuje podíl své viny na jeho odchodu, ale jako správná matka ho nechává odejít, přestože je pro ni velmi důležitý. Toto opuštění domova je cesta, díky níž si malý princ uvědomuje, co všechno pro něj jeho matka, růže, znamená, a že i přes její nedostatky je nejdůležitější osobou v jeho životě.⁹⁴

2.2.3.2 Růže jako manželka, hlubinně psychologický výklad

Mathias Jung ve svém výkladu chápe postavu růže jako symbol lásky v romantickém slova smyslu. Malý princ se pro růžinu krásu do květiny okamžitě zamilovává a začíná o ni pečovat, což přes veškerou snahu není dostatečné, proto nakonec svou růži opouští. Své skutečné city k růži si uvědomuje až díky svému putování. Potká při něm mnoho jiných bytostí, včetně lišky, díky níž si city ke své růži uvědomuje.⁹⁵

⁹¹ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s.57-63

⁹² DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 59-70

⁹³ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s.65-74

⁹⁴ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s.69-74

⁹⁵ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 93-97

Vztah k růži je složitý právě pro svou synonymitu s milostným vztahem. Láska není jednoduchá, musíme se o ni starat a pečovat o ni, aby rozkvetla. Je potřeba se učit novým věcem a riskovat selhání, abychom partnera poznali a pochopili. Princ se ve vztahu k růži ocitá ve fázi zklamání. Tato fáze obvykle nastává po té první, kdy je vše idylické a krásné. Ve chvíli, kdy se přestaneme soustředit pouze na dokonalost a pozitiva protějšku, začneme si uvědomovat jeho charakterové rysy, které ideální nejsou, a můžeme se ocitnout ve fázi zklamání. Pakliže se přes tyto nepřitažlivé stránky osobnosti protějšku dokážeme přenést, můžeme být spolu šťastní. Jsou zde pochopitelně i jiné alternativy, a to přetrvání v neuspokojivém vztahu či ukončení vztahu.⁹⁶

Po vyprchání počátečního nadšení si uvědomujeme, že náš partner je úplně stejný jako mnoho dalších, v princově případě růží, a zvažujeme, zda bychom nedokázali najít někoho vhodnějšího. V princově případě nastává fáze krize, kdy je zklamaný z toho, že jeho růže není tak jedinečná, jakou se zdála být. Pak zde nastává stěžejní otázka, a to, proč jsme si právě tohoto partnera zvolili, co nás na něm lákalo.⁹⁷

Vztah prince a růže by se dal vlastně charakterizovat jako dětský vztah z nutnosti, kdy pro nedostatečný jiný výběr skončili právě spolu. Jedná se o symbiotický vztah, ale svou přemírou starostlivosti z něj malý princ vytvořil jakousi jednotku intenzivní péče, pro což ani jeden z nich nemůže reálně dospět.⁹⁸

Musíme si uvědomovat, že ve vztahu je třeba prostor pro každého z partnerů a že stejně jako dobré věci si s sebou každý přinášíme do vztahu i své špatné stránky a minulost, jež na nás zanechala následky. Partnera pro svůj život si vybíráme na základě součástí jeho osobnosti, které my sami potřebujeme, a pakliže si to uvědomíme, můžeme spolu prožít naplněný čas, který dá naší lásce hodnotu. Musíme na tomto vztahu neustále pracovat, starat se o něj, jinak nemá šanci vydržet.⁹⁹

2.2.3.3 Růže dle společensko-historického kontextu

Vzhledem k rozporům mezi oběma výklady a zjevnými autobiografickými prvky v díle, lze vnímat i postavu růže jako postavu vycházející z reálií empirického autora díla. S ohledem na percepci *Malého prince* budeme vycházet z předpokladu, že jejím předobrazem by měla být buď jeho matka nebo manželka. Růže je nádherná květina, která do princova života vnáší estetičnost, ale také chaos, nesourodost, zmatky a nejistotu z vlastního postoje.

⁹⁶ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevené cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s.95-100

⁹⁷ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevené cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 96-101

⁹⁸ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevené cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 97-101

⁹⁹ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevené cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 99-102

Stejně jako je růže krásná, je i trnitá a malého prince zraňuje i svými poznámkami.¹⁰⁰ Zde se naskýtají různé možnosti perspektivy, nimiž můžeme na růži pohlížet. Ve vztahu k životní etapě princova života je zcela logické předpokládat, že se jedná právě o matku. Zpravidla to je první osoba, k níž dítě získává hlubší citový vztah, a i v tomto vztahu můžeme narazit na srovnalosti, jež je třeba si objasnit. Fáze princovy cesty by se zde dala považovat za opuštění domova, kdy se dítě musí vydat vlastní cestou a nalézt její úskalí, aby si uvědomilo hodnotu svého domova. Pakliže vezmeme v potaz společensko-historický kontext díla, není tento výklad ovšem zcela zjevný.¹⁰¹

V úvodní kapitole této práce byly rozebrány obě tyto ženy, jak Marie de Saint-Exupéry, tak Consuelo de Saint-Exupéry. Marie, Antoinova matka, se po smrti manžela sama starala o svým pět dětí, odepírala si vlastních výstředností pro jejich blaho a dalo by se říci, že jim svůj život zcela obětovala. Nelze pochybovat o klíčové roli v životě Antoina de Saint-Exupéry, obzvlášť, když přihlídneme k jeho neobvyklé vázanosti na matku i v dospělosti.¹⁰²

Consuelo, manželka a dle mnohých i osudová láska Saint-Exupéryho, byla velmi rozdílná oproti Marii. Stejně jako ona tíhla k umění, milovala Antoina, ale na rozdíl od Marie byla stále plná nevybité životní energie, jež se projevovala v návalech emocí, které byly značně podobné růžině povaze.¹⁰³ Některé zdroje dokonce uvádějí, že Consuelo měla být původně ta, jíž chtěl spisovatel *Malého prince* věnovat, ovšem kvůli značné podobnosti s růží to odmítla.¹⁰⁴

Na základě povahových rysů obou těchto žen lze soudit, že předobrazem růže byla spíše Consuelo.¹⁰⁵ Bylo by ovšem velmi zvláštní, kdyby se tak důležitá osoba, jakou pro Saint-Exupéryho Marie byla, neobjevila v tak autobiografickém příběhu. Na základě Mariiny starostlivosti, obětavosti a moudrých rad, která svého syna o životě učila, bychom ji mohli spíše spatřit v postavě lišky. Liška byla moudrá, naslouchala malému princovi, a díky ní si osvojil důležité životní postoje¹⁰⁶, což vzhledem k její roli v životě Antoina dává smysl.¹⁰⁷

¹⁰⁰ SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. Praha: Fortuna Libri, 2015. s. 29-34

¹⁰¹ VIRCONDELET, Alain: Předmluva. In: SAINT-EXUPÉRY, Consuelo de. *Paměti růže*. Praha : EUROMEDIA GROUP, 2021. s. 10-18

¹⁰² PERSANE-NASTORG, Michèle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 32-60

¹⁰³ VIRCONDELET, Alain: Předmluva. In: SAINT-EXUPÉRY, Consuelo de. *Paměti růže*. Praha : EUROMEDIA GROUP, 2021. s. 10-18

¹⁰⁴ WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň : Mustang, 1995. s. 180-182

¹⁰⁵ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 93-102

¹⁰⁶ SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. Praha: Fortuna Libri, 2015. s. 69-75

¹⁰⁷ PERSANE-NASTORG, Michèle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, s. 50-60

Z hlediska autorových reálií bychom roli růže v příběhu chápali spíše jako roli partnerky. Musíme ovšem brát v potaz, že tyto reálie nemusí v knize být stoprocentně podchyceny, proto lze vzhledem k subjektivním hodnotám či momentálnímu životnímu a psychickému rozpoložení čtenáře výklad této postavy ponechat k subjektivnímu posouzení. Jisté ovšem je, že se jedná o prezentaci role ženy v životě muže či malého chlapce.

2.3.4 Liška

Liška v příběhu plní roli mentorky a průvodkyně malého prince. Je to ona, kdo malého prince zasvětil do tajemství fungování vztahů a jejich navazování. Nejprve si s princem odmítne hrát, dokud není ochočena, ale poté, co se princovi toto podaří, je ochotná mu vysvětlit nejasnosti ohledně jeho vztahu s růží a jeho fungování.¹⁰⁸ Z mytologického hlediska lze lišku vnímat jako Evropskou verzi Anubise, který ve starém Egyptě disponoval magickou znalostí znovuoživení. Lišku chápeme jako pomocné zvíře, které se pohybuje na pomezí povrchu a hlubiny. Touto funkcí liška disponuje i pro malého prince, kterému vysvětlí problematiku vztahů, jejich fungování a pomůže mu, aby si uvědomil hloubku citů ke své růži.¹⁰⁹

Naučí ho trpělivosti a zodpovědnosti, díky nimž přijme malý princ moudrost lišky a nadále ji užívá pro poznávání světa.¹¹⁰ Dalo by se říct, že se jedná o promluvu ze strany nevědomí, jež definoval poprvé Sigmund Freud, zakladatel hlubinné psychologie.¹¹¹

Díky lišce si můžeme uvědomit, že cennost věcí není závislá na jejich hmotné hodnotě, ale na tom, co jsme ochotni jim dát a co pro ně my sami znamenáme.¹¹² Pro bytí nejsou podstatné věci, je pro ně podstatný jejich smysl. Nejprve se musíme spřátelit sami se sebou, jinak nedokážeme přijmout druhé takové, jací jsou.¹¹³

Liška, jako mentorka životní psychologie, by se zde dala také považovat právě za obraz matky, která své dítě učí rozumět světu, případně boha, pakliže bychom chápali dílo z náboženského hlediska.

2.3.5 Portréty dospělých mužů

V této části se budeme zabývat postavami, se kterými se malý princ setkal na ostatních planetkách během putování vesmírem. Jelikož jsou si tyto postavy velmi podobné svým

¹⁰⁸ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 86-92

¹⁰⁹ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 34-44

¹¹⁰ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 34-44

¹¹¹ PAPOUŠEK, Jiří a Roger Kennedy. *Témata psychoanalýzy II: libido, eros, perverze, exhibicionismus*. Praha: Portál, 2002, s. 27

¹¹² DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 34-44

¹¹³ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 86-92

základem, což je zobrazení nějakého typického archetypu, samostatné obývání vlastní planetky a touha naplnit svůj život skrze jediný směr svého ubírání, všechny si je rozebereme v této části. Jedná se tedy o krále, domýšlivce, pijana, businessmana a lampáře. Celkově tyto postavy můžeme shrnout jako muže, kteří malému princovi vždy vstoupí do cesty v jedné kapitole a během nedlouhého princova pobytu na jejich planetě mu prozradí podstatu své osobnosti prostřednictvím svých projevů a promluv, které v jeho přítomnosti provozují.¹¹⁴

2.3.5.1 Král

Jedná se o archetyp zlého krále. Svou povahou je domýšlivý, panovačný a honosný, ale jeho povýšenost je pouze otázkou oděvu, bez kterého by nebyl nic.¹¹⁵ Tento muž si namlouvá, že vše, co se v jeho okolí děje, je závislé na jeho rozkazech, přestože se vše odehrává dle naprosto zjevných přírodních zákonů a král, jenž rozkazuje pouze v jejich souznění, je nijak neovlivňuje.¹¹⁶ Tuto domnělou moc si uzurpuje bez jakéhokoliv nároku. Byť hlásá moudrost, snaží se onou moudrostí posílit pouze vlastní vliv, jehož se za žádnou cenu nehodlá vzdát.¹¹⁷ Touto domnělou moudrostí se ovšem pouze pokouší maskovat, že nemá na chod věcí vůbec žádný vliv¹¹⁸, což malý princ okamžitě vycítí a zařídí se dle toho – královu autoritářské rozkazy neposlouchá a odmítá mu projevit jakýkoliv respekt.¹¹⁹

Dalo by se říct, že se jedná o špatně rozvinutou perspektivu z dětství, pravděpodobně na základě nedostatku lásky, která by mu mohla vrátit víru ve skutečnou hodnotu existence.¹²⁰ Je to i možný důvod toho, proč se král snažil si prince k sobě připoutat. Potřeboval někoho, koho by mohl alespoň zdánlivě ovládat, pro což byl ochoten princovi propůjčit malou část své domnělé moci.¹²¹

2.3.5.2 Domýšlivec

Jedná se o muže, který v každém, kdo projde kolem, vidí svého obdivovatele. Obdivu se dožaduje zejména pro svou domnělou nadřazenost, která mu je dána již samotnou jeho existencí.¹²² Středobodem vesmíru domýšlivého člověka se stává uznání a obdiv okolí.

¹¹⁴ SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. Praha: Fortuna Libri, 2015. s. 38-59

¹¹⁵ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 18-21

¹¹⁶ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 33-38

¹¹⁷ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 18-21

¹¹⁸ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 33-38

¹¹⁹ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 18-21

¹²⁰ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 33-38

¹²¹ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 18-21

¹²² JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 39-45

S takovým člověkem se pro jejich naparování a neustálý boj o přízeň příliš dlouho vydržet nedá. Z počátku se takové chování může jevit zábavným, ale člověka to brzy omrzí a začne takovým jedincům projevovat despekt.¹²³

Jejich snaha o přízeň publika pramení z nenaplněné touhy po životě.¹²⁴ Jedná se o hysterického člověka, který život vidí jako extázi, opojení, divadelní představení, pro něž si nepřipouští své vnitřní problémy a nechá se zcela určovat svým vlastním okolím.¹²⁵ Toto neustálé hraní divadelní role vychází zejména z nedocenění vlastních kvalit. Aby tento strach z nedocenění a pohrdání člověk překonal, musí sám sebe vidět krásným. Do té doby, než se mu tento cíl podaří naplnit, zde vyvstává otázka, zda se jedná vůbec o bytí člověka nebo pouze pouhé zdání vlastní existence.¹²⁶

2.3.5.3 Pijan

K nejkratšímu princovu setkání dochází v epizodě s pijanem. Jedná se o naprosto typický příklad alkoholismu, jehož pouhá blízkost malého prince uvrhne do trdomyslnosti. Tímto stavem ve většině případů trpí muži a jedná se zároveň o nejčastější druh závislosti.¹²⁷ Pijan by se vlastně dal označit za domýšlivce, který se zhroutil. Tento člověk na sebe chce raději zapomenout, než aby pracoval se svou sebenenávistí a zapuzením sebe sama. Upadl do kruhu, z jehož zajetí je velmi těžké uniknout. Vína – stud – zapomnění, a tak stále dokola, až vznikne závislost, která nutně nemusí být pouze závislostí na alkoholu. Tento závislý se upíná na jakýsi fetiš, který pro něj místo živých bytostí kolem představuje život.¹²⁸ Pomáhá mu ochránit se před vlastní ubohostí a pohledem druhých lidí. Tento člověk se vlastně utápí ve své touze udělat cosi, co by odbouralo přespřílišné nároky vůči sobě, k čemuž nám může pomoci například návrat do naší dětské duše, čehož pilot, byť možná nevědomky, skrze malého prince sám využil v řešení nastalé krize.¹²⁹

Jakmile ve svém životě pocítíme vlastní selhání a zhroucení, není složité do závislosti upadnout. Konkrétně k té alkoholové svádí i průmysl, například reklamami na alkohol nebo i hazardní hry. Jedná se o závažnou duševní poruchu, která nejčastěji vznikne

¹²³ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 20-22

¹²⁴ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s.20-22

¹²⁵ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 39-45

¹²⁶ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s.20-22

¹²⁷ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 46-54

¹²⁸ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s.20-25

¹²⁹ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 46-54

na společensky tolerovaných věcech, jako je právě alkohol nebo nikotin.¹³⁰ Závislost je vlastně dětským řešením situace, k němuž se v krizi uchylujeme. Jedná se o nejsnadnější východisko z dané situace, kdy si sami sebe dostatečně nevážíme a nevidíme jiné smysluplné řešení nastalého problému.¹³¹

2.3.5.4 Businessman

Businessman je typickým příkladem workoholika, tedy dalšího závislého člověka. Místo závislosti na alkoholu si ovšem tento muž zvolil závislost na práci a materiálních hodnotách. Snaží se o nashromáždění co nejvyššího jmění, aby jej za žádných okolností neutratil. V jeho případě se jedná o „vlastnění“ všech hvězd na obloze, aniž by vlastně věděl, že se jedná o hvězdy.¹³² Tento člověk po celou dobu pro svou práci nevěnuje malému princovi pozornost a pouze si stěžuje na vyrušení z jeho počtů. Touží pouze po majetku, který pro něj je v podstatě drogou, a ani si neuvědomuje, že čím vyšší má jmění, tím je duševně chudší.¹³³

Tato závislost pramení z chronického strachu z prázdnoty, chudoby a strádání. Pakliže uvidí nějakou naději i mimo práci, mají šanci se ze své závislosti dostat, ale ani businessmanovi se malý princ nepokouší onu naději dát.¹³⁴ V reálném světě je terapie lidí trpících workoholismem velmi složitá. Velká část workoholiků ani lidí z jejich okolí si totiž neuvědomuje, že se jedná o projev něčeho špatného. Ve své podstatě může mít workoholismus stejné následky jako alkoholismus, ale jelikož je společensky přijímaný, ba dokonce až obdivovaný, je velmi složité takového člověka nějakým způsobem léčit.¹³⁵

V závislosti na práci často dochází k vyhasnutí vlastních pocitů a osobnímu bankrotu, což může úzce souviset i s neúspěchy v osobním životě, kvůli nimž se na práci začneme upínat jako na domnělou záchranu pro nás bezvýchodné situace.¹³⁶ Nastává tu vnitřní konflikt, při němž si musíme zvolit, zda chceme mít nebo být.¹³⁷

Člověk, který chce mít, je otrokem svého majetku. Jedná se o svět plný stresu způsobeného obavou ze zchudnutí, nedůvěry k okolnímu světu a lidem v něm a spoléhání se

¹³⁰ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 46-54

¹³¹ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s.20-25

¹³² JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 55-62

¹³³ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s.20-25

¹³⁴ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 20-25

¹³⁵ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 55-62

¹³⁶ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 55-62

¹³⁷ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 20-25

na své vlastnictví. Pakliže dokážeme tento materiální svět překonat a zvolíme se bytí, půjdeme cestou důvěry ve skutečnost člověka, a když najdeme odvahu k objevování, odpovídání a odpouštění, můžeme místo toho být naplněni tvůrčími schopnostmi. Díky bytí lze získat svobodu a přítomnost, které se businessman rozhodl dobrovolně opustit pro své domnělé jmění.¹³⁸

2.3.5.5 Lampář

Lampář dokázal svůj život věrný příkazu proměnit v život absurdní. Na rozdíl od předchozích mužů tento nejde za žádným cílem. Kdysi byl věrným poddaným svého pána, jehož rozkaz se ovšem s neustálým zrychlováním rotace planety stal nesmyslným, ale pro svou neustálou věrnost bez ochoty se nad svým jednáním zamyslet, se stala nesmyslnou i samotná lampářova existence.¹³⁹ Přestože je jeho život stejně absurdní jako životy ostatních mužů na planetkách, velmi se jeho podstata od předchozích liší. Zjevně i proto se jedná o prvního člověka, jehož princ již na počátku nezavrhně. Markantní rozdíl je zde v sobeckosti, jíž lampář nedisponuje. Nemyslí pouze na svůj prospěch, stará se o něco jiného než o sebe, dokonce bychom mohli říct, že na vlastní potřeby kvůli naplnění povinností zapomněl.¹⁴⁰

Ve skutečnosti se nejedná o jedince toužícího po práci. Jedná se o člověka líného, jehož lenost mu ani nedovolí zamyslet se nad smysluplností vlastního jednání, přestože touží pouze po spánku a vyhasnutí.¹⁴¹ Byť by se s ním malý princ rád spřátelil, na jeho malé planetě není místo pro dva, a kvůli lampářovu vnitřnímu nastavení není místo pro dva ani v jeho vnitřní planetě, která se pro neustálé plnění nesmyslného rozkazu zhroutila.¹⁴²

Lampář se se svou bezvýchodnou situací smířil, proto se s ní nedá nic dělat, což velmi brzy pochopí i malý princ. K tomuto stavu došlo právě kvůli jeho strachu ze zmýlení se, ztráty oprávnění a svobody, což zabránilo lampářovu hlubšímu pojetí vlastního života.¹⁴³ Proto je třeba si v životě uvědomovat, že ne všechny rozkazy mohou být dobré, a ne vždy se je vyplácí poslouchat.¹⁴⁴

¹³⁸ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 55-62

¹³⁹ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 63-68

¹⁴⁰ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 25-26

¹⁴¹ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 25-26

¹⁴² JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 63-68

¹⁴³ DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 25-26

¹⁴⁴ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 63-68

2.3.5.6 Zeměpisec

V případě zeměpisce se jedná o příklad absurdního vědce. Přestože náplní jeho práce je zakreslovat mapy, můžeme ho charakterizovat jako kabinetního učenice, pro nějž je svět venku, a s ním i skutečný život, pouhým mrháním času, jelikož je příliš vážený na to, aby se něčím takovým sám zabýval. Nezajímá ho koloběh věcí, ale pouze to, co se nemění.¹⁴⁵ Jakožto důležitý vědec je on ten, kdo má pravomoc rozhodovat o tom, co stojí za to a co ne.¹⁴⁶

Jedná se o muže bez lásky a citů, který trpí fobií ze všeho, co nelze exaktně definovat.¹⁴⁷ Pakliže bychom mohli dokázat, že i to pomíjivé, měnivé se zrcadlí v nedůležitých a prchavých pomíjivostech, pak by pravděpodobně bylo možné dovést i takového člověka ke spokojenému životu.¹⁴⁸

2.3.5.7 Portréty osamělých dospělých mužů

Tuto část vesmírné pouti malého prince bychom mohli shrnout jako poznávání jednotlivých druhů osamělosti a vyrovnání se s problémy.¹⁴⁹ Byť ani jeden z těchto mužů není příkladem šťastného člověka s naplněným životem, snaží se malý princ o jejich pochopení, a nalezení smyslu ve volbě jejich cesty.¹⁵⁰

Malý princ jakožto malé dítě takto pošetilý ani izolovaný od ostatních není. Proto zde vyvstává možnost, že kdyby se těmto mužům povedlo objevit v sobě vlastního malého prince, tedy malé dítě, kterým kdysi bývali, mohli by objevit kousek svého dětství a jeho prostřednictvím by bylo třeba možné dospět i k mnohem naplněnějšímu životu.¹⁵¹ V díle ovšem nic takového tematizováno není, což nás vede k myšlence, že se autor nepokoušel najít řešení žádného z těchto problémů. Sám k takovým lidem choval velmi rezignovaný postoj a o nic víc než nastínění těchto prázdných existencí, s nimiž se lze v běžném životě setkat, se nepokoušel. Nevnímal tyto lidi jako úkol, ale jako pouhé ztracené kreatury.¹⁵²

Tato cesta opět vyvrací tezi malého prince jakožto božského dítěte z křesťanského pohledu. Kdyby se totiž jednalo o královské dítě, pokusil by se malý princ tyto lidi přimět

¹⁴⁵ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 26-29

¹⁴⁶ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupéry*. Praha: Portál, 2013, s. 69-75

¹⁴⁷ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 26-29

¹⁴⁸ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupéry*. Praha: Portál, 2013, s. 69-75

¹⁴⁹ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupéry*. Praha: Portál, 2013, s. 33-75

¹⁵⁰ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 30-32

¹⁵¹ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupéry*. Praha: Portál, 2013, s. 33-75

¹⁵² DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 18-32

k zamyšlení a změně, o což se chlapec ani v nejmenším nesnažil. Cílem díla tedy nebylo vyřešit problematiku životů těchto lidí, pouze poukázání na její existenci.¹⁵³

2.3.6 Had

Nejděsivější postavou, s níž se malý princ během své cesty setkává, je had. Je symbolem smrti, ale také obnovy či kruhu. Jedná se o postavu, jejíž návrh nejprve malý princ odmítá, ale v závěru příběhu se rozhodne mu poddat, aby se mohl vrátit na planetu ke své růži. Nejedná se tedy v podstatě o smrt malého prince, nýbrž o návrat na začátek, který v okamžiku smrti nastává.¹⁵⁴ Se smrtí a její bezprostřední blízkostí se v příběhu ovšem musí vyrovnávat i sám pilot, který se prostřednictvím své krize ocitá na jejím pomezí a pokouší se jí předejít. Setkání pilota s malým princem, který prostřednictvím hada vlastní smrt je schopen přijmout, aby se mohl vrátit za svou láskou, růží, která pro něj je stěžejní bytostí, nám ukazuje, že smrt lze i přijmout, což je obzvlášť v dnešní době velmi tabuizované téma.¹⁵⁵ V Saint-Exupéryho pojetí je smrt v těsné blízkosti lásky, kterou podle jeho vlastní víry pocítujeme před smrtí jako poslední.¹⁵⁶

Symbol hada by se dal označit za blízkost smrti, se kterou se pilot prostřednictvím svého vnitřního dítěte zvládl vyrovnat, a díky němuž si uvědomil její podstatu a nevyhnutelnost, byť on sám dokázal svůj stroj opravit a vrátit se zpět do civilizace.

3.0 Čtenářství a čtenářská gramotnost

Třetí kapitolu budeme z důvodu návaznosti praktické části práce věnovat zejména čtenářství a čtenářské gramotnosti. Jedná se o termíny, jež se velmi často vzájemně zaměňují, proto si nejprve definujeme jejich význam, než s nimi budeme dál pracovat.

Čtenářskou gramotnost chápeme jako základní orientaci v přečteném textu. Jedná se o celoživotně se rozvíjející myšlenkový proces, který je přímo závislý na našich vědomostech, dovednostech, postojích a hodnotách, jelikož právě na základě těch vnímáme přečtené texty. Abychom ovšem mohli texty nějakým způsobem vnímat, musíme se v nich umět základně orientovat, k čemuž nám slouží právě čtenářská gramotnost. Tato schopnost není podstatná pouze pro orientaci v uměleckém textu, tudíž se nestává pouze předmětem literární výchovy, která by ji měla přímo rozvíjet. Jedná se o schopnost

¹⁵³ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 18-32

¹⁵⁴ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 44-52

¹⁵⁵ JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupérym*. Praha: Portál, 2013, s. 103-117

¹⁵⁶ DREWERMAN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 44-52

zcela podstatnou pro základní orientaci v okolním světě, která žákům v budoucnu usnadní orientaci nejen v beletrii, ale také v odborných či jiných publikacích, zákonech a smlouvám, k nimž se během života dostanou.¹⁵⁷

Oproti tomu čtenářství vychází ze samotné definice čtenáře.¹⁵⁸ Podle Akademického slovníku současné češtiny je čtenář „kdo čte text, literární dílo“ nebo „kdo rád čte“.¹⁵⁹ Logicky tímto termínem můžeme označit tedy každého, kdo se setkává s psaným textem, ať už v jakékoliv podobě, přičemž se nutně nemusí jednat pouze o literární dílo, i když je termín čtenář právě k tomu primárně přiřazován.¹⁶⁰

Byť jsou termíny čtenářství i čtenářská gramotnost spojovány zejména se školstvím, jedná se o schopnosti, které jsou u žáků rozvíjeny v rámci celého života, a to i v rodinách, na kroužcích či v jiných společenských kruzích, v nichž se daní žáci ocitají. Společenské vlivy mají velký dopad na čtenářství žáků, ale i přesto prostřednictvím školy můžeme jejich vztah ke čtenářství a zejména jejich čtenářskou gramotnost jakožto učitelé českého jazyka a literatury, ale i jiných předmětů, velmi ovlivnit.¹⁶¹

Jelikož s literární výchovou, jejímž předmětem se ve škole stává právě i *Malý princ*, pracujeme v hodinách českého jazyka a literatury, je důležité si tyto aspekty uvědomovat a pokoušet se jejich rozšíření do hodin začlenit.

4.0 Materiálová analýza výukových prostředků pro sekundární vzdělávání

Tato kapitola, zaměřující se na materiálovou analýzu, se v rámci zaměření práce bude zabývat analýzou a porovnáním čítanek užívaných na základních a středních školách. Z každého stupně sekundárního vzdělávání, s nímž v této práci pracujeme, byly vybrány tři publikace z různých nakladatelství, v nichž se objevuje práce s ukázkou z *Malého prince*. Nejprve budou porovnány vzájemně publikace pro daný stupeň vzdělávání, z nichž bude vybrána nejpřínosnější, a v závěru proběhne porovnání všech rozebíraných publikací. Tyto publikace budeme posuzovat z hlediska délky textu, koherence jednotlivých částí práce s ukázkou a vysvětlení jejího celkového kontextu.

¹⁵⁷ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 63-66

¹⁵⁸ ČUŘÍN, Michal, Petra Bubeníčková a kol. *Čtenářství v souvislostech*. Ústí nad Orlicí: OFTIS, 2013. s. 18

¹⁵⁹ *Akademický slovník současné češtiny* [online] (2017-2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. 26. 05. 2023. <https://slovníkcestiny.cz>

¹⁶⁰ ČUŘÍN, Michal, Petra Bubeníčková a kol. *Čtenářství v souvislostech*. Ústí nad Orlicí: OFTIS, 2013. s. 18

¹⁶¹ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 63-66

4.1 Čítanka pro 7. ročník základní školy

Nejprve si rozebereme publikace pro nižší stupeň sekundárního vzdělávání. Pro tento rozbor byly vybrány tři čítanky, z nichž první je *Čítanka pro 7. ročník základní školy* od nakladatelství SPN, viz příloha B. Práce s textem tu je rozdělena na tři části. V úvodu najdeme stručné shrnutí autorovy tvorby a díla, s nímž se pracuje v následné ukázce. Ta se zakládá na XIX. a XX. kapitole, kde se princ ocitá v poušti, setkává se s růžemi, a poté s liškou. Po tomto úryvku následuje sled otázek. Všechny tyto otázky, kterých je celkem osm, se vztahují k textu. Jejich úkolem je zjistit, co se žáci z tohoto čtení dozvěděli, pracovat s výňatky z textu a zamyslet nad pokračováním příběhu, jehož konec zatím neznají. Vzhledem ke zvoleným otázkám je zcela zjevný záměr práce s textem, který podporuje rozvoj čtenářské gramotnosti.¹⁶²

Tato ukázka je velmi dlouhá, což dává učiteli prostor pro práci s delším úsekem textu, u nějž zpravidla mívají žáci větší problém s jeho interpretací. Je velmi přínosné, že dané otázky, z nichž nemusí vyučující vybrat všechny, pracují se zadaným textem, ale lze si všimnout, že se nepokouší o navedení žáků k filozofickému přesahu pohádky, což se přímo vztahuje k věkové kategorii, pro níž je čítanka určena.¹⁶³

4.2 Literární výchova pro 9. ročník základní školy (VÝPRAVY DO SVĚTA LITERATURY I)

První, na co je třeba zde poukázat, je rozdíl ve věkovém zaměření publikace. Zatímco první čítanka byla určena pro žáky 7. ročníku, tato i následující jsou zaměřeny na ročník 9. Při rešerši zdrojů k této části práce jsme se ovšem setkali i s publikacemi určenými pro 8. ročník, jež s *Malým princem* také pracovaly. Na základě rozhovorů se žáky a učiteli základních škol pak lze říci, že v současné době se nejčastěji pracuje s tímto dílem v 7. ročníku, ovšem záleží to zcela na školním vzdělávacím programu dané školy, kam bude *Malý princ* z hlediska kontextu ostatní literatury zařazen.¹⁶⁴

Stejně jako v předchozí ukázce, i zde se pracuje se setkáním prince a lišky, viz Příloha C. Tentokrát ovšem není zvolena celá kapitola, pouze její výňatek. Ten začíná rozhovorem lišky a malého prince o lovcích a končí se závěrem samotné kapitoly. Kapitola není na rozdíl od předchozí ukázky nijak uvedena a v jejím závěru nejsou nastíněny žádné

¹⁶² SOUKAL, Josef. *Čítanka pro 7. ročník základní školy*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, a.s., 2019. s. 21-24

¹⁶³ SOUKAL, Josef. *Čítanka pro 7. ročník základní školy*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, a.s., 2019. s. 21-24

¹⁶⁴ NEZKUSIL, Vladimír. *Literární výchova pro 9. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletých gymnázií /VÝPRAVY DO SVĚTA LITERATURY I/*. Praha: Fortuna, 2007, s. 170-174

otázky a možnosti práce s textem. Navazuje zde sice část s náměty k další práci, nejedná se ovšem o náměty k práci s *Malým princem*, nýbrž s předchozími ukázkami. Pravděpodobně se zde tedy očekává vlastní iniciativa učitele a učebnice nastiňuje pouze vhodnou ukázkou pro práci v hodině.¹⁶⁵

4.3 Čítanka 9

Poslední publikace ze základní školy, již se v rozbořech budeme zabývat, je *Čítanka 9* od nakladatelství Prodos, viz příloha D. Tento úryvek začíná stručným shrnutím dosavadního děje, na nějž navazuje kapitola XX., kdy se malý princ setkává s liškou. Jedná se o celou kapitolu, na níž nenavazují žádné konkrétní otázky pro práci s ní. Opět se tedy setkáváme s očekáváním samotné učitelovi iniciativy pro práci s textem. Výňatek je ukončen bibliografickými údaji o autorovi, které se zaměřují zejména na autorovu tvorbu.¹⁶⁶

Ukázka je stejně jako ukázka z čítanky pro 7. ročník doplněna ilustracemi z *Malého prince*, jejichž autorem je Antoine de Saint-Exupéry. Výjimečný je zde zejména portrét autora, s nímž jsme se v jiných publikacích neměli možnost setkat.¹⁶⁷

4.4 Reflexe a zhodnocení materiálů pro základní školy

V rámci porovnání jednotlivých výňatků nelze příliš srovnávat zvolenou ukázkou. Všechny publikace pracují s kapitolou o lišce, ovšem každá z nich s jinak dlouhým textem. Z hlediska rozvoje čtenářské gramotnosti je prospěšnější a také méně častá práce s delším textem, proto bychom se přikláněli k ukázce z první čítanky. Jsou zde ukázány dvě kapitoly, které jsou doplněny relevantními otázkami přiměřeně formulovanými vzhledem k dané věkové kategorii. Z hlediska koherence jednotlivých částí je celá ukázka nejkomplexnější, přestože se v čítance nevyskytuje příliš mnoho informací o autorovi, které jsou třeba doložit samostatným výkladem učitele. V první čítance je úryvek připravený zejména k práci v hodině, přičemž ze zmíněných otázek může učitel zvolit ty pro jeho účely nejprínosnější, s ohledem na cíle hodiny a rozvoj schopnosti samostatné interpretace textu.

Samozřejmě nelze říci, že by se zbylými dvěma výňatky pracovat v hodině nešlo, nejsou zde ovšem nastíněny konkrétní postupy, tudíž je zvolená práce s textem čistě na učitelově přípravě. Pravděpodobně tento způsob výuky může některým vyučujícím

¹⁶⁵ NEZKUSIL, Vladimír. *Literární výchova pro 9. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletých gymnázií /VÝPRAVY DO SVĚTA LITERATURY II/*. Praha: Fortuna, 2007, s. 170-174

¹⁶⁶ DOBROVSKÁ, Dagmar; Vlasta Řeřichová. *ČÍTANKA 9*. Olomouc: Prodos, 2014, s.143-146

¹⁶⁷ DOBROVSKÁ, Dagmar; Vlasta Řeřichová. *ČÍTANKA 9*. Olomouc: Prodos, 2014, s.143-146

vyhovovat, jelikož jim nejsou předestírány konkrétní návrhy, dle nichž by měli postupovat, ale v záměru hodiny si mohou stanovit vlastní otázky a úkoly, s nimiž žáci mají pracovat.

4.5 Čítanka pro III. ročník gymnázií

Tato čítanka pracuje s ukázkou z *Malého prince*, která i s doplněním je složena ze čtyř částí, viz příloha E. V první části je stručně nastíněn celkový kontext díla – z jakého pohledu je *Malý princ* psán, stručné vysvětlení celého příběhu, jeho kontextu, například že jde o dílo s autobiografickými prvky. Následují dvě ukázky, z nichž jedna je dvacátá třetí kapitola *Malého prince* a druhá je úryvkem z dvacáté čtvrté kapitoly. První je ukázka princova setkání s obchodníkem prodávajícím pilulky vody a druhá je část rozhovoru s pilotem z kapitoly následující. Přesouváme se k rozboru díla vycházejícího ze *Světových literárních děl*. Celý tento komplex je zakončen dvěma otázkami, z nichž první se vztahuje k první ukázce, zatímco druhá zkoumá přesah znalosti žáků v rámci ostatních děl.¹⁶⁸

Práce s textem této konkrétní pohádky působí spíše jako lehké nastínění stylistické stránky knihy, jež se zaměřuje pouze na velmi krátkou ukázkou, na níž se pokouší prezentovat podstatné prvky díla. Z hlediska kontextu s jinými texty z této čítanky se jedná spíše o kratší text, zvolený pravděpodobně s ohledem na všeobecnou známost tohoto díla, zejména ze základních škol.¹⁶⁹

Jednotlivé části na sebe vzájemně navazují a rozborové části vzhledem k ukázce jsou dobrým základem pro výklad učitele v hodině. Cílem této čítanky ovšem velmi pravděpodobně nebude rozvoj čtenářské gramotnosti nýbrž nastínění díla a jeho celkového kontextu v rámci hodiny, kde je věnován prostor i dalším spisovatelům a dílům. Velmi pravděpodobně neočekává tato ukázka hlubší společnou práci s textem, což koresponduje s vyšším množstvím učiva, které se probírá na gymnáziích.¹⁷⁰

4.6 Čítanka III. k Literatuře v kostce

Stejně jako předchozí publikace, i tato čítanka je dělena do více částí viz příloha F. Nejprve je vysvětleno téma celého příběhu, jeho celkový základ, který se snaží o žánrové vymezení, stručně nastiňuje jednotlivé postavy a zaměřuje se i na filozofický přesah díla. Jako ukázka zde byla zvolena dvacátá první kapitola, jejímž tématem je princovo setkání

¹⁶⁸ SOUKAL, Josef. *Čítanka pro III. ročník gymnázií*. Praha : SPN – pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2007. s. 96-97

¹⁶⁹ SOUKAL, Josef. *Čítanka pro III. ročník gymnázií*. Praha : SPN – pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2007. s. 96-97

¹⁷⁰ SOUKAL, Josef. *Čítanka pro III. ročník gymnázií*. Praha : SPN – pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2007. s. 96-97

s liškou. V závěru jsou stanoveny tři otázky pro práci s textem. Tyto otázky se přímo věnují práci s ukázkou a společenskému vnímání *Malého prince*.¹⁷¹

V tomto případě je zvolená ukázka výrazně delší. Lépe žákům představuje stylistiku díla a dává jim více prostoru pro zamyšlení se nad smyslem textu. Zvolená délka celkově koresponduje s jinými texty z čítanky a vzhledem k zařazení díla do maturitní četby s velkou pravděpodobností předpokládá vyšší pozornost věnovanou práci s tímto textem. Tomu odpovídají i zvolené otázky, které se více prací s textem zabývají, čímž i korespondují s rozvojem čtenářské gramotnosti, který je naším záměrem.¹⁷²

4.7 Čítanka 3 k LITERATUŘE – přehledu SŠ učiva

Tato čítanka pracuje se dvěma relativně dlouhými ukázkami, viz příloha G, které jsou proloženy řadou otázek. První z nich je stejně jako v předchozím případě příběhem lišky, tentokrát se ovšem jedná pouze o část této kapitoly. Následují tři otázky, zabývající se žánrovou stránkou díla, pohádkovými rysy ukázky a jejího filozofického přesahu, které mají žáci při práci podložit ukázkou. Druhá ukázka je z konce filozofické pohádky, konkrétně z části, kdy princ s letcem přichází ke studni. Tato ukázka oproti předchozí není doplněna otázkami, ale jsou v ní tučně zvýrazněné části, které jsou v kontextu ukázky literárně rozebrány a prakticky tak prezentují rozbor díla. Poukazuje na konkrétní aspekty filozofického přesahu a poukazuje i na tropy a figury, jež se v ukázce vyskytují.¹⁷³

Tato čítanka je zaměřena hlavně na praktičnost a využitelnost ukázky při výkladu *Malého prince* pro potřeby maturitní četby, a zejména na schopnost tyto dovednosti využít v samostatném rozboru textu.¹⁷⁴

4.8 Reflexe a zhodnocení čítanek pro středí školy

Všechny výše zmíněné publikace pracovaly s ukázkami z *Malého prince*, každá ovšem zcela jiným způsobem. První z ukázek byla pojata spíše jako demonstrace textu a jejím hlavním závěrem bylo ho charakterizovat a stanovit jeho vymezení v rámci jiné literatury. Z hlediska práce s textem samotným zde ovšem příliš mnoho nastíněných možností není, a vzhledem k jeho nepřilísné délce a zaměřenosti na práci s ním není ukázka příliš využitelná ani při povzbuzení čtenářství a snaze o rozvoj čtenářské gramotnosti.

Druhá čítanka je v tomto ohledu přínosnější. Jelikož se zde pracuje s celou kapitolou, mají žáci více prostoru pro pochopení stylistiky díla a jeho myšlenek. Vzhledem k následným

¹⁷¹ SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka III. k Literatuře v kostce*. Praha: Fragment, 2007. s.111-113

¹⁷² SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka III. k Literatuře v kostce*. Praha: Fragment, 2007. s.111-113

¹⁷³ MAŠKOVÁ, Drahuše. *Čítanka 3 (k LITERATUŘE – přehledu učiva SŠ)*. Třebíč: VYUKA.CZ, 2011. s. 101-103

¹⁷⁴ MAŠKOVÁ, Drahuše. *Čítanka 3 (k LITERATUŘE – přehledu učiva SŠ)*. Třebíč: VYUKA.CZ, 2011., s.101-103

otázkám mají žáci lepší možnost se zamyslet nad smyslem díla a jeho kontextem. Nastiňuje to učitel větší prostor pro práci přímo se samotným dílem a zejména jeho zadáním samostatné práce žákům.

Poslední z čítanek z hlediska práce s textem působí zdaleka nejkomplexněji. V první části mají možnost samostatně pracovat na základě zadaných úkolů s ukázkou, přičemž v druhé části si spolu s učitelem mohou demonstrovat práci s pochopením textu a jeho rozbořením. Z hlediska praktické využitelnosti při práci s textem z *Malého prince* a rozvoji čtenářské gramotnosti se tato čítanka jeví jako nejlepší.

4.9 Celková reflexe a zhodnocení analyzovaných materiálů

V této kapitole jsme se zabývali analýzou výukových prostředků pro sekundární vzdělávání. V první části jsme porovnávali tři vybrané publikace pro základní škole, následně tři vybrané publikace pro střední školy. V rámci tvorby jednotlivých čítanek jsme se setkali s různými záměry a postupy při práci s nimi, objevili jsme zde ovšem i společné rysy.

Všechny rozebírané publikace ze základních škol pracovali s XX. kapitolou, stejně jako dvě ze tří publikací určených středních školám. Lze z toho vyvodit, že myšlenka představována čtenářům skrze princovo setkání s liškou připadá většině tvůrců učebnic pro sekundární vzdělávání nejpodstatnější. Jedná se navazování přátelství, poutání sebe sama k druhým a objevování jejich skryté podstaty. Jedná se o téma, jež je žákům základních i středních škol blízké a velmi pravděpodobně jim může předat podstatné podněty k zamyšlení, pakliže s nimi bude v hodině správně naloženo.

Mezi publikacemi pro základní a střední školy lze pozorovat rozdíl zejména v nárocích, jež jsou v rámci práce s textem kladeny na žáky. Zatímco na základních školách se otázky zaměřují zejména na myšlenky přímo vyplývající z textu, na středních školách se pracuje i s podtextovým a intertextovým přesahem díla, přičemž je dbáno na znalost jiných podobných děl. S vyššími nároky středních škol tedy můžeme pozorovat i vyšší nároky výukových prostředků pro ně určených.

5.0 Výzkum čtenářství a čtenářské gramotnosti na základě percepce ukázky z díla Malý princ

Vzhledem k hlavnímu cíli této práce, jímž jsou konstruktivní návrhy aktivit pro výuku Malého prince v sekundárním vzdělávání, bude replikován výzkum čtenářské gramotnosti paní docentky Zachové z roku 2012. Jedná se o dotazníkové šetření založené na převážně otevřených otázkách, které vychází ze základu práce s ukázkou s dvacátou čtvrtou kapitolou *Malého prince*, viz přílohy H a I. Pro naše účely bude aplikován pozměněný dotazník z roku 2012, a to na druhém stupni základní školy a v prvním ročníku střední školy. Výsledky tohoto šetření porovnáme s výsledky z roku 2012 a na jejich základě, zejména na výsledcích žáků střední školy oproti škole základní, budou v závěru práce navrženy aktivity pracující s *Malým princem*.¹⁷⁵

Pro účely této práce jsou pro nás nejzásadnější otázky týkající porozumění textu, a to především ty, které žáci mají formulovat sami, viz příloha H. Na základě úspěšnosti odpovědí

se pokusíme navrhnout aktivity vycházející především z nedostatků odpovědí, s cílem rozšíření nejen porozumění *Malému princovi*, ale korespondující zejména s rozvojem čtenářské gramotnosti žáků, k jejímuž ověření byl tento výzkum primárně sestaven.

Kvůli co nejvyšší relevantnosti výsledků pro tuto práci nebude v rámci výzkumu provedena odučená hodina, abychom zjistili spontánní povědomost recipientů o Malém princovi a zjistili, jak jsou schopni s textem samostatně pracovat bez jeho předchozího vysvětlení. Na základě toho nyní stanovíme hypotézy, které se prostřednictvím výzkumu pokusíme ověřit.

Vzhledem k stejné věkové kategorii respondentů i jejich obdobnému vzdělání jako v roce 2012 předpokládáme, že nebudou výsledky markantně odlišné od těch předchozích. Zároveň očekáváme vyšší úspěšnost žáků střední školy, a to zejména v otevřených otázkách. Je zde pravděpodobná rostoucí tendence správných a rozvinutějších odpovědí pro vyšší ročníky, což přímo souvisí s jejich kognitivním vývojem. Nejnížší úspěšnost je předpokládána zejména v šestém ročníku, což plyne kromě jejich nižší úrovně kognitivního vývoje také z neznalosti díla, jelikož Malý princ je učivem 7. ročníku základní školy.

¹⁷⁵ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 107-110

Z tohoto důvodu očekáváme nejvyšší míru znalostí autora v 7. ročníku s opětovnou klesající tendencí v ročnících následujících, kdy uběhla od práce s tímto textem delší doba.

Kromě lepších výsledků středoškoláků očekáváme trend vyšší úspěšnosti všech recipientů v uzavřených otázkách. V této části očekáváme problémy pouze s otázkou řazení jednotlivých motivů ve správném pořadí, což odvozujeme z výsledků výzkumu z roku 2012.

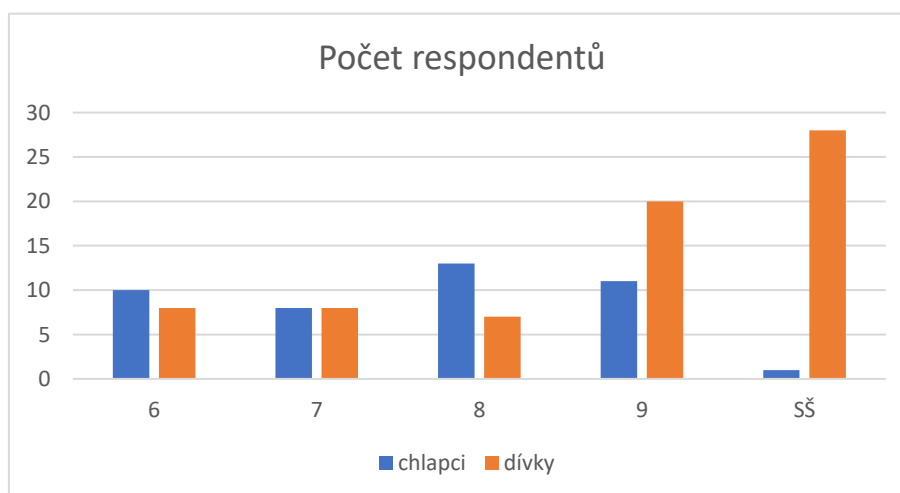
V následujících částech předpokládáme opakující se tendence z roku 2012, tedy zejména problémy se záměnou princových a pilotových vzpomínek, vyšší trend rozepsaných odpovědí z řad dívek a nižší z řad chlapců. Nemáme ovšem důvod očekávat markantně nižší úspěšnost recipientů u zadaných otázek, a to vzhledem k jejich vztažitelnosti k textu.

5. 1 Recepce ukázky z roku 2023 v porovnání s recepcí z ukázky 2012

Dotazníkové šetření vycházející z pozměněného dotazníku z roku 2012 bylo provedeno na nižším stupni sekundárního vzdělávání, a to v 6. – 9. ročníku základní školy,¹⁷⁶ a na vyšším stupni sekundárního vzdělávání, v prvním ročníku střední pedagogické školy. Výzkumu se zúčastnilo celkem 114 respondentů, a to 85 žáků základní školy a 29 žáků střední školy, přičemž nejvyšší zastoupení respondentů bylo z 9. ročníku. Podrobné zastoupení můžeme vidět v Grafu č. 1 níže.

Graf č. 1 – Malý princ, dotazník (2023) – Počet respondentů

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	SŠ
chlapci	10	8	13	11	1
dívky	8	8	7	20	28

¹⁷⁶ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 85

Stanovíme si také, dle jakých postupů budeme dané výsledky posuzovat. V první řadě vždy vyhodnotíme relevantnost odpovědí respondentů, načež výsledky po vzoru výzkumu z roku 2012 zaneseme do tří grafů. Dívky a chlapce z nižšího stupně sekundárního vzdělávání nejprve porovnáme v jejich úspěšnosti na základě třídy a pohlaví, načež si v celkovém grafu prezentujeme celkovou úspěšnost respondentů. Vzhledem k tomu, že v roce 2012 nebyl výzkum proveden na střední a škole a také vzhledem k tomu, že většina recipientů z tohoto stupně škol byla z řad dívek, nebylo by porovnání dle pohlaví se základní školou relevantní.¹⁷⁷

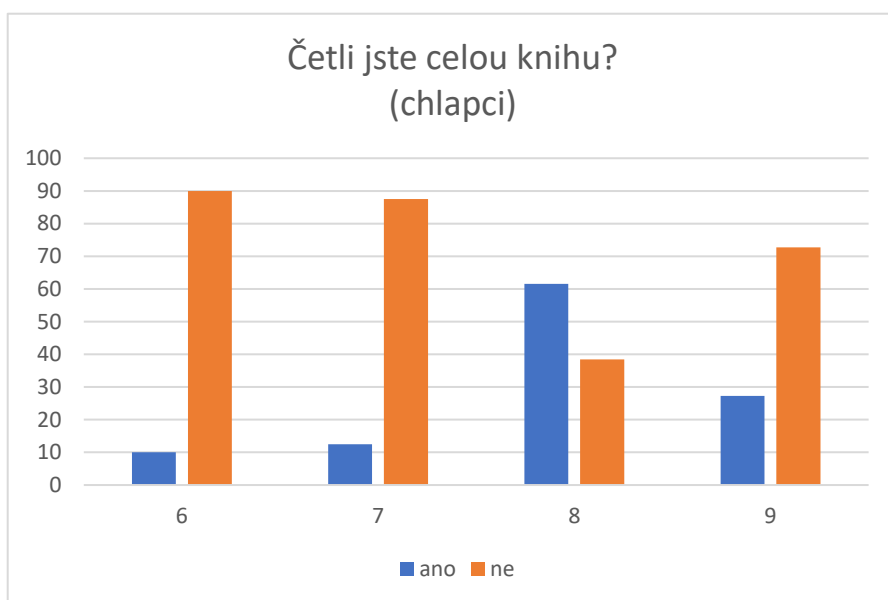
Výsledky tedy porovnáme nejprve na základě našeho vlastního výzkumu, načež, v zajímavých částech, provedeme srovnání s výzkumem z roku 2012. Na jeho základě provedeme celkové zhodnocení výzkumu v celkovém závěru. Ověřovat budeme zejména hypotézy a tendence stanovené v úvodu této kapitoly a vyplývající s předchozího výzkumu.

¹⁷⁷ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 85.104

5.1.1 Četli jste celou knihu?

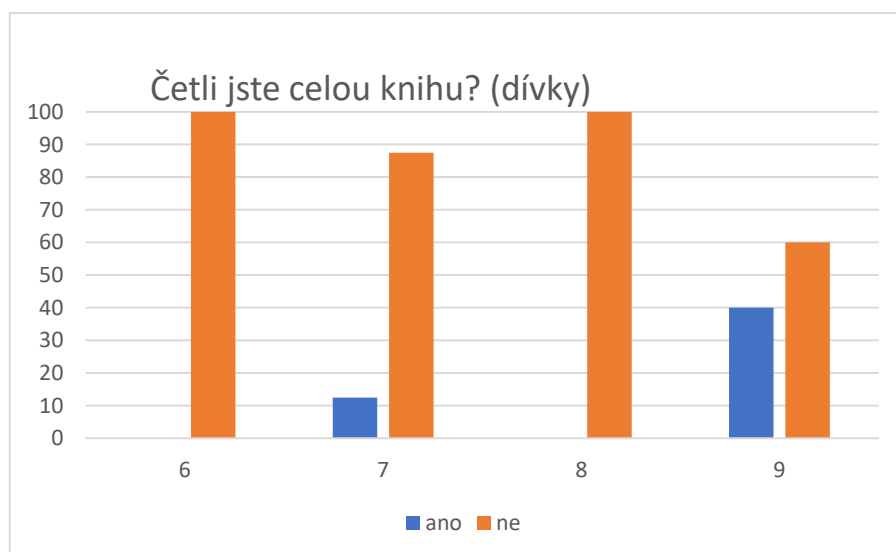
Graf č. 2 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Četli jste celou knihu?
(chlapci)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	10 %	12,50 %	62 %	27 %
Ne	90 %	87,50 %	38 %	73 %

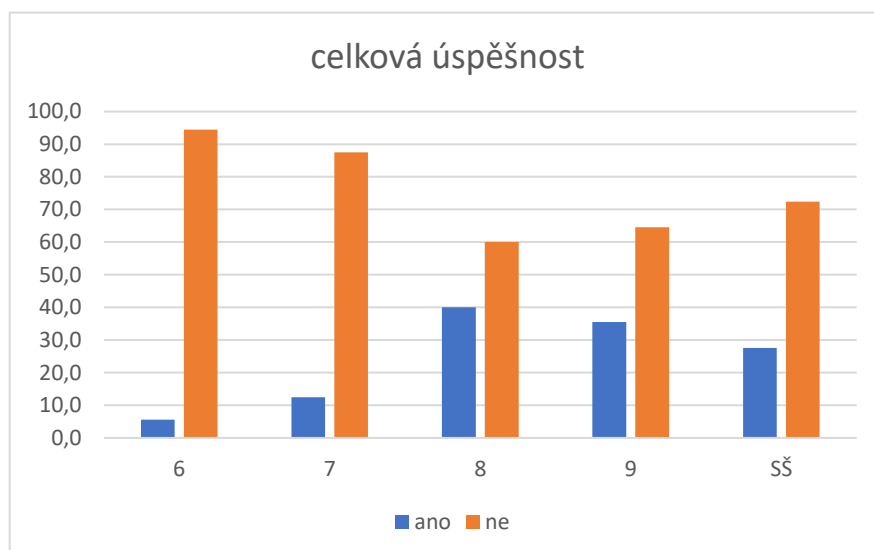
Graf č. 3 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Četli jste celou knihu?
(dívky)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	0 %	12,50 %	0 %	40 %
Ne	100 %	87,50 %	100 %	60 %

Graf č. 4 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Četli jste celou knihu? (celková)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	SŠ
Ano	6 %	12,50 %	40 %	35,50 %	28 %
Ne	94 %	87,50 %	60 %	64,50 %	72 %

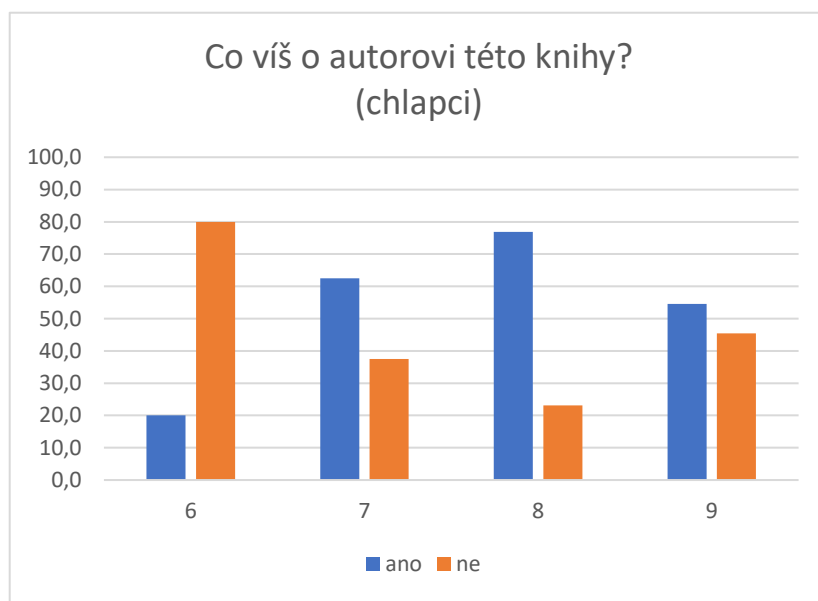
Z celkového počtu respondentů knihu přečetlo 26 %, což je zhruba čtvrtina respondentů. Oproti roku 2012 se tedy jedná o značný pokles, tehdy četlo knihu 40 % recipientů. Výsledek se tedy více podobá výsledkům páté třídy, která měla pouhých 20 %. Překvapivé je, že opět se zde projevuje vyšší oblíbenost knihy mezi chlapci než mezi dívkami. Pravděpodobně zůstává chlapecký hrdina u jedinců téhož pohlaví oblíbenějším, což i s velkou pravděpodobností může být důvodem velmi nízkého počtu čtenářů *Malého prince* na střední škole. Je tu i jistá pravděpodobnost, že kromě genderového zastoupení ve třídě zde hraje roli i nižší oblíbenost četby jako celku. V tomto bodě se jedná ovšem pouze o hypotézu, která nebyla žádným způsobem ověřena.¹⁷⁸

¹⁷⁸ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 78; 86-87

5.1.3 Co víš o autorovi knihy?

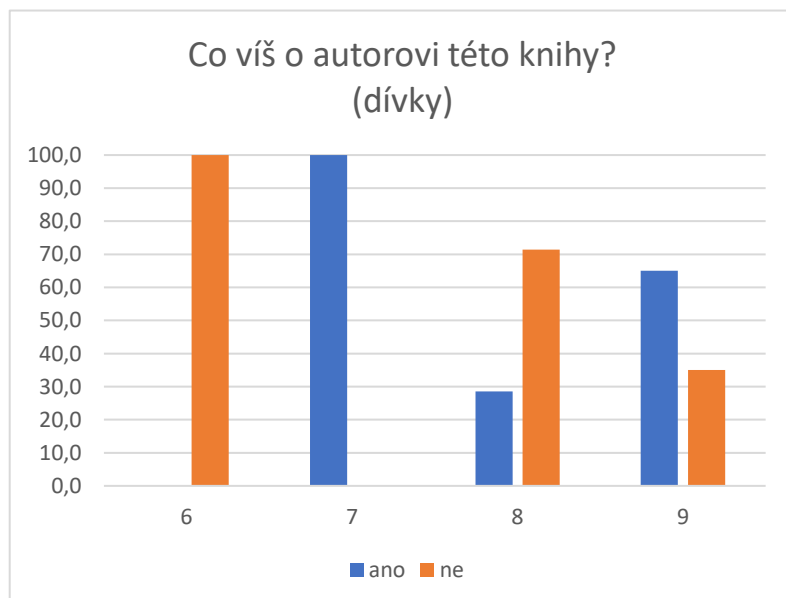
Graf č. 5 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Co víš o autorovi knihy?
(chlapci)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	20 %	62,50 %	77 %	54,50 %
Ne	80 %	37,50 %	23 %	45,50 %

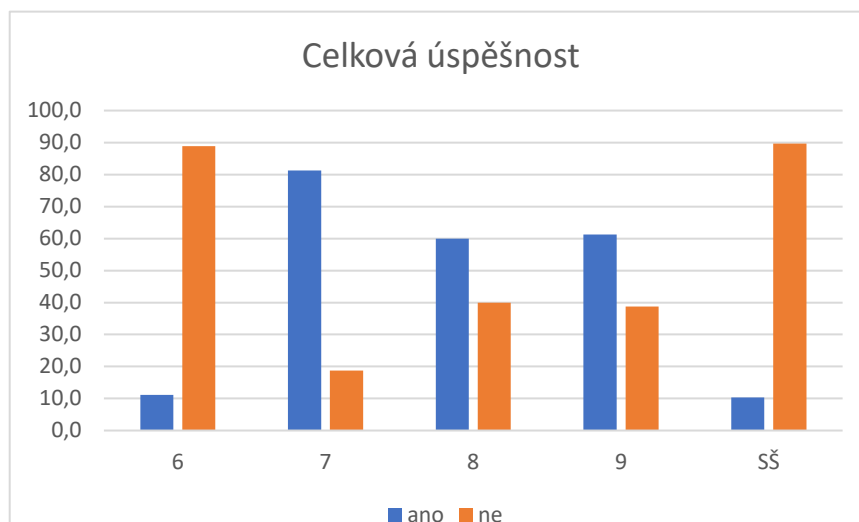
Graf č. 6 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Co víš o autorovi knihy?
(dívky)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	0 %	100 %	29 %	65 %
Ne	100 %	0 %	71 %	35 %

Graf č. 7 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Co víš o autorovi knihy?
(celková)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	SŠ
Ano	11 %	81 %	60 %	61 %	10 %
Ne	89 %	19 %	40 %	39 %	90 %

Jelikož neproběhla předchozí záměrná příprava na výzkum v žádné z tříd, nebyly očekávány vysoké tendence úspěšnosti v této otázce. Vzhledem k tomu jsme brali jako relevantní jakoukoliv správnou odpověď přímo nevyplývající z textu, s nímž žáci pracovali. Nejčastějšími odpověďmi tedy byly „je z Francie“ nebo „byl pilot“. Nejvyšší úspěšnost byla očekávána v sedmém ročníku s postupnou klesající tendencí, kdežto nejnižší byla očekávána v ročníku šestém. Nejprekvapivějším výsledkem tedy byla vyšší míra úspěšnosti žáků šestého ročníku oproti středoškolským studentům, byť rozdíl činil pouhé jedno procento. Toto učivo je na střední škole sice probíráno až ve třetím ročníku, ovšem na rozdíl od šestého ročníku základní školy se s ním již doopravdy setkali. Vzhledem k nízkému rozdílu ve správnosti odpovědí ovšem můžeme výsledky považovat za srovnatelné.¹⁷⁹

Zbylé tendence se beze sporu naplnily, přičemž výsledky byly vzhledem k tomu, že neproběhla na tento výzkum v rámci hodin žádná záměrná příprava, uspokojivé. Výsledky v sedmé a osmé třídě jsou zároveň srovnatelné s výsledky výzkumu z roku 2012. Oproti tomu v 9. ročníku byla úspěšnost v porovnání s původními 29 % výrazně vyšší. Naopak v 6. ročníku markantně klesla, což opět přisuzujeme předchozí neznalosti díla a autora.¹⁸⁰

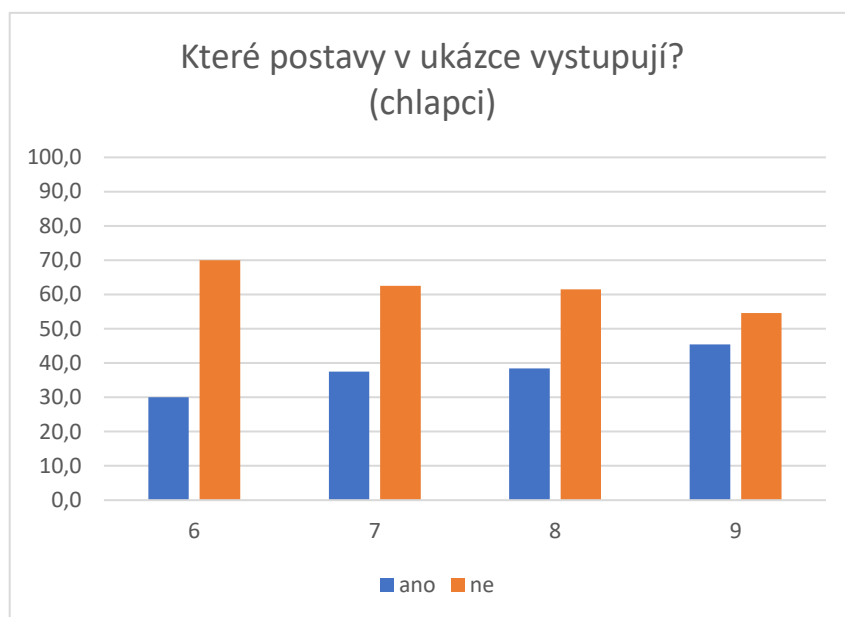
¹⁷⁹ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 88-89

¹⁸⁰ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 88-89

5.1.4 Které postavy v ukázce vystupují?

Graf č. 8 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Které postavy v ukázce vystupují? (chlapci)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	30 %	37,50 %	38,50 %	45,50 %
Ne	70 %	62,50 %	61,50 %	54,50 %

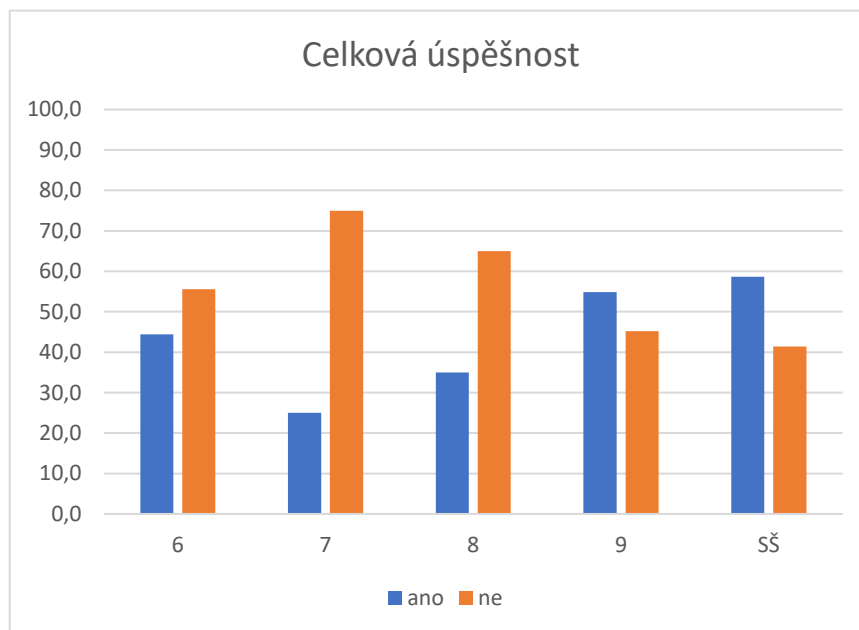
Graf č. 9 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Které postavy v ukázce vystupují? (dívky)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	62,50 %	12,50 %	29 %	60 %
Ne	37,50 %	87,50 %	71 %	40 %

Graf č. 10 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Které postavy v ukázce vystupují? (celková)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	SŠ
Ano	44 %	25 %	35 %	55 %	59 %
Ne	56 %	75 %	65 %	45 %	41 %

Správné odpovědi na tuto otázku byly „letec“ a „malý princ“. Pakliže se zde vyskytly i jiné odpovědi, nebrali jsme tuto odpověď jako správnou. Velmi překvapivá je zejména vysoká neúspěšnost v 7. a 8. ročníku. Častou chybou bylo označení lišky jako účastnice příběhu, přestože se o ní v ukázce pouze hovořilo. Dalším velmi častým trendem bylo vynechání postavy letce, což lze přikládat zejména neznalosti kontextu celé knihy, tuto tendenci bychom očekávali zejména v 6. ročníku, kde byla úspěšnost vzhledem k nezkušenosti s textem překvapivě vysoká. Celkové výsledky šesté třídy měly v ostatních případech klesající tendenci, ovšem u této konkrétní otázky byla jejich úspěšnost s rokem 2012 srovnatelná, tudíž z celkového hlediska velmi vysoká. V rámci všech získaných výsledků se jedná pouze o lehce podprůměrný výsledek. Markantně nejvyšší úspěšnost zde byla v nejstarších ročnících, což se vzhledem k vyšší míře vývoje recipientů dalo očekávat.¹⁸¹

¹⁸¹ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 89-90

5.1.5 O kterých postavách se v ukázce hovoří?

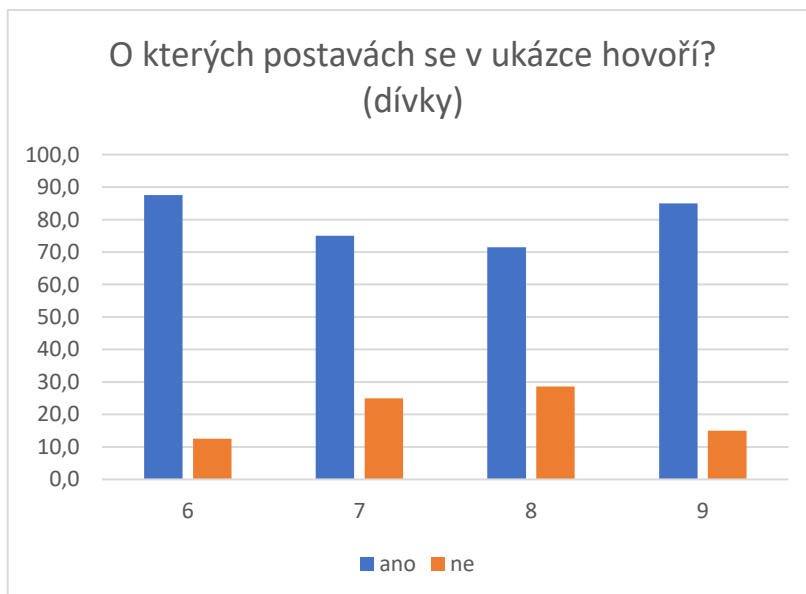
Graf č. 11 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: O kterých postavách se v ukázce hovoří? (chlapci)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	100 %	62,50 %	69 %	82 %
Ne	0 %	37,50 %	31 %	18 %

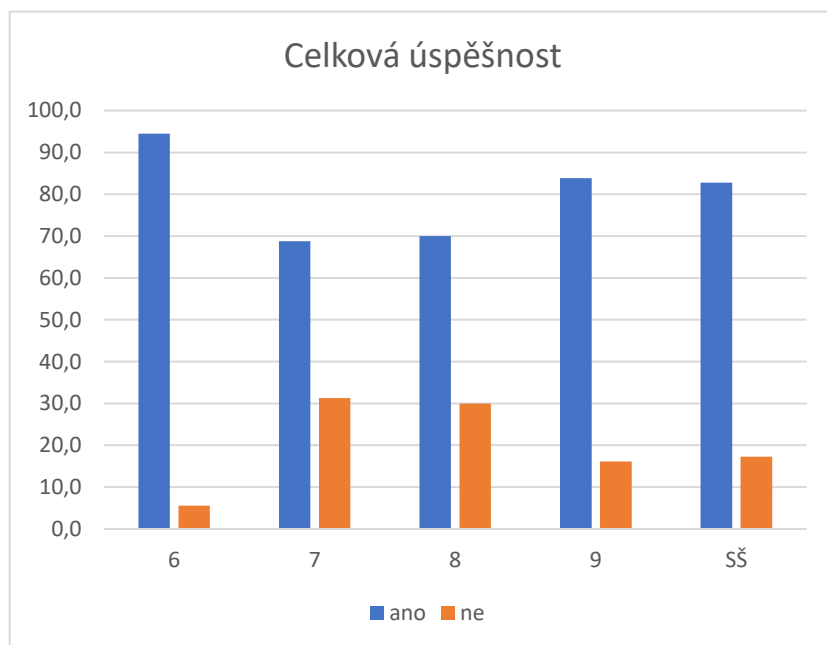
Graf č. 12 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: O kterých postavách se v ukázce hovoří? (dívky)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	87,50 %	75 %	71 %	85 %
Ne	12,50 %	25 %	29 %	15 %

Graf č. 13 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: O kterých postavách se v ukázce hovoří? (celková)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	SŠ
Ano	94 %	67 %	70 %	84 %	83 %
Ne	6 %	31 %	30 %	16 %	17 %

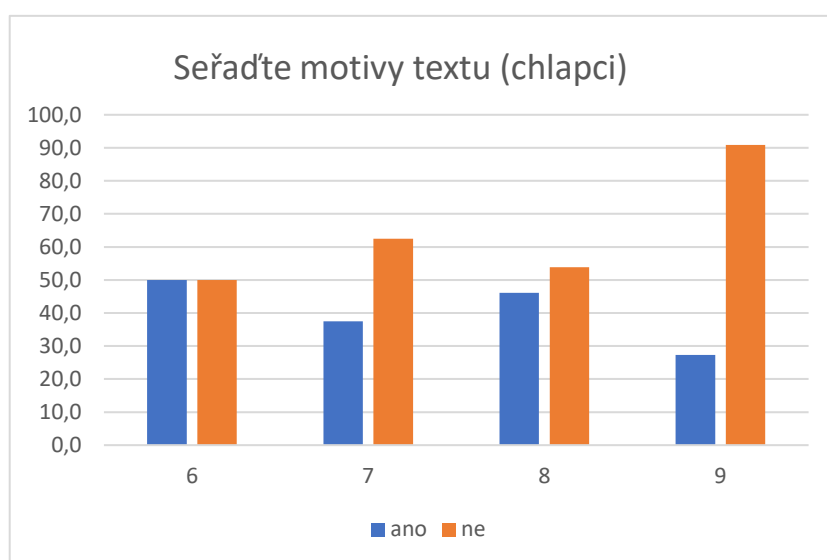

V této otázce byla úspěšnost výrazně vyšší než v té předchozí. Překvapivá je zde hlavně nadprůměrná úspěšnost 6. ročníku oproti ročníkům vyšším, v nichž tendence správných odpovědí poklesla. Za správné odpovědi jsme při vyhodnocování považovali „o lišce“ a „o obchodníkovi“, který byl v úvodu ukázky zmíněný. Jako hlavního aktéra, o němž se v ukázce má hovořit, jsme vzhledem k četnosti výskytu brali především lišku. V některých dotaznících pak byl zmíněn například i letec, který je přímým aktérem děje, tudíž tato odpověď nebyla brána jako relevantní. Přesto se tendence špatných odpovědí výrazně oproti předchozím otázkám snížila. Opět zde můžeme zaznamenat tendenci srovnatelných výsledků devátého ročníku s výsledky středoškolských studentů, ty se lišily o pouhé jedno procento. Vzhledem k poměru dívek a chlapců z řad studentů vyššího stupně sekundárního vzdělávání zde ovšem nemůžeme relevantně posoudit úspěšnost na základě pohlaví.

5.1.6 Seřad'te motivy v textu

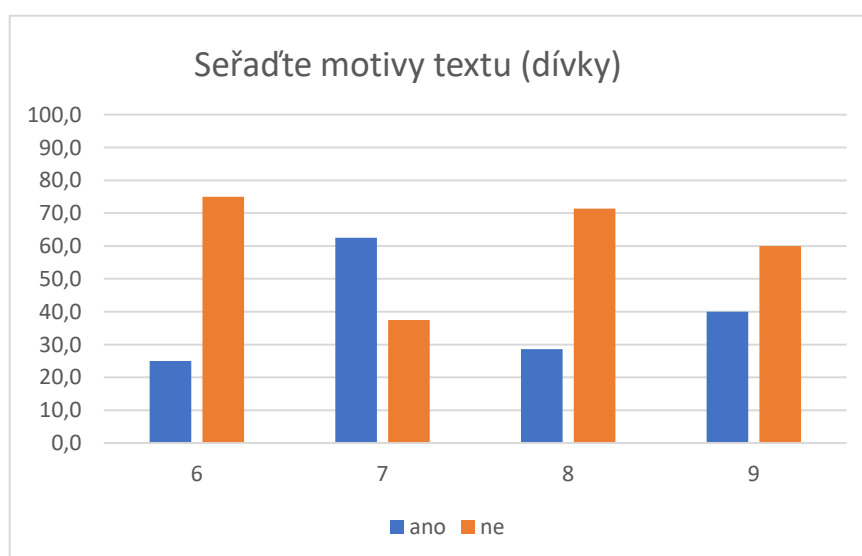
Graf č. 14 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Seřad'te motivy v textu (chlapci)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	50 %	37,50 %	46 %	27 %
Ne	50 %	62,50 %	54 %	91 %

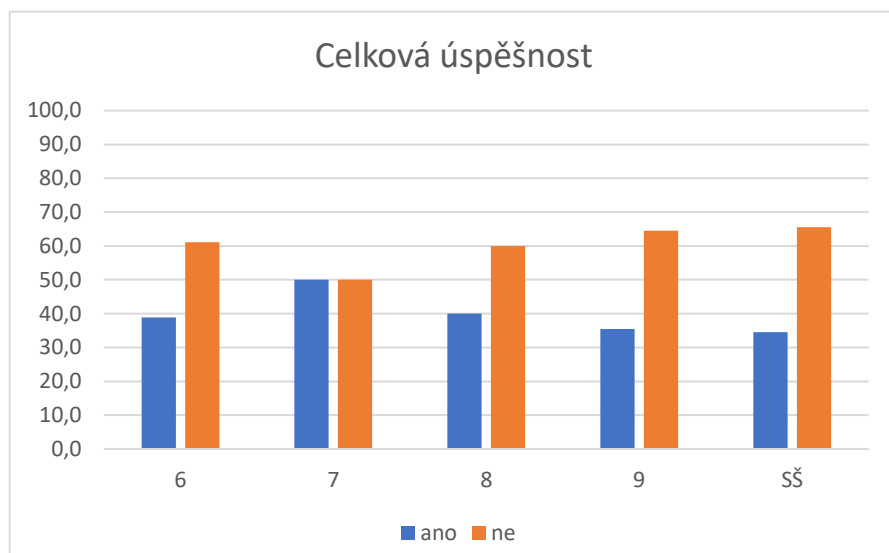
Graf č. 15 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Seřad'te motivy v textu (dívky)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	25 %	62,50 %	29 %	40 %
Ne	75 %	37,50 %	71 %	60 %

Graf č. 16 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Seřad'te motivy v textu (celková)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	SŠ
Ano	39 %	50 %	40 %	35,50 %	34,50 %
Ne	61 %	50 %	60 %	64,50 %	65,50 %

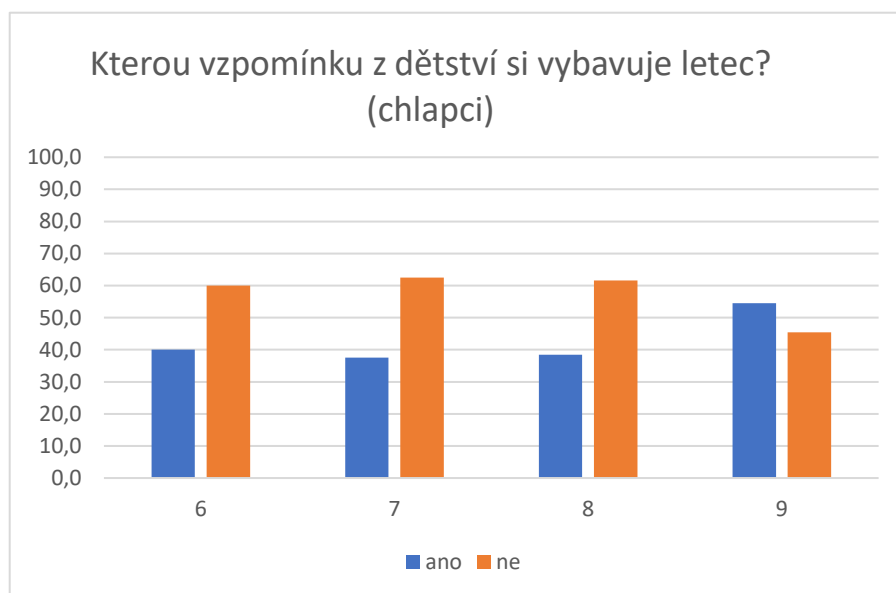
Na základě výsledků předchozího výzkumu jsme v této otázce očekávali trend vysoké neúspěšnosti. Tento trend se naplnil, přičemž výsledky z roku 2012 v 6. a 9. třídě spolu velmi korespondují. V 6. i 7. ročníku došlo ke zlepšení míry správných odpovědí ze stran recipientů, byť v 7. ročníku se jedná o pouhé jedno procento. Oproti tomu tendence úspěšnosti ve vyšších ročnících klesla. Překvapující zde je zejména vysoká neúspěšnost z řad studentů střední školy, u nichž bychom se očekávali vyšší míra kognice, díky níž by mohli zvládnout na danou otázku relevantně odpovědět. Jejich úspěšnost byla dokonce nižší než v jakémkoliv jiném ročníku, což je zarážející. Může to ovšem souviset s odborným zaměřením školy, které, narozdíl od základní školy, neskýtá tak různorodé tendence myšlení jednotlivých recipientů.¹⁸²

¹⁸² ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 91-92

5.1.7 Kterou vzpomínku z dětství si vybavuje letec?

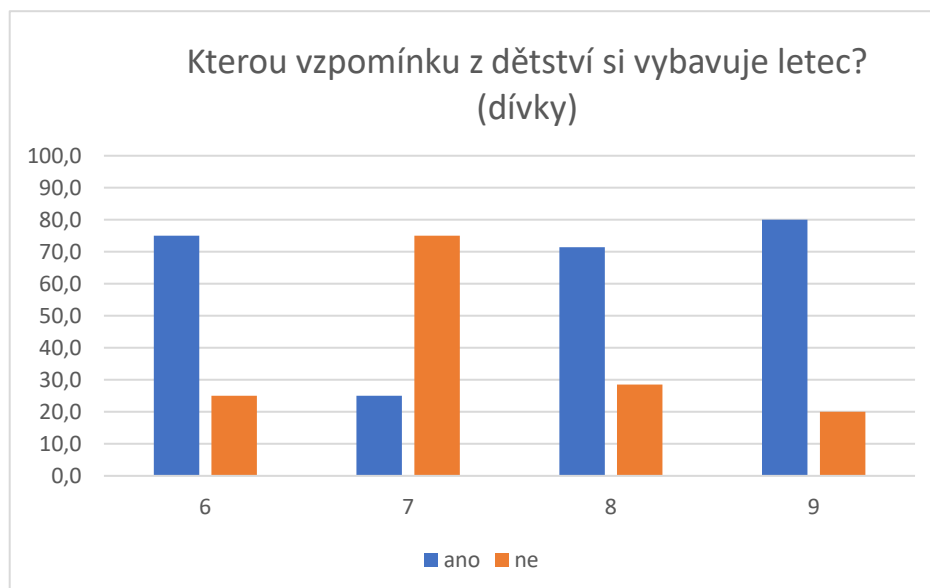
Graf č. 17 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Kterou vzpomínku z dětství si vybavuje letec? (chlapci)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	40 %	37,50 %	38,50 %	54,50 %
Ne	60 %	62,50 %	61,50 %	45,50 %

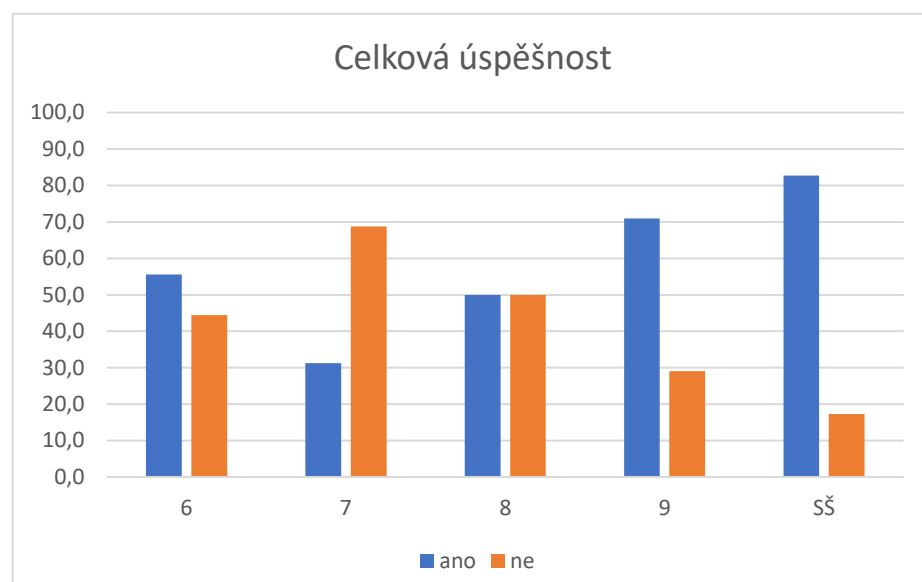
Graf č. 18 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Kterou vzpomínku z dětství si vybavuje letec? (dívky)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	75 %	25 %	71 %	80 %
Ne	25 %	75 %	29 %	20 %

Graf č. 19 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Kterou vzpomínku z dětství si vybavuje letec? (celková)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	SŠ
Ano	56 %	31 %	50 %	71 %	83 %
Ne	44 %	69 %	50 %	29 %	17 %

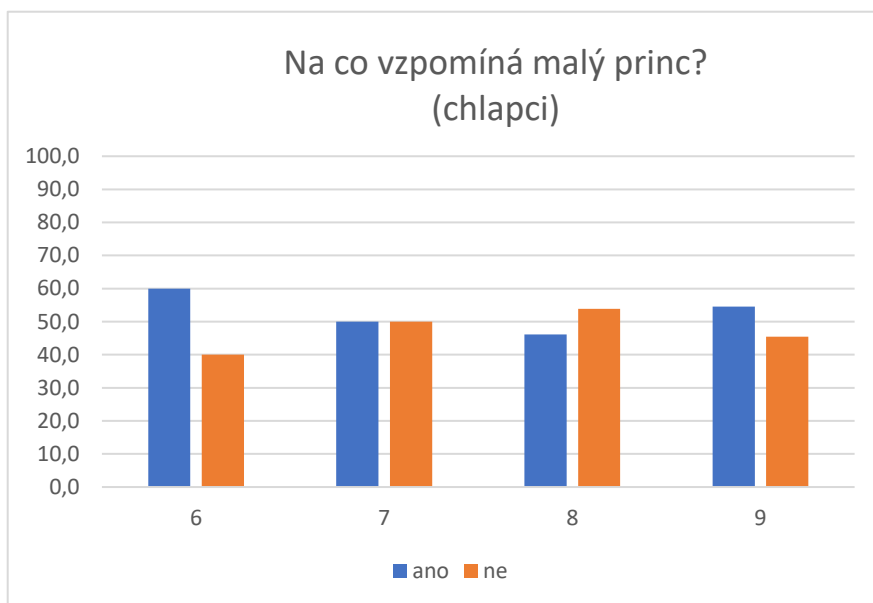
Druhou část dotazníku tvořily otázky otevřené. V těchto otázkách měli na základě přečteného textu žáci za úkol zformulovat vlastní smysluplné odpovědi. Vyšší úspěšnost v této otázce vykazovaly dívky, které přesáhly úspěšnost 70 %, kromě ročníku 7., kde k velkému překvapení byla pouze 25 % tendence správných odpovědí. Nejčastější chybou zde bylo milné uvedení vzpomínky, a to buď z letcovy nedávné minulosti, nebo místo jeho vzpomínky byla uvedena vzpomínka malého prince. Zatímco úspěšnost žáků základní školy činí průměrně pouhých 55 %, tedy výrazně nižší než v roce 2012, úspěšnost žáků střední školy přesáhla hranici 80 %. Se stoupající tendencí úspěšnosti se zde objevovalo více komplexnějších odpovědí, z nichž některé byly doplněny i jinými vlastními postřehy, jichž se otázky přímo netýkaly.¹⁸³

¹⁸³ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 92-93

5.1.8 Na co vzpomíná malý princ?

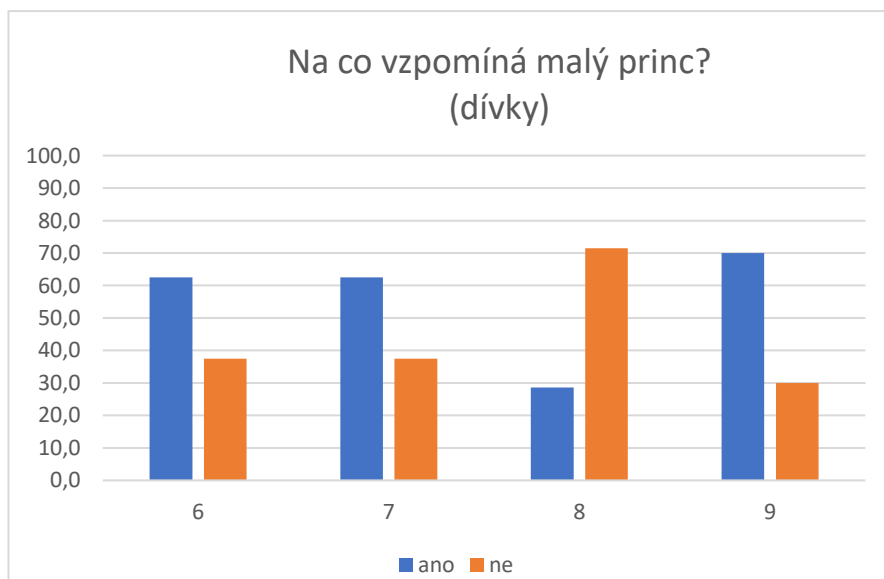
Graf č. 20 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Na co vzpomíná malý princ? (chlapci)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	60 %	50 %	46 %	54,50 %
Ne	40 %	50 %	54 %	45,50 %

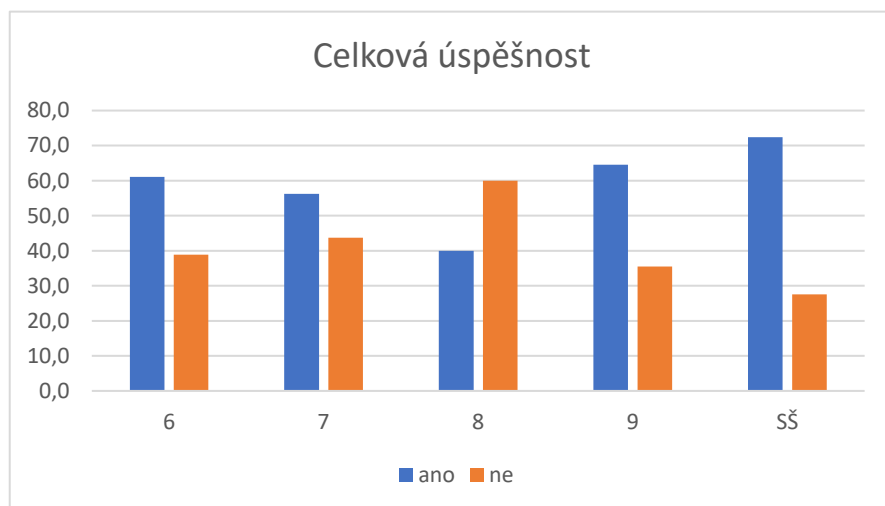
Graf č. 21 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Na co vzpomíná malý princ? (dívky)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ano	62,50 %	62,50 %	29 %	70 %
Ne	37,50 %	37,50 %	71 %	30 %

Graf č. 22 – Malý princ, dotazník (2023) – Odpověď na otázku: Na co vzpomíná malý princ? (celková)

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	SŠ
Ano	61 %	56 %	40 %	64,50 %	73 %
Ne	39 %	44 %	60 %	35,50 %	27 %

I v této otázce naplnili tendenci nejvyšší úspěšnosti žáci střední školy a 9. ročníku. To koresponduje s námi stanovenou hypotézou, oproti výsledkům 6. ročníku, které se od posledního ročníku základní školy příliš nelišily. Respondenti překonali úspěšnost výsledků z roku 2012 o více než 20 %, čímž se opět potvrzuje jejich nadprůměrnost. Většina nesprávných odpovědí, které žáci uvedli, byli vzpomínkami letce. Často malému princovi vštěpovali vzpomínky na dům s pokladem, který je stejně jako v roce 2012 zaujal. Jako relevantní odpovědi jsme brali „na lišku“, „na svou růži“, „na svou planetu“, jejichž četnost klesala v tomto pořadí. V této otázce si opět nejlépe vedli recipienti ze střední školy, což pravděpodobně ukazuje na to, že otevřené otázky jsou pro ně srozumitelnější než uzavřené. Stejně tak byly odpovědi recipientů starších ročníků konstruovány komplexněji, což potvrzuje tendenci vyššího stupně kognitivního vývoje s přibývajícím věkem.¹⁸⁴

V této otázce byla zaznamenána nízká tendence úspěšnosti dívek 8. ročníku, která činila necelých 30 %. Stejně tak byla celková nejnižší úspěšnost právě v tomto ročníku, což je velmi překvapivým faktorem vzhledem k vysoké úspěšnosti v odpovědích na otázku předchozí.¹⁸⁵

¹⁸⁴ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 94-95

¹⁸⁵ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 94-95

5.1.9 Jak byste charakterizovali vztah mezi letcem a malým princem?

Většina respondentů charakterizovala vztah mezi letcem a malým princem jako kladný, viz Příloha J, přičemž velká část z nich přisoudila jejich vztahu až rodinný charakter. Oproti výzkumu z roku 2012 bychom mohli podotknout, že odpovědi jsou velmi podobně rozepsané jak u dívek, tak u chlapců. Není zde patrný markantní rozdíl v délce odpovědi v závislosti na pohlaví, přestože chlapci mají popisy tohoto vztahu většinou o něco stručnější než dívky. Zároveň si zde můžeme všimnout trendu delších odpovědí ve vyšších ročnících, což opět souvisí s kognitivním vývojem žáků, kdy adolescenti jsou schopni smysluplněji formulovat své odpovědi oproti pubescentům, u nichž se tato tendence rozvíjí s přibývajícím věkem. Je tu velký rozdíl mezi výsledky žáků základní a střední školy. Respondenti z řad středoškoláků ve svých odpovědích projeví vyšší míru přemýšlivosti a z jejich odpovědí bylo znatelné, že se mnozí z nich nepokoušeli vztah charakterizovat pouze na povrchové bázi.¹⁸⁶

5.1.10 Kapitola nemá název. Jak bys ji pojmenoval/a?

Zde měli na základě přečtené ukázky recipienti vymyslet název, který by kapitole dali, viz Příloha K. Většina respondentů neměla problém na tuto otázku odpovědět, přičemž se zde prolínaly tendence podobných odpovědí jako v roce 2012. Většina respondentů se ve své odpovědi zaměřila na klíčové motivy kapitoly, na jejichž základě stanovila subjektivně nej přesnější odpověď. Některé z odpovědí byly velmi kreativní, ale objevily se i nerelevantní odpovědi, v nichž se daní respondenti upnuli k princově vzpomínce na jeho přítelkyni lišku. V osmé třídě pak jeden z recipientů odpověď na tuto otázku do svého dotazníku vůbec nezaznamenal, což ovšem stále není špatný výsledek. Na střední škole se projevuje trend vyšší míry kognice, což se váže k abstraktnějším a hlubším názvům kapitoly, byť stále zaznamenáváme i zcela očividné názvy jako „Studna“ nebo „Putování po poušti“. Námi stanovené hypotézy lze tedy označit za potvrzené.¹⁸⁷

5.1.11 Porozumění výňatku z ukázky

Jak rozumíš větě z ukázky: „Ano,“ řekl jsem malému princí, „ať je to dům nebo poušť, to, co je dělá krásnými, je neviditelné!“¹⁸⁸

Odpovědi na tuto otázku byly pro respondenty zpravidla nejsložitější, viz Příloha L. S vyšším ročníkem se potenciál správnosti odpovědi zvyšuje a na střední škole je spíše výjimečná tendence špatné odpovědi. Je zde vidět veliký myšlenkový potenciál těchto recipientů a potvrzuje to jejich širší rozsah abstraktního myšlení. Neúspěšnost v nižších

¹⁸⁶ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 96-97

¹⁸⁷ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 97

¹⁸⁸ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 110

ročnících, pakliže bereme v potaz pouze recipienty, kteří na otázku doopravdy odpověděli, souvisí zejména s čtením výňatku mimo celkový kontext textu, což vedlo k jeho konečnému nepochopení.¹⁸⁹

5.1.12 Závěr výzkumu

V závěru výzkumu lze říci, že získané výsledky se od výsledků z roku 2012 markantně nelišily, projeví se zde stejné tendence jako před deseti lety. Výsledky z řad respondentů ze střední školy byly v první části dotazníku srovnatelné, zatímco v druhé části, jež vyžadovala zapojení samostatného uvažování a vlastní formulace myšlenek, žáky základních škol převyšovali výrazným způsobem. Dalo by se očekávat, že by tyto výsledky byly komplexnější a lepší s vyšším ročníkem školy, jelikož první ročník není od devátého tak moc vzdálený. Přesto se zde výsledky ročního rozdílu velmi projeví a respondenti prokázali vysokou míru kognice v rámci porozumění stanovenému textu.¹⁹⁰

¹⁸⁹ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 98-99

¹⁹⁰ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 85-99

6.0 Využití Malého prince v sekundárním vzdělávání

Na základě hlubinně psychologických výkladů *Malého prince* a výsledků dotazníkového šetření nyní budou navrženy vyučovací hodiny s tematikou *Malého prince*. Bude se jednat o návrhy dvou vyučovacích hodin, z nichž jedna bude vycházet z klasického konceptu hodiny a druhá bude pojatá vzhledem k možnostem díla alternativně. V závěru kapitoly budou oba návrhy porovnány a bude posouzena jejich využitelnost v rámci hodiny českého jazyka pro střední školu.

6.1 Klasická vyučovací hodina

V konceptu klasické vyučovací hodiny budeme vycházet z těchto částí: Prolog + motivace, expozice, fixace, aplikace, diagnóza, komparace. V první fázi si stanovíme cíle vycházející z Bloomovy taxonomie cílů a na jejich základě zvolíme metody a formy vhodné pro tuto výuku.¹⁹¹ Zvolené cíle jsou tyto: *Žák popíše život spisovatele Antoina de Saint-Exupéryho v společensko-historickém kontextu. Žák vysvětlí podstatu filozofické pohádky Malý princ. Žák demonstruje na ukázce z Malého prince stěžejní myšlenky díla.* Celou tuto přípravu koncipujeme na základě zkušeností z hospitací absolvovaných během praxí.

V prologu dojde k přivítání žáků a zapsání docházky. Společně si nastíníme téma následující hodiny, přičemž toto zadání bude zapsáno na tabuli. Jako motivaci pro naši výuku využijeme tabulku dle V-CH-D metody neboli „Vím – Chci vědět – dozvěděl jsem se“. Na počátku hodiny si žáci během dvou minut zaznamenají do prvního sloupce, co už slyšeli buď o samotném *Malém princ* nebo Antoinu de Saint-Exupérym. Do druhého sloupce si zaznamenají, co by se během hodiny o autorovi či knize rádi dozvěděli. V závěru pak zapíší, co se dozvěděli a zaujalo je to. Úvodní část by měla trvat zhruba pět minut vyučovací hodiny.

Přesuneme se k části expoziční. V ní si nastíníme společensko-historický kontext autorova života, zejména druhou světovou válku, v níž publikoval, a společně ho zařadíme k dalším autorům této doby, jako byl například Romain Rolland, Ernest Hemingway nebo Michail Bulgakov, jimiž se budeme zabývat v jiných hodinách. Stručně nastíníme autorův život a vyzvedneme jeho stěžejní části, čímž je zejména letecká a spisovatelská kariéra, zájem o filozofii a kontext konkrétní doby psaní díla *Malý princ*.

Této části budeme věnovat 15 minut, načež přejdeme k ukázce z *Malého prince*, s níž budeme pracovat. Na základě materiálové analýzy byla pro využití ve výuce zvolena *Čítanka 3 (k LITERATUŘE – přehledu SŠ učiva)*, která na základě porovnání s ostatními čítankami

¹⁹¹ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995, s. 31

dopadla nejlépe. S textem budeme pracovat na základě jejího zadání. Nejprve si společně přečteme ukázkou, načež se dobereme ke konstruktivním odpovědím na otázky, jež si žáci budou zaznamenávat do sešitu. Poté, co dokončíme práci s první ukázkou, zreflektujeme si závěry z ní a učiníme stručný zápis do sešitu o *Malém princí*. Zmíníme si i filozofický přesah díla, přičemž jednotlivé argumenty opět podpoříme ukázkou z čítanky, na níž se tyto znaky knihy pokusí žáci demonstrovat. Práce s textem bude trvat pravděpodobně dalších 15 minut.

Následně si žáci zapíší do své tabulky, co nového se v hodině dozvěděli o stanoveném tématu. Na konci hodiny bude několik žáků vyvoláno, aby přečetli, co si do své tabulky zaznamenali. Této aktivitě věnujeme dalších zhruba 8 minut, přičemž zbývající čas bude využit k celkovému shrnutí hodiny, nastínění dalšího tématu a rozloučení se třídou. Ověření cílů proběhne v závěru hodiny a následně v písemném textu, který proběhne spolu se souhrnem většího množství probrané látky.

6.2 Alternativně pojatá hodina

Oproti předchozí hodině bude tato koncipována zcela jiným způsobem. Její pojetí bude vymezeno na základě hlubinně psychologických výkladů a bude spíše provedeno jako projekt. Cíle pro tuto hodinu jsou stanoveny takto: *Žák na základě dostupných materiálů vyhledá potřebné informace a kriticky posoudí jejich relevantnost. Žák rozumí podstatě minimálně jedné z postav Malého prince. Žák na základě ukázky argumentuje nad vlastními navrženými závěry.*

Na počátku hodiny, stejně jako při té klasické, proběhne prolog, v němž se přivítáme a zapíšeme docházku. Následovat bude motivace, což bude nahlas přečtený úryvek z *Malého prince*. Vzhledem k časové náročnosti hodiny bude zvolen krátký úryvek, a to setkání malého prince s pijanem. Z přečteného úryvku budou mít žáci za úkol vyvodit téma hodiny a jakmile se k němu společnými silami dobereme, řekneme si její zadání. Žáci budou rozděleni do pěti skupin. Každá z těchto skupin dostane zadanou jednu z postav z malého prince, kterou budou mít za úkol charakterizovat. Bude se jednat o tyto postavy: liška, růže, král, domýšlivec a businessman. K této postavě jim bude přidělena okopírovaná ukáзка z díla *Malý princ* a hlubinně psychologický výklad Mathiase Junga té dané postavy. Na papír o velikosti A3, který budou mít k dispozici spolu s fixami a pastelkami, bude jejich úkolem zpracovat plakát postavy, který bude prezentovat její základní charakteristiku, roli v příběhu a důležitost pro malého prince, případně problém, s nímž se sama postava v příběhu potýká. Samotné dílo bude volně přístupné na katedře, aby pro případné doplnění informací mohli žáci pracovat i s celou filozofickou pohádkou.

Na tuto aktivitu budou mít žáci 20 minut, načež každá skupina výsledek své práce představí před třídou. Pakliže by byla tato činnost rychlejší, představíme si výsledky bádání žáků dříve, což by mělo zabrat dalších zhruba 5 minut.

Následně si na základě této práce vysvětlíme společensko-historický kontext filozofické pohádky, tedy představíme si realie autorova života, pokusíme se společně žánrově a tematicky dílo definovat, čímž zároveň provedeme fixaci a reflexi zvolených postupů. V závěru hodiny vzniklé plakáty, pakliže budou v reprezentativním stavu, vyvěsíme ve třídě, aby žáci viděli výsledky své práce.

6.3 Porovnání a reflexe navržených hodin.

Pakliže si představíme aplikaci těchto hodin v rámci klasické výuky, musíme vzít v potaz spoustu faktorů. První navržená hodina, založena zejména na frontální výuce, má potenciál ujmout se téměř v každé třídě, jelikož se jedná o zcela klasickou hodinu, jejíž provedení je možné i bez přílišné zapojenosti žáků, případně jejich zapojení lze skrze vyvolání bezproblémově zajistit.

Druhá hodina má výrazně vyšší potenciál navýšení čtenářské gramotnosti a rozvoje kritického myšlení, ovšem naplnění jejích cílů vyžaduje značnou aktivitu žáků a jejich touhu zabývat se tématem do hloubky. Pravděpodobně by tento koncept šel aplikovat pouze v aktivních a kreativně smýšlejících třídách, jelikož nároky takové hodiny jsou opravdu vysoké.

Vzhledem k teoretickým podmínkám těchto návrhů jako přínosnější pro praktický rozvoj žáků chápeme druhou z navržených hodin. Ve třídách nesplňujících dané předpoklady je ovšem takováto příprava nevyužitelná, což pouze dokazuje, že je velmi těžké stanovit ideální přípravy pro žáky, s nimiž nemá člověk předchozí zkušenost. Pakliže by bylo jasné, na jaké škole bude výuka vykonána, dá se využít mnoho možností, zejména v reakci na individualitu kolektivu dané třídy. Možnosti zařaditelnosti *Malého prince* pak můžeme vzhledem k jeho filozofickému přesahu a psychologické podstatě vnímat i v rámci jiných předmětů než českého jazyka. Nepochybně by své uplatnění našel i ve společenských vědách, zejména filozofii a psychologii, a při dostatečné míře učitelovy kreativity by se dal jeho přesah využít i do jiných předmětů.

Zatímco na vyšším stupni sekundárního vzdělávání můžeme využít i odbornější texty pro práci v hodině, jako je *Malý princ v nás* od Mathiase Junga, na základních školách by se pro hlubší pochopení dalo využít dílo Petra Síse *Pilot a Malý princ: Život Antoina de Saint-Exupéryho*, která se zabývá rozborem autorova života, a to včetně zajímavostí, jako byla

například jeho dětská přezdívka „Král slunce“.¹⁹² Pro rozbor samotného *Malého prince* je pak možné využít dílo *Chovejte se jako malý princ*, které podrobně a velmi přívětivě dětskému způsobu myšlení rozebírá jednotlivé pasáže z *Malého prince* a vykládá jejich interpretaci dětským pohledem, k němuž se Stéphane Garnier rozhodl.¹⁹³

¹⁹² SÍS, Petr. *Pilot a Malý princ: život Antoina de Saint-Exupéryho*. Praha: Labyrint: Raketa, 2014, s. 10

¹⁹³ GARNIER, Stéphane. *Chovejte se jako malý princ*. Brno: Jota, 2022, s. 10-101

Závěr

Tato práce byla zaměřena na filozofickou pohádku *Malý princ* v kontextu využitelnosti na vyšším stupni sekundárního vzdělávání. V úvodu práce byly nastíněny výchozí body a záměry, z nichž vycházela teoretická i praktická část práce. V samotném závěru si vyhodnotíme jejich naplnění.

První kapitola byla zaměřena na společensko-historický kontext, v jehož rámci byly vymezeny zejména bezprostřední realie života Antoina de Saint-Exupéryho, autora *Malého prince*. Po stručném nastínění jeho života se zaměřila na dvě významné osobnosti z jeho okolí, a to Marii de Saint-Exupéry a Consuelo de Saint-Exupéry, které značně ovlivnily jeho životní postoje i samotnou spisovatelskou tvorbu. Antoine de Saint-Exupéry byl autorem nejen *Malého prince*, ale i jiných významných děl, jež byla přeložena do mnoha světových jazyků. Právě zde jsme si nastínili jejich kontext a prostřednictvím bližší charakteristiky díla do jeho rámce zařadili i tuto filozofickou pohádku.

Tímto nástinem jsme se přesunuli k další části práce, jejímž zaměřením byla zejména hlubinně psychologická percepce díla. Tato percepce vychází z Jungovy archetypální psychologie, jejímž vymezením práce začala, a následně se přesunula k rozborům jednotlivých postav díla. Vymezili jsme si zde jejich charakter, možnosti jejich přesahu do současné společnosti a zaměřili se zejména na postavu růže, jejíž výklad skýtal mnoho nejasností a rozporů. Na základě percepce a zasazení fiktivní postavy růže bylo dospěno k závěru, že s nejvyšší pravděpodobností je vhodné postavu růže vnímat jako ženu ve smyslu partnerky. Její charakter se zejména ze značné části shoduje s charakterem Consuelo de Saint-Exupéry, spisovatelovy manželky.

Jelikož zaměření této práce korespondovalo zejména s výklady postav, zůstala zde ukryta značná část aktuálních témat, jako je uspěchaná doba či hlubší rozvedení motivu krize a smrti, jež jsou pro dílo stěžejní. Přestože tato filozofická pohádka není rozsahově obsáhlá, lze v ní objevit mnoho motivů, s nimiž lze pracovat v závislosti na požadovaných výsledcích vyučovacích hodin. Motivy krize a uspěchané doby by se například daly využít při debatě na tato témata v hodinách občanské nauky.

V následující části se práce zaměřila na práci se čtenářskou gramotností, zejména její vymezení, a pokračovala následnou analýzou výukových prostředků. Byly zde porovnány výukové prostředky pro nižší a vyšší stupeň sekundárního vzdělávání. Z každého stupně byly porovnávány tři publikace určené pro práci s danými žáky, z nichž jsme vždy vybrali tu nejprínosnější z hlediska rozvoje čtenářské gramotnosti a v závěru porovnály rozdíly mezi

publikacemi pro různé stupně sekundárního vzdělávání. Z středoškolských publikací jsme pak na základě vytyčených cílů vybrali jednu, které byla využita v závěrečné kapitole, tedy při návrzích aktivit pro střední školy na základě *Malého prince*.

V praktické části jsme se nejprve věnovali výzkumu čtenářské gramotnosti, kde jsme pracovali s dotazníkovým šetřením, jež bylo poprvé použito v roce 2012 na nižším stupni sekundárního vzdělávání. My jsme tento výzkum replikovali a rozšířili ho na vyšší stupeň sekundárního vzdělávání. Výsledky byly porovnány s rokem 2012 a také mezi sebou vzájemně, na základě čehož jsme je shledali velmi uspokojivými. Ve většině oblastí byli recipienti ze základních škol svou úspěšností srovnatelní s výzkumem před deseti lety a respondenti střední školy svými výsledky ve většině otázek dominovali. Výsledky v některých oblastech byly dokonce lepší než v minulém výzkumu, což by mohlo vést k předpokladu, že se čtenářská gramotnost za posledních deset let mírně zlepšila.

Na základě předchozích částí byly navrženy dvě vyučovací hodiny na téma *Malého prince*, jejichž cílem bylo využít tuto filozofickou pohádku k smysluplně koncipované hodině, jejímž závěrem by mohl být mezipředmětový přesah korespondující se smyslem díla a zejména jeho filozofickou podstatou. Byla navržena klasická a alternativně pojatá hodina, přičemž v klasické hodině nebyl kvůli jejímu koncipování věnován tak velký prostor podtextovému potenciálu díla jako v hodině alternativní. Ta byla zaměřena zejména na hloubku vybraných postav z *Malého prince*, z nichž některé mohlo být o něco složitější vymezit než jiné. Tato hodina kladla značný důraz na čtenářskou gramotnost, kritické myšlení a schopnost vymezení v rámci textu relevantních informací.

Z celkového hlediska byl záměr práce naplněn, ovšem hloubka této filozofické pohádky, nejasnosti ohledně autorova života a zejména filozofické postoje, jež udržují vysokou popularitu pohádky i v dnešní době, skýtají mnohem více možností zkoumání, než pro jaké je prostor v rámci bakalářské práce.

Seznam použité literatury

1. BEUMARCHAIS, Jean-Pierre de. *Dictionnaire des écrivains de langue française M-Z*. Paříž: Larousse, 2001.
2. ČUŘÍN, Michal, Petra Bubeníčková a kol. *Čtenářství v souvislostech*. Ústí nad Orlicí: OFTIS, 2013.
3. DESCHODT, Eric. *Saint-Exupéry*. Praha: Kalich, 2002.
4. DOBROVSKÁ, Dagmar; Vlasta Řeřichová. *ČÍTANKA 9*. Olomouc: Prodos, 2014
5. DREWERMANN, Eugen. *Co je důležité, je očím neviditelné: Hlubinně psychologický výklad Malého prince*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996.
6. FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: Smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypální psychologie*. Praha: Portál, 1998.
7. GARNIER, Stéphane. *Chovejte se jako malý princ*. Brno: Jota, 2022
8. HODROVÁ, Daniela. *Na okraji chaosu: Poetika literárního díla 20. století*. Praha : Torst, 2001.
9. JUNG, Carl, Gustav. *Výbor z díla II: Archetypy a nevědomí*. Brno: Holar, 2018.
10. JUNG, Mathias. *Malý princ v nás: Na objevné cestě se Saint-Exupéřem*. Praha: Portál, 2013.
11. MACURA, Vladimír. *Slovník světových literárních děl*. Praha: Odeon, 1989.
12. MAŠKOVÁ, Drahuše. *Čítanka 3 (k LITERATUŘE – přehledu učiva SŠ*. Třebíč: VYUKA.CZ, 2011.
13. MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. Pohádka. In: MOCNÁ, Dagmar, Josef Peterka a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004.
14. NEZKUSIL, Vladimír. *Literární výchova pro 9. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletých gymnázií /VÝPRAVY DO SVĚTA LITERATURY I/*. Praha: Fortuna, 2007
15. PAPOUŠEK, Jiří a Roger Kennedy. *Témata psychoanalýzy II: libido, eros, perverze, exhibicionismus*. Praha: Portál, 2002
16. PERSANE-NASTORG, Michéle. *Marie de Saint-Exupéry – hvězda Malého prince*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004.
17. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995.

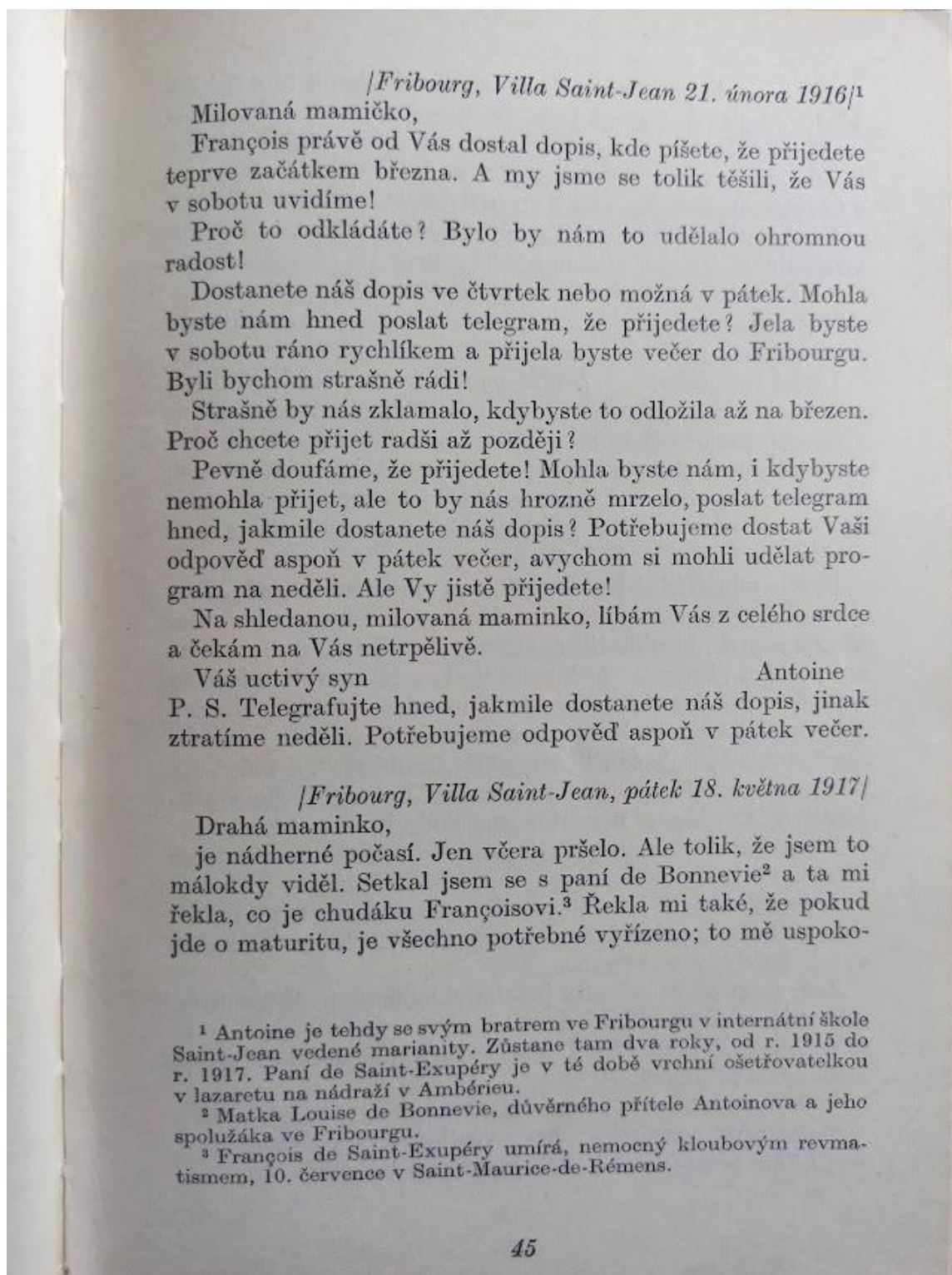
18. SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Citadela*. Praha: Vyšehrad, 2002.
19. SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Malý princ*. Praha: Fortuna Libri, 2015.
20. SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. *Moje planeta*. Praha: Odeon, 1981
21. SAINT-EXUPÉRY, Consuelo de. *Paměti růže*. Praha: EUROMEDIA GROUP, 2021.
22. SAINT-EXUPÉRY, Marie de. *Já a můj syn*. Praha: Vyšehrad, 1971.
23. SÍS, Petr. *Pilot a Malý princ: život Antoina de Saint-Exupéryho*. Praha: Labyrint: Raketa, 2014
24. SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka III. k Literatuře v kostce*. Praha: Fragment, 2007.
25. SOUKAL, Josef. *Čítanka pro 7. ročník základní školy*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, a.s., 2019
26. SOUKAL, Josef. *Čítanka pro III. ročník gymnázií*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2007.
27. ŠRÁMEK, Jiří. *Panorama francouzské literatury od počátku po současnost*. Brno: Host, 2012.
28. VALLIÉRES, Nathalie des. *Saint-Exupéry: Archanděl a spisovatel*. Tišnov: Sursum, 2005.
29. WEBSTER, Paul. *Život a smrt malého prince*. Plzeň: Mustang, 1995.
30. ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013.

Seznam dalších použitých zdrojů

1. *Petit Prince Collection*. [Online] [Citace: 06. květen 2023.] <https://petit-prince-collection.com/lang/collection.php?lang=en>.
2. *Akademický slovník současné češtiny*. [Online] (2017-2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [Cit. 26. 05. 2023.] <https://slovníkcestiny.cz>

Seznam použitých příloh

Příloha A

SAINT-EXUPÉRY, Antoine de. Dopis matce. In: SAINT-EXUPÉRY, Marie de. *Já a můj syn*. Praha: Vyšehrad, 1971

V krajině her a fantazie

- ✓ Vyprávění *Výjev ze života antilop* je laděno vážněji než *Nespokojený dromedár*. V které době se děj pravděpodobně odehrává?
- ✓ Ličí ukázka opravdu život antilop?
- ✓ Najdete v tomto textu nějaké poučení? Zkuste je vyjádřit, například formou dovětku.
- ✓ Jsou Prévertovy prózy opravdu pohádkami (jak se objevuje v názvu českého výboru)?
- ✓ Přečtete si v *Literární výchově* Prévertovu báseň.

JACQUES PRÉVERT (1900–1977)

Francouzský spisovatel, autor mnoha básní, divadelních a filmových scénářů, písňových textů. Z knih: *Slova* (básnická sbírka), *Pohádky pro nehodné děti*, *Listy z Baladárských ostrovů*.

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

Veškerá tvorba Antoina de Saint-Exupéryho je spjata s jeho celoživotní vášní – létáním. V roce 1936 havaroval při přeletu nad Saharou a prožil několik dní uprostřed pouště. K této události se vrátil o pár let později v pohádkovém příběhu vyprávějším o setkání pilota, opravujícího porouchaný stroj, s človíčkem z daleké miniaturní planety – malým princem. Ten se ocitl v poušti dobrovolně; opustil svůj domov, když začal pochybovat o lásce květiny (růže), kterou miloval.

Princ postupně navštívil několik planet a setkal se tu s bytostmi, nositeli určitých vlastností či charakterů, vyvolávajících spíše odpor či smutek (domýšlivec, pijan apod.). Nakonec doputoval na planetu, která mu přinesla zcela jiná setkání.

Malý princ

XIX

Malý princ vystoupil na vysokou horu. Jediné hory, které kdy poznal, byly tři sopky, a ty mu sahaly po kolena. A vyhaslé sopky používal jako stoličky.

Z téhle vysoké hory, pomyslí si, uvidím naráz celou planetu a všechny lidi... Ale spatřil jen jehlovité špičky skal.

„Dobrý den,“ zvolal nazdařbůh.

„Dobrý den... Dobrý den... Dobrý den...,“ opakovala ozvěna.

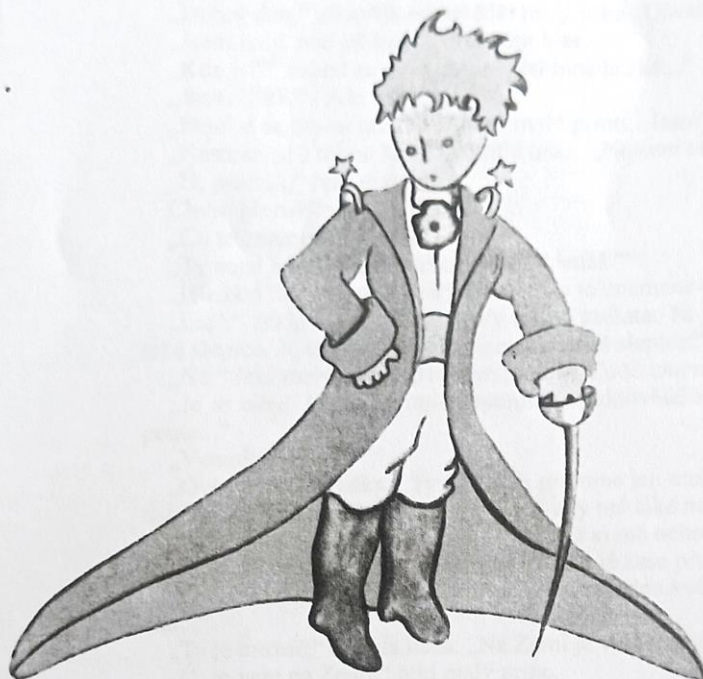
„Kdo jste?“ řekl malý princ.

„Kdo jste?... Kdo jste?... Kdo jste?“ odpovídala ozvěna.

„Bud'me přátelé, jsem tak sám,“ řekl.

„Jsem tak sám... Jsem tak sám... Jsem tak sám...,“ opakovala ozvěna.

Pomyslí si tedy: To je nějaká divná planeta! Je celá vyprahlá, celá zašpičatělá a slaná. A lidé nemají představivost. Opakují, co se jim řekne... Doma jsem měl květinu a ta mluvila vždycky první...

Ilustrace Antoine de Saint-Exupéry

XX

Ale když tak malý princ šel dlouho pískem, skalinami a sněhem, stalo se, že objevil konečně cestu. A všechny cesty vedou k lidem.

„Dobrý den,“ řekl.

Byla to zahrada plná růží.

„Dobrý den,“ odpověděly růže.

Malý princ se na ně zadíval. Všechny se podobaly jeho květině.

„Kdo jste?“ zeptal se jich užasle.

„Jsme růže,“ řekly růže.

„Ó,“ řekl malý princ...

A cítil se hrozně nešťastný. Jeho květina mu vypravovala, že je jediná svého druhu ve vesmíru. A tady jich bylo pět tisíc v jediné zahradě, jedna jako druhá!

Strašně by ji to mrzelo, řekl si, kdyby to viděla... Moc by kašlala a předstírala by, že umírá, jen aby nebyla směšná. A musel bych dělat, že o ni pečuji, neboť jinak by raději opravdu umřela, jen aby mě taky pokořila...

Potom si ještě řekl: Myslil jsem, že jsem bohatý, že mám jedinečnou květinu, a zatím mám jen obyčejnou růži. Ta růže a mé tři sopky, které mi sahají po kolena a z nichž jedna je možná navždy vyhaslá, nedělají ze mne moc velikého prince... A lehl si do trávy a plakal.

XXI

Tu se objevila liška.

„Dobrý den,“ řekla.

„Dobrý den,“ zdvořile odpověděl malý princ. Obrátil se, ale nic neviděl.

„Jsem tady, pod jabloní...“, řekl ten hlas.

„Kdo jsi?“ zeptal se malý princ. „Jsi moc hezká...“

„Jsem liška,“ řekla liška.

„Pojď si se mnou hrát,“ navrhl jí malý princ. „Jsem tak smutný...“

„Nemohu si s tebou hrát,“ namítla liška. „Nejsem ochočena.“

„Ó, promiň,“ řekl malý princ.

Chvilí přemýšlel a pak dodal:

„Co to znamená ochočit?“

„Ty nejsi zdejší,“ řekla liška, „co tu hledáš?“

„Hledám lidi,“ odpověděl malý princ. „Co to znamená ochočit?“

„Lidé,“ řekla liška, „mají pušky a loví zvířata. To je hrozně nepříjemné. Pěstují také slepice. Je to jejich jediný zájem. Hledáš slepice?“

„Ne,“ řekl malý princ. „Hledám přátele. Co to znamená ochočit?“

„Je to něco, na co se moc zapomíná,“ odpověděla liška. „Znamená to vytvořit pouta...“

„Vytvořit pouta?“

„Ovšem,“ řekla liška. „Ty jsi zatím pro mne jen malým chlapcem podobným statisícům malých chlapců. Nepotřebuji tě a ty mě také nepotřebuješ. Jsem pro tebe jen liškou podobnou statisícům lišek. Ale když si mě ochočíš, budeme potřebovat jeden druhého. Budeš pro mne jediným na světě a já zase pro tebe jedinou na světě...“

„Začínám chápat,“ řekl malý princ. „Znám jednu květinu... myslím, že si mě ochočila...“

„To je možné,“ dodala liška. „Na Zemi je vidět všelicos...“

„Ó, to není na Zemi,“ řekl malý princ.

Zdálo se, že to probudilo v lišce velkou zvědavost:

„Na jiné planetě?“

„Ano.“

„Jsou na té planetě lovci?“

„Nejsou.“

„Ach, to je zajímavé! A slepice?“

„Také ne.“

„Nic není dokonalé,“ povzdychla liška.

Ale vrátila se k svému nápadu:

„Můj život je jednotvárný. Honím slepice a lidé honí mne. Všechny slepice jsou si navzájem podobné a také lidé jsou si podobní. Trochu se proto nudím. Ale když si mě ochočíš, bude můj život jakoby prozářen sluncem. Poznám zvuk kroků, který bude jiný než všechny ostatní. Ostatní kroky mě zahánějí pod zem. Ale tvůj krok mě jako hudba vyláká z doupěte. A pak, podívej se! Vidiš tamhleto obilná pole? Nejím chléb. Obilí je pro mne zbytečné. Obilná pole mi nic nepřipomínají. A to je smutné. Ale ty máš zlaté vlasy. Bude to opravdu nádherné, až si mě ochočíš. Zlaté obilí mi tě bude připomínat. A já budu milovat šumění větru v obilí...“ Liška umkla a dlouho se dívala na malého prince.

„Ochoč si mě, prosím!“ řekla.

„Velmi rád,“ odvětil malý princ, „ale nemám moc času. Musím objevit přátele a poznat spoustu věcí.“

„Známe jen ty věci, které si ochočíme,“ řekla liška. „Lidé už nemají čas, aby něco poznávali. Kupují u obchodníků věci úplně hotové. Ale poněvadž přátelé nejsou na prodej, nemají přátel. Chceš-li přátele, ochoč si mě!“

„Co mám dělat?“ zeptal se malý princ.

„Musíš být hodně trpělivý,“ odpověděla liška. „Sedneš si nejprve kousek ode mne, takhle do trávy. Já se budu na tebe po očku dívat, ale ty nebudeš nic říkat. Řeč je pramenem nedorozumění. Každý den si však budeš moci sednout trochu blíž...“

Druhý den přišel malý princ zas.

„Bylo by lépe, kdybys přicházel vždycky ve stejnou hodinu,“ řekla liška. „Přijdeš-li například ve čtyři hodiny odpoledne, již od tří hodin budu šťastná. Čím více čas pokročí, tím budu šťastnější. Ve čtyři hodiny budu už rozechvělá a neklidná; objevím cenu štěstí! Ale budeš-li přicházet v různou dobu, nebudu nikdy vědět, v kterou hodinu vyzdobit své srdce... Je třeba zachovávat řád.“

„Co to je řád?“ řekl malý princ.

„To je také něco moc zapomenutého,“ odpověděla liška, „to, co odlišuje jeden den od druhého, jednu hodinu od druhé. Moji lovci například zachovávají také řád. Tančí každý čtvrtek s děvčaty z vesnice. Každý čtvrtek je tedy nádherný den! Jdu na procházku až do vinice. Kdyby lovci tančili kdykoliv, všechny dny by se podobaly jeden druhému a neměla bych vůbec prázdniny.“

Tak si malý princ ochočil lišku. A tu se přiblížila hodina odchodu.

„Ach, budu plakat...“ řekla liška.

„To je tvá vina,“ řekl malý princ. „Nepřál jsem ti nic zlého, ale tys chtěla, abych si tě ochočil...“

„Ovšem,“ řekla liška.

„Ale budeš plakat!“ namítl malý princ.

„Budu plakat,“ řekla liška.

„Tak tím nic nezískáš!“

„Získám, vzpomeň si na tu barvu obilí.“

A potom dodala: „Jdi se podívat ještě jednou na růže. Pochopíš, že ta tvá je jediná na světě. Přijdeš mi dát sbohem a já ti dám dárek – tajemství.“

Malý princ odběhl podívat se znovu na růže.

„Vy se mé růži vůbec nepodobáte, vy ještě nic nejste,“ řekl jim. „Nikdo si vás neochočil a vy jste si taky nikoho neochočily. Jste takové, jako byla má liška. Byla to jen liška podobná statisícům jiných lišek. Ale stala se z ní má přítelkyně a teď je pro mne jediná na světě.“

A růže byly celé zaražené.

„Jste krásné, ale jste prázdné,“ pokračoval. „Není možné pro vás umřít. Pravda, o mé růži by si obyčejný chodec myslel, že se vám podobá. Ale ona jediná je důležitější než vy všechny, protože právě ji jsem zaléval. Protože ji jsem dával pod poklop. Protože ji jsem chránil zástěnou. Protože jí jsem pozabíjel housenky (kromě dvou nebo tří, z kterých budou motýli). Protože právě ji jsem poslouchal, jak nařikala nebo se chlubila, nebo dokonce někdy mlčela. Protože je to má růže.“

A vrátil se k lišce.

„Sbohem...“ řekl.

V krajině her a fantazie

„Sbohem,“ řekla liška. „Tady je to mé tajemství, úplně prostinké: správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné.“

„Co je důležité, je očím neviditelné,“ opakoval malý princ, aby si to zapamatoval.

„A pro ten čas, který jsi své růži věnoval, je ta tvá růže tak důležitá.“

„A pro ten čas, který jsem své růži věnoval...“ řekl malý princ, aby si to zapamatoval.

„Lidé zapomněli na tuto pravdu,“ řekla liška. „Ale ty na ni nesmíš zapomenout. Stáváš se navždy zodpovědným za to, cos k sobě připojil. Jsi zodpovědný za svou růži...“

„Jsem zodpovědný za svou růži...“ opakoval malý princ, aby si to zapamatoval.

(Přeložila Zdeňka Stavinohová)

Antoine de Saint-Exupéry vyslov [antoan d sentegziperi]

- ✓ Proč princ opustil svoji planetu?
- ✓ Popište jednání a vlastnosti malého prince. Všimněte si jeho vztahu ke květině.
- ✓ Co se malý princ dozvídá od lišky? Při odpovědi využijte i citace z ukázky.
- ✓ Jaký je vztah mezi liškou a princem? Co v tomto případě znamená ochočení?
- ✓ Čím autor odlehčuje vážnost liščiných promluv?
- ✓ Princova květina v ukázce přímo nevystupuje. Dokázali byste o ní přesto něco říct?
- ✓ Domníváte se, že se princ ke své květině vrátil?
- ✓ Jak chápete větu *Jsi zodpovědný za svou růži*?

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY (1900–1944)

Francouzský spisovatel. Z knih: *Noční let*, *Země lidí*, *Malý princ*.

„Neodpoutávej se nikdy od svých snů! Když zmizí, budeš dál existovat, ale přestaneš žít.“

Mark Twain

městnání. Kdybych měl aspoň trochu peněz, otevřel bych si výčep, a tak, protože ve vině je voda, rozumíme, by se mi poštěstilo dostat se z bryndy. Ale peníze nemám a musím dělat poskoka. A to je známá věc, kdo žije ze mzdy, umře hladem. Jsem prostě smůlovatý, dočista začarovaný. Žena mi přišla do peněženky svatý obrázek a na těle nosím nevím kolik amuletů a škapulířů. Na dveře do bytu jsem přidělal podkovu se všemi podkováky. Ale nic naplat, jsem smůlovatý člověk, jako smolař jsem žil a jako smolař umřu. Šel jsem k věstkyni, abych se dověděl, kdo to má na mne spadeno, ale ta, jak viděla mou dlaň, zvedla ruce k nebesům a dala se do křiku: „Jé, co to vidím, co to vidím.“ Dostal jsem strach a zeptal jsem se jí, co teda vidí. A ona odpověděla: „Synáčku, černá hvězda, moc černá... všichni jsou proti tobě.“ „A co teď?“ „Dodej si odvahu a důvěřuj v Boha.“ „Ale já,“ namítl jsem, „jsem vždycky dělal, co bylo na mně.“ A ona: „Synáčku, moc lidí je proti tobě... co je ti to platné, dělat, co je na tobě, když máš lidi proti sobě? To je dobré, jen abys měl klidné svědomí.“ A na to jsem odpověděl: „Mně stačí, když budu mít svědomí čisté tak, jako ho mám. Všechno ostatní je mi fuk.“

(Přel. Jaroslav Pokorný)

Pas de chance [pa d šans]; něguš – habeský cisář

Antoine de Saint-Exupéry (1900–1944)
Francouzský prozaik a esejista. Za 2. světové války se jako vojenský pilot účastnil bojů proti fašismu. V r. 1944 zahynul při průzkumném letu nad Korsikou.

Antoine de Saint-Exupéry **Malý princ (1943, úryvek)**

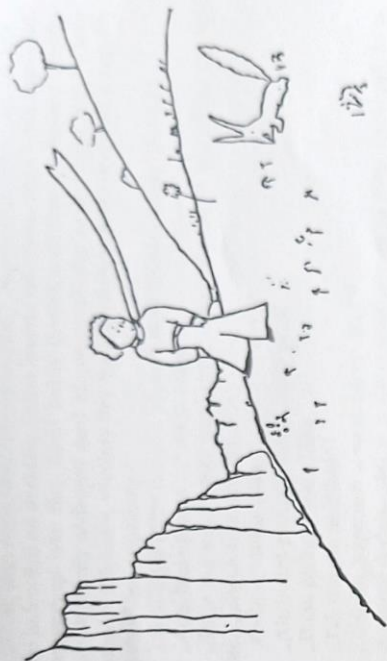
V pohádkové knížce *Malý princ* se hrdina na svých cestách po sluneční soustavě setkává kromě jiného s liškou.

XXI.

Tu se objevila liška.

„Dobry den,“ řekla.

„Dobry den,“ zdvořile odpověděl malý princ. Obrátil se, ale nic neviděl.

Antoine de Saint-Exupéry: Malý princ

„Jsem tady, pod jabloní...“ řekl ten hlas.
„Kdo jsi?“ zeptal se malý princ, „jsi moc hezká...“
„Jsem liška,“ řekla liška.
„Pojď si se mnou hrát,“ navrhl jí malý princ. „Jsem tak smutný...“
„Nemohu si s tebou hrát,“ namítila liška. „Nejsem ochočena.“
„Ó, promiň,“ řekl malý princ.
Chvilí přemýšlel a pak dodal:
„Co to znamená ochočit?“
„Ty nejsi zdejší,“ řekla liška, „co tu hledáš?“
„Hledám lidi,“ odpověděl malý princ. „Co to znamená ochočit?“
„Lidé,“ řekla liška, „mají pušky a loví zvířata. To je hrozně nepříjemné. Pěstuji také slepice. Je to jejich jediný zájem. Hledáš slepice?“
„Ne,“ řekl malý princ. „Hledám přátele. Co to znamená ochočit?“
„Je to něco, na co se moc zapomíná,“ odpověděla liška. „Znamená to vytvořit pouta...“
„Vytvořit pouta?“
„Ovšem,“ řekla liška. „Ty jsi zatím pro mne jen malým chlapcem podobným statisícům malých chlapců. Nepotřebuji tě a ty mě také nepotřebuješ. Jsem pro tebe jen liškou podobnou statisícům lišek. Ale když si mě ochočíš, budeme potřebovat jeden druhého. Budeš pro mne jediným na světě a já zase pro tebe jedinou na světě...“
„Začínám chápat,“ řekl malý princ. „Znám jednu květinu... myslím, že si mě ochočila...“

„To je možné,“ dodala liška. „Na Zemi je vidět všelicos...“

„Ó, to není na Zemi,“ řekl malý princ.

Zdalo se, že to probudilo v lišce velkou zvědavost:

„Na jiné planetě?“

„Ano.“

„Jsou na té planetě lovci?“

„Nejsou.“

„Ach, to je zajímavé! A slepice?“

„Také ne.“

„Nic není dokonalé,“ povzdychla liška.

Ale vrátila se k svému nápadu:

„Můj život je jednotvárný. Honím slepice a lidé honí mne. Všechny slepice jsou si navzájem podobné a také lidé jsou si podobní. Trochu se proto nudím. Ale když si mě ochočíš, bude můj život jakoby prozářen sluncem. Poznám zvuk kroků, který bude jiný než všechny ostatní. Ostatní kroky mě zahánějí pod zem. Ale tvůj krok mě jako hudba vyhláská z doupěte. A pak, podívej se! Vidíš tamhleta obilná pole? Nejím chléb. Obilí je pro mne zbytečné. Obilná pole mi nic nepřipomínají. A to je smutné. Ale ty máš zlaté vlasy. Bude to opravdu nádherné, až si mě ochočíš. Zlaté obilí mi tě bude připomínat. A já budu milovat šumění větru v obilí...“

Liška umkla a dlouho se dívala na malého prince.

„Ochoč si mě, prosím!“ řekla.

„Velmi rád,“ odvětil malý princ, „ale nemám moc času. Musím objevit přátele a poznat spoustu věcí.“

„Známe jen ty věci, které si ochočíme,“ řekla liška. „Lidé už nemají čas, aby něco poznávali. Kupují u obchodníků věci úplně hotové. Ale poněvadž přátelé nejsou na prodej, nemají přátel. Chceš-li přátele, ochoč si mě!“

„Co mám dělat?“ zeptal se malý princ.

„Musíš být hodně trpělivý,“ odpověděla liška. „Sedneš si nejprve kousek ode mne, takhle do trávy. Já se budu na tebe po očku dívat, ale ty nebudeš nic říkat. Řeč je pramenem nedorozumění. Každý den si však budeš moci sednout trochu blíž...“

Druhý den přišel malý princ zas.

„Bylo by lépe, kdybys přicházel vždycky ve stejnou hodinu,“ řekla liška. „Přijdeš-li například ve čtyři hodiny odpoledne, již od tří hodin budu šťastná. Čím více čas pokročí, tím budu šťastnější. Ve čtyři hodiny budu už rozechvělá a neklidná; objevím cenu štěstí! Ale budeš-li přicházet v různou dobu, nebudu nikdy vědět, v kterou hodinu vyzdobit své srdce... Je třeba zachovávat řád.“

„Co je to řád?“ řekl malý princ.

„To je také něco moc zapomenutého,“ odpověděla liška, „to, co odlišuje jeden den od druhého, jednu hodinu od druhé. Moji lovci například zachovávají také řád. Tančí každý čtvrtek s děvčaty z vesnice. Každý čtvrtek je tedy nádherný den! Jdu na procházku až do vinice. Kdyby lovci tančili kdykoliv, všechny dny by se podobaly jeden druhému a neměla bych vůbec prázdniny.“

Tak si malý princ ochočil lišku. A tu se blížila hodina odchodu.

„Ach, budu plakat...“ řekla liška.

„To je tvá vina,“ řekl malý princ. „Neprál jsem ti nic zlého, ale tys chtěla, abych si tě ochočil...“

„Ovšem,“ řekla liška.

„Ale budeš plakat!“ namítl malý princ.

„Budu plakat,“ řekla liška.

„Tak tím nic nezískáš!“

„Získám, vzpomeň si na tu barvu obilí.“

A potom dodala: „Jdi se podívat ještě jednou na růže. Pochopíš, že ta tvá je jediná na světě. Přijdeš mi dát sbohem a já ti dám dárek – tajemství.“

Malý princ odběhl podívat se znovu na růže.

„Vy se mé růži vůbec nepodobáte, vy ještě nic nejste,“ řekl jim. „Nikdo si vás neochočil a vy jste si nikoho neochočili. Jste takové, jako byla má liška. Byla to jen liška podobná statisícům jiných lišek. Ale stala se z ní má přítelkyně a teď je pro mne jediná na světě.“

A růže byly celé zaražené.

„Jste krásné, ale prázdné,“ pokračoval. „Není možné pro vás umřít. Pravda, o mé růži by si obyčejný chodec myslel, že se vám podobá. Ale ona jediná je důležitější než vy všechny, protože právě ji jsem zaléval. Protože ji jsem dával pod poklop. Protože ji jsem chránil zástěnou. Protože ji jsem pozabíjel housenky (kromě dvou nebo tří, z kterých budou motýli). Protože právě ji jsem poslouchal, jak naráká nebo se chlubila, nebo dokonce někdy mlčela. Protože je to má růže.“

A vrátil se k lišce.

„Sbohem...“ řekl.

„Sbohem,“ řekla liška. „Tady je to mé tajemství, úplně prostinké: správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné.“

„Co je důležité, je očím neviditelné,“ opakoval malý princ, aby si to zapamatoval.

„A pro ten čas, který jsi své růži věnoval, je ta tvá růže tak důležitá.“

„A pro ten čas, který jsem své růži věnoval...“ řekl malý princ, aby si to zapamatoval.

„Lidé zapomněli na tuto pravdu,“ řekla liška. „Ale ty na ni nesmíš zapomenout. Stáváš se navždy zodpovědným za to, cos k sobě připoutal. Jsi zodpovědný za svou růži...“
 „Sem zodpovědný za svou růži...“, opakoval malý princ, aby si to zapamatoval.

(Přel. Zdenka Stavinohová)

Antoine de Saint-Exupéry [antuan d sentegzypery]

174

NÁMĚTY K ÚVAHÁM A ČINNOSTEM

A. Jak dál

1. Pokuste se odhadnout, v jaké situaci asi psal Majakovskij svůj „Levý pochod“.
2. Podobné vyznění má také Wolkera „Balada o snu“. To však je podloženo poměrně rozsáhlou úvahou. Čeho všeho se tato úvaha dotýká? Zastarala už dnes Wolkera básně, nebo v ní zůstalo ještě něco živého a zajímavého?
3. O něco dříve vznikla Wolkera básně „Žebráci“. Pokuste se zjistit, v čem se obě básně shodují, v čem se liší a čím byl asi tento rozdíl způsoben.
4. Jan Čep byl hluboce věřící člověk. Jak se to na jeho povídky „Dvoji domov“ pozná? Čím by se podle vyprávěče této povídky měl řídit vztah člověka k jeho okolí? Proč?
5. Sovětský svaz, hitlerovské Německo a jiné podobně založené státy usilovaly o nastolení naprosté jednoty a shody mezi lidmi. Jednou z cest k tomu bylo uplatnění vůdcovského principu. S přihlédnutím k ukázce z Hamšikova „Génia průměrnosti“ se pokuste shrnout, v čem tento princip spočíval a jak byl uplatňován. Využijte k tomu i úryvky z prózy R. Heydricha a ukázku z románu J. Škvoreckého „Zbábělci“.
6. Jak byl tvůrce tohoto principu Adolf Hitler u nás tehdy vnímán, o tom vypovídá například Ježkova píseň ze stejnojmenné hry Osvo-bozeného divadla „Kat a blázen“. Máte-li po ruce její nahrávku, pusťte si ji. A pusťte si i jiné Ježkovy písničky. Co myslíte, obstojí v konkurenci těch dnešních? Proč?
7. Postavení Židů v hitlerovském Německu, v okupovaných zemích a některých státech spolupracujících úzce s Německem, se řídilo tzv. norimberskými zákony. V deníku Jiřího Ortena se můžete dočíst, jaké důsledky tyto zákony pro Židy měly. Co asi sledovala tato opatření a jak na ně reagoval Orten?
8. Působení norimberských zákonů byl vystaven také další český spisovatel Karel Poláček. Nedlouho po dokončení rukopisu románu „Bylo nás pět“ zahynul patrně na pochodu smrti z koncentračního tábora. Zkuste z naší ukázky rekonstruovat, v jakých podmínkách Poláček román psal.
9. Podobný osud jako Židy čekal na území pod nadvládou hitlerovského Německa i na Romy (tehdy se jim říkalo Cikámi). Ukázky ze

175

a různé jiné policajty
a její všemožné segregáčky
a kongresové vyslychačky
a různé jiné opletačky
všechno čím naše bláhové tělo
je dědičně zatíženo
Jistě svět je to nejlepší ze všech míst
kde se dá dělat spousta věcí jako třeba
legrační kousky
a milostné kousky
a psi kusy
a zpívat smutné písničky a mít inspiraci
a chodit sem a tam
na všechno koukat
a vonět ke kytkám
a okukovat sochy
a dokonce i myslet
a líbat lidi
a dělat děti a nosit kalhoty
a mávat klobouky
a tancovat
a chodit plavat do řeky
a na pikniky
uprostřed léta
a prostě vůbec
,si to užívat'
Jistě
jenže zrovna když jste v nejlepším
přijde usměvavý
funerbrák

Přeložil Jan Zábrana
(Čtu báseň která nekončí)

segregačka – hov.: oddělování, třídění

funerbrák – hov.: pohřební zřízenec

LAWRENCE FERLINGHETTI (* 1919), americký básník a vydavatel, v 50. letech založil v San Francisku knihkupectví a později i nakladatelství publikující knihy tzv. beatnických autorů. Ve své poezii, určené především k veřejné recitaci a často doprovázené jazzovou hudbou, vyjadřoval odpor proti optimistické vizi amerického života. Jeho sbírky (např. *Obrazy zmizelého světa*, *Lunapark v hlavě*, *Startuji ze San Franciska* aj.) si získaly značný ohlas a byly vydávány ve statisíkových nákladech.

Beatníci [bítníci] byli příslušníci generace básníků a prozaiků tvořící především v 50. a 60. letech dvacátého století. Odmítali život v konzumní společnosti a jejich díla vypovídala o pocitech lidí na okraji této společnosti.

Antoine de Saint-Exupéry [antuan d sentegzipery]

Malý princ

(úryvek)

Pohádka *Malý princ* s četnými autobiografickými rysy a filozofickým podtextem má podobu vyprávění pilota, který havaroval na poušti. Tady potkává malého prince, který uprchl z daleké planety, neboť pochyboval o lásce milované květiny. Při svém putování navštívil malý princ několik dalších planet, jejichž obyvatelé (vladař, domyšlivec, pijan,

byznysman a zeměpisec) jsou zosobněním negativních lidských vlastností. Teprve na Zemi se seznamuje s liškou a ta mu ukáže, co je přátelství a láska.

Tu se objevila liška.

„Dobrý den,“ řekla.

„Dobrý den,“ zdvořile odpověděl malý princ. Obrátil se, ale nic neviděl.

„Jsem tady, pod jabloní...,“ řekl ten hlas.

„Kdo jsi?“ zeptal se malý princ. „Jsi moc hezká...“

„Jsem liška,“ řekla liška.

„Pojď si se mnou hrát,“ navrhl jí malý princ. „Jsem tak smutný...“

„Nemohu si s tebou hrát,“ namítla liška. „Nejsem ochočena.“

„Ó, promiň,“ řekl malý princ.

Chvilu přemýšlel a pak dodal:

„Co to znamená ochočit?“

„Ty nejsi zdejší,“ řekla liška, „co tu hledáš?“

„Hledám lidi,“ odpověděl malý princ. „Co to znamená ochočit?“

„Lidé,“ řekla liška, „mají pušky a loví zvířata. To je hrozně nepřijemné. Pěstují také slepice. Je to jejich jediný zájem. Hledáš slepice?“

„Ne,“ řekl malý princ. „Hledám přátele. Co to znamená ochočit?“

„Je to něco, na co se moc zapomíná,“ odpověděla liška. „Znamená to vytvořit pouta...“

„Vytvořit pouta?“

„Ovšem,“ řekla liška. „Ty jsi zatím pro mne jen malým chlapcem podobným statisícům malých chlapců. Nepotřebuji tě a ty mě také nepotřebuješ. Jsem pro tebe jen liškou podobnou statisícům lišek. Ale když si mě ochočíš, budu potřebovat jeden druhého. Budeš pro mne jediným na světě a já zase pro tebe jedinou na světě...“

„Začínám chápat,“ řekl malý princ. „Znám jednu květinu ... myslím, že si mě ochočila...“

„To je možné,“ dodala liška. „Na Zemi je vidět všelicos...“

„Ó, to není na Zemi,“ řekl malý princ.

Zdálo se, že to probudilo v lišce velkou zvědavost:

„Na jiné planetě?“

„Ano.“

„Jsou na té planetě lovci?“

„Nejsou.“

„Ach, to je zajímavé! A slepice?“

„Také ne.“

„Nic není dokonalé,“ povzdychla si liška.

Ale vrátila se k svému nápadu:

„Můj život je jednotvárný. Honím slepice a lidé honí mne. Všechny slepice jsou si navzájem podobné a také lidé jsou si podobní. Trochu se proto nudím. Ale když si mě ochočíš, bude můj život jakoby prozářen sluncem. Poznám zvuk kroků, který bude jiný než všechny ostatní. Ostatní kroky mě zahánějí pod zem. Ale tvůj krok mě jako hudba vyláká z doupěte. A pak, podívej se! Vidíš tamhleto obilná pole? Nejím chléb. Obilí je pro mne zbytečné. Obilná pole mi nic nepřipomínají. A to je smutné. Ale ty máš zlaté vlasy. Bude to opravdu nádherné, až si mě ochočíš. Zlaté obilí mi tě bude připomínat. A já budu milovat šumění větru v obilí...“ Liška umlkla a dlouho se dívala na malého prince.

„Ochoč si mě, prosím!“ řekla.

„Velmi rád,“ odpověděl malý princ, „ale nemám moc času. Musím objevit přátele a poznat spoustu věcí.“

„Známe jen ty věci, které si ochočíme,“ řekla liška. „Lidé už nemají čas, aby něco poznávali. Kupují u obchodníků věci úplně hotové. Ale poněvadž přátelé nejsou na prodej, nemají přátel. Chceš-li přátele, ochoč si mě!“

„Co mám dělat?“ zeptal se malý princ.

„Musíš být hodně trpělivý,“ odpověděla liška.
„Sedneš si nejprve kousek ode mne, takhle do trávy. Já se budu na tebe po očku dívat, ale ty nebudeš nic říkat. Řeč je pramenem nedorozumění. Každý den si však budeš moci sednout trochu blíže...“

Druhý den přišel malý princ zas.

„Bylo by lépe, kdybys přicházel vždycky ve stejnou hodinu,“ řekla liška. „Přijdeš-li například ve čtyři hodiny odpoledne, již od tří hodin budu šťastná. Čím více čas pokročí, tím budu šťastnější. Ve čtyři hodiny budu už rozechvělá a neklidná; objevím cenu štěstí! Ale budeš-li přicházet v různou dobu, nebudu nikdy vědět, v kterou hodinu vyzdobit své srdce... Je třeba zachovávat řád.“

„Co to je řád?“ řekl malý princ.

„To je také něco moc zapomenutého,“ odpověděla liška, „to, co odlišuje jeden den od druhého, jednu hodinu od druhé. Moji lovci například zachovávají také řád. Tančí každý čtvrtek s děvčaty z vesnice. Každý čtvrtek je tedy nádherný den! Jdu na procházku až do vinice. Kdyby lovci tančili kdykoliv, všechny dny by se podobaly jeden druhému a neměla bych vůbec prázdniny.“

Tak si malý princ ochočil lišku. A tu se přiblížila hodina odchodu.

„Ach, budu plakat...“ řekla liška.

„To je tvá vina,“ řekl malý princ. „Nepřál jsem ti nic zlého, ale tys chtěla, abych si tě ochočil...“

„Ovšem,“ řekla liška.

„Ale budeš plakat!“ namítl malý princ.

„Budu plakat,“ řekla liška.

„Tak tím nic nezískáš!“

„Získám, vzpomeň si na tu barvu obilí.“

A potom dodala: „Jdi se podívat ještě jednou na růže. Pochopíš, že ta tvá je jediná na světě. Přijdeš mi dát sbohem a já ti dám dárek – tajemství.“

Malý princ odběhl podívat se znovu na růže.

„Vy se mé růži vůbec nepodobáte, vy ještě nic nejste,“ řekl jim. „Nikdo si vás neochočil a vy jste si taky nikoho neochočili. Jste takové, jako byla má liška. Byla to jen liška podobná statisícům jiných lišek. Ale stala se z ní má přítelkyně a teď je pro mne jediná na světě.“

A růže byly celé zaražené.

„Jste krásné, ale jste prázdné,“ pokračoval. „Není možné pro vás umřít. Pravda, o mé růži by si obyčejný chodec myslel, že se vám podobá. Ale ona jediná je důležitější než vy všechny, protože právě ji jsem zaléval. Protože ji jsem dával pod poklop. Protože ji jsem chránil zástěnou. Protože ji jsem pozabíjel housenky (kromě dvou nebo tří, z kterých budou motýli). Protože právě ji jsem poslouchal, jak naříkala nebo se chlubila, nebo dokonce někdy mlčela. Protože je to má růže.“

A vrátil se k lišce.

„Sbohem...“ řekl.

„Sbohem,“ řekla liška. „Tady je to mé tajemství, úplně prostinké: správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné.“

„Co je důležité, je očím neviditelné,“ opakoval malý princ, aby si to zapamatoval.

„A pro ten čas, který jsi své růži věnoval, je ta tvá růže tak důležitá.“

„A pro ten čas, který jsem své růži věnoval...“ řekl malý princ, aby si to zapamatoval.

„Lidé zapomněli na tuto pravdu,“ řekla liška. „Ale ty na ni nesmíš zapomenout. Stáváš se navždy zodpovědným za to, cos k sobě připoutal. Jsi zodpovědný za svou růži...“

„Jsem zodpovědný za svou růži...“ opakoval malý princ, aby si to zapamatoval.

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY (1900–1944) byl francouzský spisovatel a žurnalista. Jeho prózy s výraznými lyrickými prvky a úvahami o smyslu lidského bytí jsou tematicky spjaty zejména se životem letců (*Země lidí, Kurýr na jih, Noční let, Válečný pilot* aj.). Česky byly rovněž publikovány v několika souborech (např. *Pode mnou země, Moje planeta*). V dubnu 1943 nastoupil k francouzskému válečnému letectvu a podnikl řadu průzkumných letů. V průběhu jednoho z nich v červenci 1944 zahynul. Světoznámým se stal pohádkový příběh *Malý princ*, ke kterému neodmyslitelně patří autorovy vlastní ilustrace.

Ernest Hemingway [hemingvej]

Den čekání

Byli jsme ještě v posteli, když přišel do pokoje zavřít okno, a já si všiml, že vypadá nemocně. Měl zinnici, v obličejí byl bílý a šel pomalu, jako by ho každý pohyb bolel.

„Copak je ti, pucku?“

„Bolí mě hlava.“

„Tak běž radši zpátky do postýlky.“

„Ále. Mně nic není.“

„Jen běž do postele. Až se obleču, tak přijdu za tebou.“

Ale když jsem sešel dolů, byl už oblečený, seděl u ohně a skýtal obraz devítiletého ubožáčka, kterému je hrozně špatně. Když jsem mu položil ruku na čelo, poznal jsem, že má horečku.

„Běž nahoru do postele,“ řekl jsem mu, „jsi nemocný.“

„Nic mi není,“ odpověděl.

Přišel doktor a změřil chlapci teplotu.

„Kolik má?“ zeptal jsem se ho.

„Sto dva stupně.“

Doktor nechal na stole tři různé léky, každý v oplátkách jiné barvy, zároveň s návodem, jak se mají podávat. Jeden měl srazit horečku, druhý byl projímadlo, třetí měl zlikvidovat kyselé prostředí. Vysvětlil nám, že bacily chřipky jsou schopny žít jedině v kyselém prostředí. Zdálo se, že o chřipce ví naprosto všechno. Řekl, že jestli horečka nestoupne nad sto čtyři stupně, není se čeho obávat. Že epidemie chřipky je letos slabá a že nehrozí žádné nebezpečí, pakliže se člověk uvaruje zápalu plic.

Když jsem se vrátil do pokoje, poznamenal jsem si chlapcovu teplotu a zapsal si, kdy mu mám ty tři různé oplátky podat.

„Mám ti něco číst?“

„Ano. Jestli chceš,“ řekl chlapec. Byl v obličejí úplně bílý a pod očima měl temné kruhy. Ležel v posteli tiše a zdálo se, že je na hony vzdálen tomu, co se děje.

Četl jsem mu nahlas z *Knihy o pirátech* od Howarda Pylea; ale viděl jsem, že nesleduje, co čtu.

„Jak je ti, pucku?“ zeptal jsem se ho.

„Zatím pořád stejně,“ řekl.

Posadil jsem se do nohou postele a chvíli jsem si četl. Čekal jsem, až bude čas dát mu druhou oplátku. Bylo by bývalo přirozené, kdyby usnul, ale když jsem vzhlédl od knihy, díval se do nohou postele a vypadal hrozně divně.

„Pročpak se nepokusíš usnout? Až bude čas vzít lék, tak tě vzbudím.“

„Já bych radši zůstal vzhůru.“

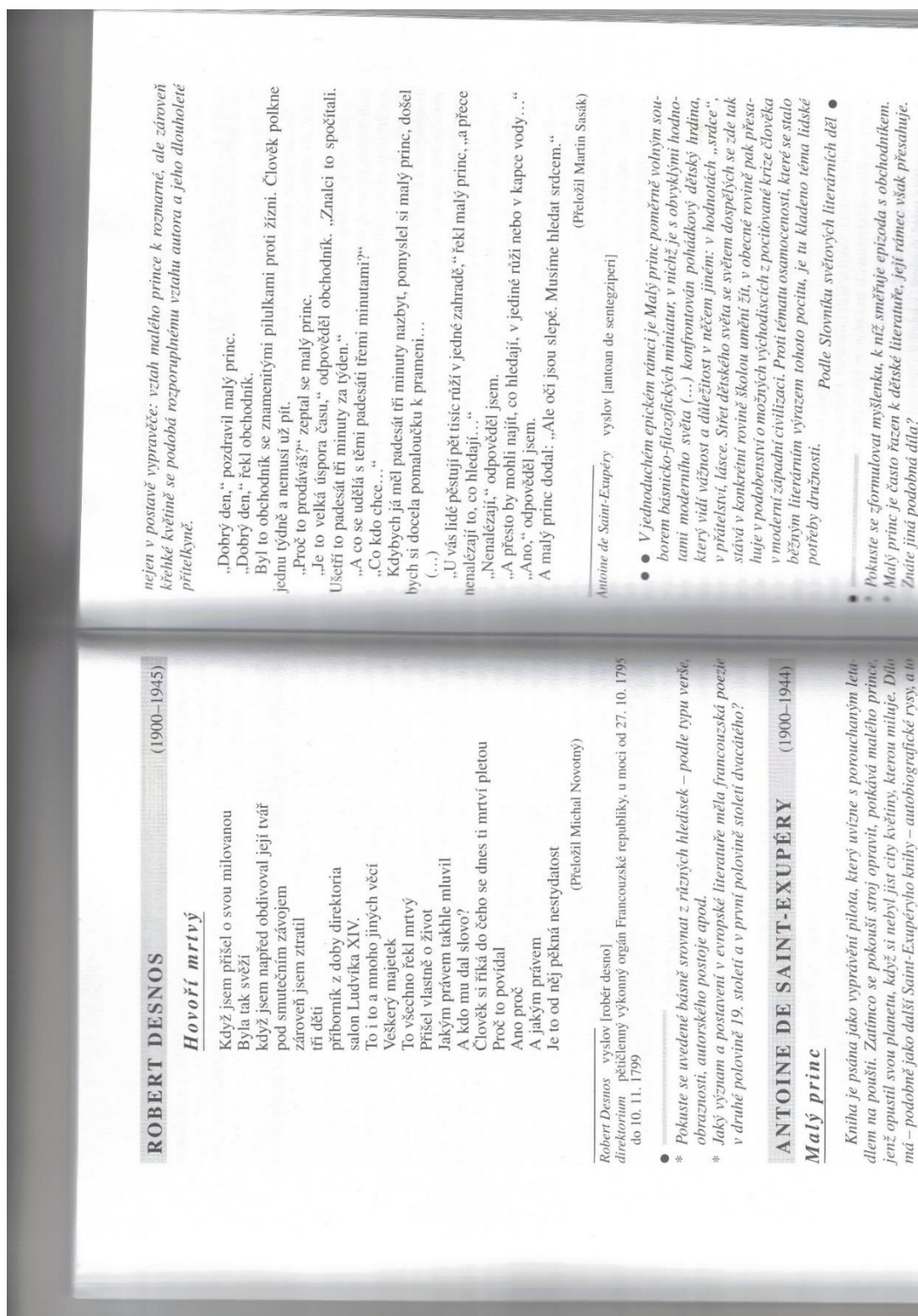
Za chvíličku mi řekl: „Jestli je ti to zatěžko, tatínku, tak tady se mnou nemusíš zůstat.“

„Mně to není zatěžko.“

„No ne, já jen jako kdyby ti to mělo být zatěžko, tak tady nemusíš zůstat.“

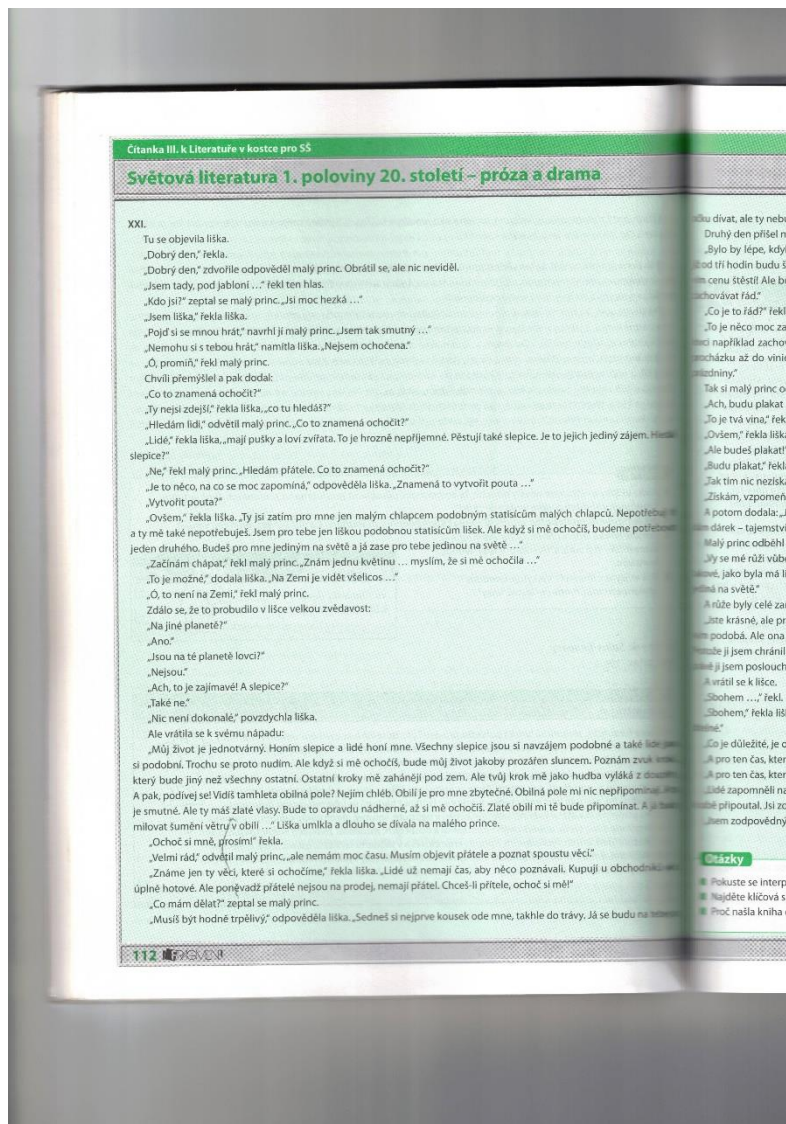
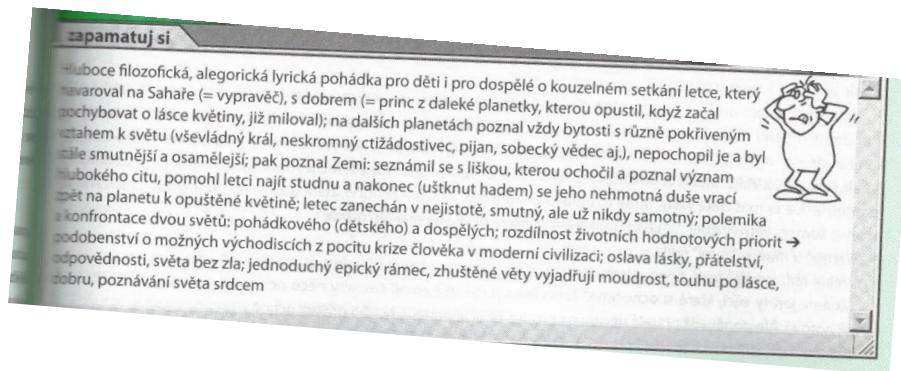
Řekl jsem si, že asi trošku blouzní, v jedenáct jsem mu dal předepsané oplátky a vyšel jsem si na chvíli ven.

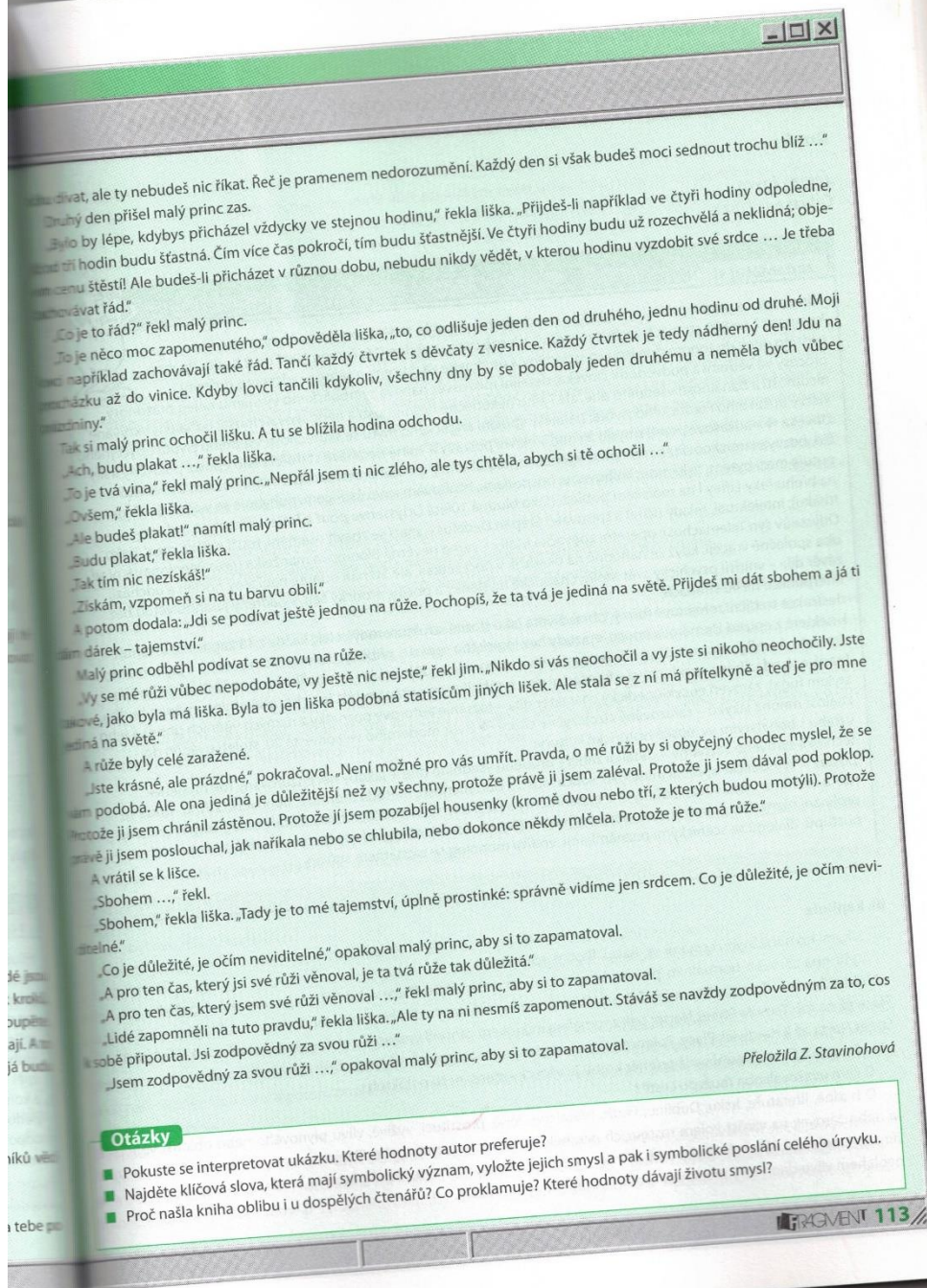
Příloha E

SOUKAL, Josef. *Čítanka pro III. ročník gymnázií*. Praha : SPN – pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2007. s. 96-97

Příloha F

SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka III. k Literatuře v kostce*. Praha: Fragment, 2007. s.111-113

16 PRÓZA A DRAMA VE SVĚTĚ. LIT. V PŘEDVÁLEČNÉM, VÁLEČNÉM A MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

Antoine de Saint-Exupéry (1900–1944): MALÝ PRINC (1943)

1 *(Úryvek z kapitoly XXI: malý princ se setkává s liškou a ta chce, aby si ji ochočil.)*

Liška umlkla a dlouho se dívala na malého prince.

„Ochoč si mě, prosím!“ řekla.

„Velmi rád.“ odvětil malý princ, „ale nemám moc času. Musím objevit přátele a poznat spoustu věcí.“

„Známe jen ty věci, které si ochočíme.“ řekla liška. „Lidé už nemají čas, aby něco poznávali. Kupují u obchodníků věci úplně hotové. Ale poněvadž přátelé nejsou na prodej, nemají přátel. Chcíš-li přítel, ochoč si mě!“

„Co mám dělat?“ zeptal se malý princ.

„Musíš být hodně trpělivý.“ odpověděla liška. „Sedneš si nejprve kousek ode mne, takhle do trávy. Já budu po tobě po očko dívat, ale ty nebudeš nic říkat. Řeč je pramenem nedorozumění. Každý den si však budeš moci sednout trochu blíž...“

Druhý den přišel malý princ zas.

„Bylo by lépe, kdybys přicházel vždycky ve stejnou hodinu.“ řekla liška. „Přijdeš-li například ve čtyři hodiny odpadne, již od tří hodin budu šťastná. Čím více čas pokročí, tím budu šťastnější. Ve čtyři hodiny budu rozechvělá a neklidná; objevím cenu štěstí! Ale budeš-li přicházet v různou dobu, nebudu nikdy vědět, v kterou hodinu vyzdobit své srdce... Je třeba zachovávat řád.“

„Co to je řád?“ řekl malý princ.

„To je také něco moc zapomenutého.“ odpověděla liška. „to, co odlišuje jeden den od druhého, jednu hodinu od druhé. Moji lovci například zachovávají také řád. Tančí každý čtvrtek s děvčaty v vesnici. Každý čtvrtý je tedy nádherný den! Jdu na procházku až do vinice. Kdyby lovci tančili kdykoliv, všechny dny by se podobaly jeden druhému a neměla bych vůbec prázdniny.“

Tak si malý princ ochočil lišku. A tu se přiblížila hodina odchodu.

„Ach, budu plakat...“ řekla liška.

„To je tvá vina.“ řekl malý princ. „Nepřítel jsem ti nic zlého, ale tys chtěla, abych si tě ochočil...“

„Ovšem.“ řekla liška.

„Ale budeš plakat!“ namítl malý princ.

„Budu plakat.“ řekla liška.

„Tak tím nic nezískáš!“

„Získám.“ řekla liška, „vzpomeň si na tu barvu obilí.“

Potom dodala:

„Jdi se podívat ještě jednou na růže. Pochopíš, že ta tvá je jediná na světě. Přijdeš mi dát sbohem a já ti dám dárek – tajemství.“

Malý princ se odběhl podívat znovu na růže.

„Vý se mě růži vůbec nepodobáte, vy ještě nic nejste.“ řekl jim. „Nikdo si vás neochočil a vy jste si nikde neochočili. Jste takové, jako byla má liška. Byla to jen liška podobná statisícům jiných lišek. Ale má liška z ní má přítelkyně a teď je pro mne jediná na světě.“

„Jste krásné, ale jste prázdné.“ pokračoval. „Není možné pro vás umřít. Pravda, o mě růži by si obvykle chodce myslili, že se vám podobá. Ale ona jediná je důležitější než vy všechny, protože právě ji jsem zalíbil. Protože ji jsem dával pod poklop. Protože ji jsem chránil zástěnou. Protože ji jsem pozabíjel houslemi (kromě dvou nebo tří, ze kterých budou mořít). Protože právě ji jsem poslouchal, jak naříkala nebo chlubila, nebo dokonce někdy mlčela. Protože je to má růže.“

A vrátil se k lišce.

„Sbohem...“ řekl.

„Sbohem.“ řekla liška. „Tady je to mé tajemství, úplně prostinké: správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné.“

„Co je důležité, je očím neviditelné.“ opakoval malý princ, aby si to zapamatoval.

A ano, ano, ano. Konec své růži věnoval, je ta tvá růže tak důležitá.“

PRÓZA A DRAMA VE SVĚTĚ. LIT. V PŘEDVÁLEČNÉM, VÁLEČNÉM A MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

2 Jaké pohádkové rysy nese příběh malého prince? Vzpomeňte, čím se vyznačuje klasická pohádka od ní odlišuje tzv. moderní pohádka?

Je Malý princ tradiční pohádkou? Pokud jste ji četli jako malí (nebo vám jako malým dětem by rozuměli jste všemu?)

V čem spočívá filozofická a v čem alegorická rovina díla? Vše podložte ukázkou.

(Úryvek z kapitoly XXV: malý princ a vyprávěč dosílí ke studni a chtějí se napít.)

„Lidé se natlačí do rychlíků,“ řekl malý princ, „ale pak už nevědí, co hledají. A tu se rozléhají a točí kolem dokola...“¹¹⁾

A dodal:

„Nestojí to za to...“

Studna, ke které jsme přišli, se nepodobala saharským studnám. Studny na Saharě jsou pouhé jámy vyhloubené v písku. Table se podobala studni na vesnici. Ale nebyla tam žádná vesnice a myslil jsem, že se mi to jen zdá.

„To je zvláštní.“ řekl jsem malému princovi, „všechno je připraveno: rumpál, vědro i provaz...“

Zasmál se, dokl se provazu a uvedl rumpál do pohybu.

A rumpál skřípal, jako skřípe stará korouhvička, když vítr dlouho spalí.¹²⁾

„Slyšíš,“ řekl malý princ, „probouzíme tuto studnu a ona zpívá...“¹³⁾

Nechtl jsem, aby se namáhal.

„Nech mne,“ řekl jsem mu, „pro tebe je to příliš těžké.“¹⁴⁾

Pomalu jsem vytahoval vědro až k okrají. Postavil jsem je na roubení pěkně do rovnováhy. V uších mi stále zněl zpěv rumpálu a ve vodě, která se dosud chvěla, jsem viděl chvějící se slunce.

„Toužím po té vodě,“ řekl malý princ, „dej mi, prosím, napít...“¹⁵⁾

A tu jsem pochopil, co hledal.

Žvedl jsem vědro až k jeho rům. Pil se zavřenýma očima. Bylo to libezné jako sváteční den.¹⁶⁾ Ale tato voda byla docela něco jiného než obyčejný pokrm. Zrodila se z pochodu pod hvězdou mlh jako nějaký dárek. Když jsem byl malý chlapec, světlo vánočního stromku a něha úsměvu, to vše dodávalo vždycky svlátní zář vánočnímu dárku, který jsem dostával.

Již všichni lidé pěstují pět tisíc růží v jedné zahradě,“ řekl malý princ, „a přece tam nenalezají to, co hledají...“

„Nenalezají...“ odpověděl jsem.

A přesto by mohli najít, co hledají, v jediné růži nebo v trošce růží...“

„Ano,“ odpověděl jsem.

A malý princ dodal:

„Ale od jsou slepé. Musíme hledat srdcem.“¹⁷⁾

(Jiní nakladatelské dětské knihy, Praha 1966; překlad J. Štítného)

¹¹⁾ malý princ dokládá své názory příklady, které svědčí o tom, pozorně vnímá vše, co se kolem něho děje, zejména pak dospělých chování

¹²⁾ metaforické, onomatopoeické přirovnání, personifikace (vítr věci v pohledu malého prince věnuje stejnou lásku a pozornost lidem, zvířatům a rostlinám)

¹⁴⁾ potřeba lásky a pomoci (tím, nám záleží, je jednání z hlavní témat prózy

¹⁵⁾ malý princ jedná s dítětem a přesto je intenzivní, každý jeho nárok podložen zkušeností

¹⁶⁾ atmosféra jedinečnosti, přehlas okamžiku i života

¹⁷⁾ filozofický podtext, děj je prohlášený myšlenkami o mezilidských vztazích, životě člověka, jeho vztahu ke světu atd.

Příloha H

Dotazník k ukázce textu Malý princ Antoinea de Saint-Exupéryho

Informace o čtenáři: chlapec – děvče

1. Uvedená ukázka působí z knihy Malý princ Antoinea de Saint-Exupéryho. Četl jsi celou knihu? Ano – Ne

2. Co víš o autorovi této knihy?

3. Které postavy v této ukázce vystupují?

a) malý princ b) letec c) liška d) had e) jiné

4. O kterých postavách se v ukázce hovoří?

a) o lampáři b) o lišce c) o obchodníkovi d) o hadovi

5. Seřaďte motivy textu v pořadí, v jakém se v ukázce objevují?

lampa – poušť – voda – dům s pokladem – studna – hvězdy

6. Kterou vzpomínku z dětství si vybavuje letec?

7. Na co vzpomíná malý princ?

8. Jak bys charakterizoval(a) vztah mezi letcem a princem?

9. Kapitola nemá název, jak bys ji pojmenoval(a)?

10. Jak rozumíš větě z ukázky: „Ano,“ řekl jsem malému princovi, „ať je to dům nebo poušť, to, co je dělá krásnými, je neviditelné!“

ZACHOVÁ, Alena: Dotazník k ukázce textu Malý princ Antoinea de Saint-Exupéryho (pro 5. ročník nový dotazník z roku 2012). in: ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013

Příloha I

Antoine de Saint Exupéry – Malý princ (1943)

XXIV. kapitola

Bylo to už osmý den, co se mi na poušti porouchal motor, a když jsem poslouchal historii o obchodníkovi, pil jsem poslední kapku ze své zásoby vody.

„Viš,“ řekl jsem malému princovi, „ty tvé vzpomínky jsou moc hezké, ale já jsem ještě neopravil letadlo, nemám už co pít, a byl bych také šťasten, kdybych mohl jít docela pomaloučko ke studánce.“

„Moje přítelkyně liška ...“ řekl mi.

„Človíčku, už nejde o lišku.“

„Proč?“

„Protože umřeme žízní ...“

Nepochopil, proč takhle uvažuji, a odpověděl mi:

„Je dobře, když jsme měli přítele, i když máme umřít. Já jsem hrozně rád, že jsem měl přítelkyni lišku ...“

Neuvědomuje si nebezpečí, řekl jsem si. Nemá nikdy hlad ani žízeň. Stačí mu trochu slunce ...

Ale podíval se na mne a odpověděl na mou myšlenku:

„Mám taky žízeň ... hledejme studnu ...“

Mávl jsem unaveně rukou: nemá vůbec smysl hledat studnu nazdařbůh v nekonečné poušti. Přesto jsme se dali na cestu.

Když jsme tak kráčeli celé hodiny mlčky, snesla se noc a začaly se rozžít hvězdy. Viděl jsem je jako ve snu, protože jsem měl ze žízně trochu horečku. Slova malého prince mi tančila v mysli.

„Tak ty máš také žízeň?“ zeptal jsem se ho.

Neodpověděl mi na otázku. Řekl pouze:

„Voda může dělat dobře i srdci ...“

Nerozuměl jsem jeho odpovědi, ale mlčel jsem ... Dobře jsem věděl, že se ho nesmím ptát.

Byl unaven. Sedl si. Já jsem si sedl vedle něho. Chvilí mlčel a pak ještě řekl:

„Hvězdy jsou krásné, protože je na nich květina, kterou není vidět ...“

„Ano, jistě,“ řekl jsem a mlčky jsem pozoroval vlny písku ve svitu měsíce.

„Poušť je krásná ...“, dodal.

A měl pravdu. Vždycky jsem miloval poušť. Usedneme na pískový přesyp ... Nevidíme nic ... Neslyšíme nic ... A přece něco září v tichu ... „Poušť je krásná právě tím, že někde skrývá studnu ...“ řekl malý princ.

Byl jsem překvapen, že pojednou chápu to tajemné záření písku. Když jsem byl malým chlapcem, bydlel jsem ve starobylém domě a pověst vypravovala, že je tam zakopán poklad. Nikdy jej ovšem nikdo nedovedl objevit a snad jej ani nehledal. Ale dodával kouzlo celému tomu domu. Můj dům skrýval ve svých hlubinách tajemství ...

„Ano,“ řekl jsem malému princovi, „ať už je to dům, hvězdy nebo poušť, to, co je dělá krásnými, je neviditelné!“

„Jsem rád, že souhlasíš s mou liškou,“ pravil.

Poněvadž malý princ usínal, vzal jsem ho do náruče a vydal jsem se znovu na cestu. Byl jsem dojat. Měl jsem pocit, jako bych nesl křehký poklad. Zdálo se mi dokonce, že není na Zemi nic křehčího. Ve svitu měsíce jsem pozoroval to bledé čelo, zavřené oči, kadeře chvějící se ve větru a říkal jsem si: Co zde vidím, je skořápka. To nejdůležitější je neviditelné ... A poněvadž se jeho pootevřené rty slabě usmívaly, řekl jsem si také: Co mě na spícím malém princovi tolik dojímá, je jeho věrnost květině, ten obraz růže, který v něm září jako plamínek lampy, i když spí ... A tušil jsem, že je ještě křehčí. Lampy musíme dobře chránit: stačí závan větru a lampa zhasne ...

A jak jsem tak krácel, objevil jsem na úsvitě studnu.

SAINT-EXUPÉRY, Antoine de: Malý princ. In: *Moje planeta*. Praha: Odeon, 1981, s. 44-46.

Přeložil Jiří Konůpek

Příloha J

6. ročník:

Chlapci: *Přátelský. Velmi dobrý a kamarádský. Suprový, mají se rádi. Měli hodně dobrý vztah. Měli dobrý vztah. Malý princ a letec se měli rádi, ale hádali se. Hodně dobří kamarádi a pomáhají si. Hezký. Dobrý.*

Dívky: *Velmi dobrý vztah, i když byl každý úplně jinak starý. Velice dobří přátelé. Nejlepší kamarádi. Něco jako otec a syn. Myslím si, že si dobře rozuměli. Mají dobrý vztah. Kamarádský. Dobří kamarádi. Hezký. Dobrý.*

7. ročník:

Chlapci: *Skvělý. Přátelský, kamarádský. Pozitivně – měli se rádi, důvěřovali si. Mají se rádi, přátelé. Kamarádský a věrný. Kamarádské. Cizí a náhle laskavý a dokážou se bavit. Asi dobrý, někdy se dohadují a jsou na sebe naštvaní :).*

Dívky: *Přátelský, upřímný. Přátelský. Zvláštní, ale zajímavý. Přátelský, dobrodružný. Kamarádský, zábavný, nebezpečný. Kamarádi, kteří si navzájem důvěřují a mají podobné postoje o dospělých lidech.*

8. ročník:

Chlapci: *Tak poslouchali se navzájem a byli si rovni. Přátelský. Neznají se, ale postupem času se ten vztah vyvíjí tak, že se letec k malému princovi začne chovat jako k vlastnímu synovi. Ne moc srozumitelný, ale krásný. Milý, přátelský, důvěryhodný. Krásný, až někdy dojemný. Kamarádský vztah, snaží se poznat jeden druhého, naslouchají si. Jsou to přátelé. Jediný, na koho se mohou obrátit. Jako vlastní syn. Jako otec a syn. Důvěřivý. Dobrý, pomohl vrátit se mu na cestu.*

Dívky: *Podle mě jsou přátelé a nikdy na sebe nezapomenou. Navzájem si pomáhají. Letec moc nerozumí tomu, co princ vypráví, ale v něčem se shodnou. Kamarádi. Důvěra, láska, bezpečí. Dobří přátelé. Asi jako syn a otec, který se stará o svého syna.*

9. ročník:

Chlapci: *Přátelský. Upřímný, dobrý, kamarádský, nekonfliktní. Takové přátelství bez přátelství, pouze se znají chvíli a spolupracují. Společně řeší problém a jsou přáteli. Kamarádský. Kamarádi. Je to kamarádský vztah, ale pořád se o druhém z nich musí dozvědět spoustu informací. Jako klidný, i přes vzájemné nepochopení mají vcelku dobrý vztah. Charakterizoval bych ho jako něco mezi kamarádstvím a zároveň jako vztah mezi otcem a synem. Dobrý.*

Dívky: *Přátelský. Vztah mezi letcem a malým princem byl přátelský a letec obdivoval malého prince. Velice pěkný, podporovali se a vždy se vyslechli. Spíše kamarádský*

(moc se sice neznají, ale pomalu se sbližují). Řekla bych, že to byl hezký vztah, myslím si, že se měli rádi a měli si o čem povídat. Řekla bych, že jejich kamarádský vztah je takový normální, záleží jim na sobě. Přátelský vztah a ke konci kapitoly letec hezky pečoval o malého prince. Přátelský, pravdomluvný. Navzájem si pomáhali, byli dobří kamarádi. Milý, přátelský. Mají kamarádský a upřímný vztah, navzájem si důvěřují. Letec je poněkud starší než princ, ale nemají si moc so říct, letec ho v něčem obdivuje, asi v tom, že je laskavý a nezapomíná na své přátele. Letec byl vůči princovi ochránářský. Oba se měli rádi. Jako mezi otcem a synem, takový rodinný. Dospělý letec se od chlapce dozvídá to, jak on vidí svět, a uvědomuje si krásu maličkostí, jsou to dobří přátelé. Dobrý, přátelský. Divný, napjatý, nechápavý. Byl to kamarádský vztah a malý princ dával letci do hlavy věci, nad kterými se vždy zamyslel.

SŠ: Že si navzájem snažili pomoci, mluvili o svých vzpomínkách a pocitech, sdíleli si mezi sebou rady, aby zvládli tu cestu. Stali se z nich dobří kamarádi, kteří si vyprávěli o jejich vzpomínkách. Řekla bych, že přátelský, ale ne zase moc blízký – letec velmi respektuje prince a svým způsobem k němu vzhlíží. Princova naivita a dětinskost tvoří s letcovou realistickou povahou představu zvědavého dítěte a nápomocného rodiče, tvoří příjemnou harmonii a příjemné splynutí postav. Náhodní kolemjdoucí uvěznění v poušti. Měli kamarádský vztah, navzájem si pomáhali a hledali společně. Letec se o prince hodně staral, myslím si, že měli dobrý vztah. Přátelský. Kamarádský/bratrský vztah. Kamarádi.

Příloha K

6. ročník:

Chlapci: *Vzpomínky letce a malého prince – cesta pro vodu. Vzpomínky. Studna. Poušť. Porouchání letadla uprostřed pouště. Malý princ v poušti. Letec a malý princ na poušti. Honba po studně. Cesta ke studni. Bez vody.*

Dívky: *Poušť a hvězdy. Osmý den na poušti. Malý princ a studna. Malý princ a letec hledají studnu. Letec a malý princ hledají studnu v poušti. Letec. Kouzla, která nevidíme. Cesta za studnou.*

7. ročník:

Chlapci: *8. den na poušti. Pouštní zázrak. Poklad. Na poušti. Hledání studny. Dům. Dobrodružství v poušti. Co oči nevidí.*

Dívky: *Vzpomínky. 8. den na poušti. Na opuštěné poušti. Hledání studánky. Dochází voda/Poklad pouště/Studna. Cesta za dobrodružstvím.*

8. ročník:

Chlapci: *Žízeň. Vzpomínání. Ztroskotání na poušti. Poušť. Po týdnu na poušti. Pilot a princ hledají studnu. Malý princ, liška a poušť! Letec a malý princ hledají studnu. Letcův deník. Jak letec poznává malého prince. Hledání vody v poušti. Hledáme studnu s přítelem. Cesta ke studánce.*

Dívky: *Život v poušti. Vzpomínky letce a prince. Výprava za hledáním studny. Vězení na poušti. Studna. Fantazie. Cesta za vodou.*

9. ročník:

Chlapci: *8. den utrpení. Ztroskotání na poušti. XXIV. Kapitola. Výprava pro vodu. Výprava za studánkou. Studna. Přežívání. Osmý den v poušti. Osmý den. Liška. Hledání studny.*

Dívky: *Vzpomínky. Studna. Žízeň a vzpomínky. Zpět do minulosti (vzpomínky z minulosti). Vzpomínka. Tichá poušť. Tajemství v poušti. Studna. Společná cesta za vodou. Poušť, hvězdy, letec a malý princ. Poslední kapka vody. Osmý den v poušti. O přemýšlení prince. Cesta ke studni. Cesta ke studně. „Alespoň jednu kapku vody“.*

SŠ: *Vzpomínky. Ztraceni v poušti. Studna. Studánka. Putování po poušti. Cesta za studnou. Příběh malého prince a letce. Probuzení (protože našli naději). Porozumění. Poklad. Pochopení. Nevím, jestli bych kapitole název dávala, když už, tak ne zjevný, kdyby kapitola měla název např.: Cesta v poušti, mám dojem, že už by neměla co nabídnout – Lepší by bylo např. Den osmý, či něco na ten způsob.*

Příloha L

6. ročník:

Chlapci: *Nic není krásné, takže to nejde vidět. Může být všechno krásné a něčím zajímavé. K různým věcem se vztahují legendy ne vzpomínky. Je jedno, co to je, ale nejvíce se nám líbí to, co není vidět. Člověk má v sobě něco hezkého, co není na první pohled vidět. Co je krásné, tak není pravé.*

Dívky: *Že to, co je nejkrásnější, je neviditelné. Že něco je krásné uvnitř, ale zvenku ne. Že každá věc je krásná tím, co na ní nevidíme. Každá věc na světě je něčím krásná, i když ji krásnou nevidíme. Jde o kouzlo, které se tam ukrývá.*

7. ročník:

Chlapci: *Že to krásný mají oni v myšlenkách, nějak nevím? Že nezáleží na vzhledu, ale i na vlastnostech, vzpomínky na ty věci je dělá krásnými. Všechno není vidět na první pohled. Věci, které jsou v domě, poušti, dělají dům/poušť. Můžeme vypadat jakkoliv, ale jde o to, jak se chováme. Chápu to tak, že ať je to cokoli, tak co je dělá krásnými, je nevyměnitelné.*

Dívky: *Tu vnitřní krásu domu nevidíme. Ostatní nevidí to, jaký člověk doopravdy je, a hodnotí ho jen podle vzhledu. Není důležité to, co vidíme, ale to, co cítíme. Jakože to nejkrásnější je to tajemství, které poušť či dům ukrývají. Dům je sice špinavý a opuštěný, ale skrývá se uvnitř něj poklad. Dům je na první pohled normální, ale je spojen s pověstmi, že je zde zakopaný poklad, proto se na něj díváme jinak – je pro nás krásný a kouzelný, to samé platí pro hvězdy nebo poušť, protože je to kouzlo neviditelné. Ano, rozumím jí.*

8. ročník:

Chlapci: *Že poušť a dům jsou nejkrásnější. Vzpomínky a cit k dané oblasti. To, co dělá místo krásným, není to, co místo samotné, ale jsou to vzpomínky, atmosféra nebo s jakými tam jsme lidmi. To, co dělá místo krásné, je jak se na něj člověk dívá (hledá na něm to krásné). Poklad. No, tak, že ten dům a poušť jsou tak krásný, protože to nevidím. Nesud' knihu podle obalu? Asi nějak tak. Není vše k vidění. Moc ne, ale je to k zamyšlení. Jsou na nich hezké maličkosti.*

Dívky: *Že vše je krásné, jen si to musíme uvědomit. Že vše, co je krásné, si uvědomíme, až když o to přijdeme. Že vidí všechno černě, negativně, nebo co vlastní nebo nemá, nemusí mít, že bude spokojený i bez toho. Že to, co je dělá krásnými, je nějaké tajemství, které ukrývají. Že nezáleží na tom, jak vypadáme, ale jací jsme uvnitř. Že když se na dům, poušť, hvězdy podíváme, tak je to celkem obyčejné, nezajímavé. Ale přesto jsou krásné něčím, co nejde vidět.*

Že každý se může cítit „doma“ kdekoliv, může se cítit doma kdekoliv je ten jeden člověk, může se cítit doma u kamarádů, babičky.

9. ročník:

Chlapci: Že všechno má svého ducha. Že to, co nás udělá šťastnými, tak nemusíme ani vědět. Že můžeme bydlet všude. Věci nemusejí krásně vypadat, ale i přesto je máme rádi – Nesud' knihu podle obalu. Věci jsou krásné i z pohledu jiného – Třeba dům, kde jsem vyrůstal, bude mít také speciální atmosféru a takový hezký pocit a vzpomínky. To, co dělá místo krásným, jsou vzpomínky a zážitky, ne to, jak to místo vypadá. My na první pohled nevidíme, co dělá dům a poušť krásnými, ale když se nad tím zamyslíme, tak to víme. Domov, místo, ve kterém bydlím, je pro mě krásným, i když to je třeba proto, že tam bydlím. Atmosféra a pocity s nimi spojené jsou to, co je dělá krásnými.

Dívky: Že vše má v sobě nějaké tajemství, které není vidět. Že vše je krásné, ale je to neviditelné. Že to, co je na věci krásné, nemusí být nutně na povrchu, ale mohou být krásné třeba zážitky nebo vzpomínky a vlastnosti dané věci. Že ne všechno na první pohled vypadá krásně, ale když se podíváme z jiného úhlu pohledu, je to krásné. Že na venek může být něco ošklivé, ale uvnitř to je krásné. Že je krásné to, jak se člověk chová nebo jaký je uvnitř a nezáleží na tom, jak vypadá. Všechno je něčím krásné. To nejhezčí a nejdůležitější není vidět. No že to, co je dělá krásnými, je neviditelné, je uvnitř a není to vidět: jako ten starobylý dům s pokladem, na pohled vypadá jako normální dům, ale to kouzlo každý nevidí. Nejspíše, že si vytvoříme nějaké zážitky a potom na to vzpomínáme hezky. Na každé věci se dá najít něco hezkého. Letec se snaží říct, že dům a poušť nedělá krásnými jenom vzhled, ale i něco krásného, co nevidíme. Krása (věci) nemusí být vidět hned, ale může to chvíli trvat, než je objevena. Je vidět, že pilot má už něco před sebou, takže ví, jak život funguje – Nevím, jestli jsem to dobře vysvětlila, ale bych to ve zkratce: V každém z nás musíme nebo je něco krásného, ale nesmíme hledat chyby, ale ty krásné věci, protože v každém z nás je něco pěkného, i když to není na první pohled vidět. I když se to nezdá, na všem je něco aspoň trochu krásného. Asi tak, že už jsme, kde jsme, nezáleží na tom, kde jsme, ale záleží na tom, jak se tam cítíme a jak se nám tam líbí – A, že pro každého je krásné něco jiného, asi jsem to pochopila trochu jinak.

SŠ: Že za každým místem je nějaká hezká vzpomínka. Že všechno je krásné podle toho, jak se na to koukneš a na všem najdete něco, co je krásné. Že to, co je krásné na něčem/někom, není vidět vždy, je to něco, co musíme časem objevit, něco vnitřního, co není jen tak vidět.

Že se cítí doma i na poušti a všude je mu dobře, kde je krásně, má rád ticho, písek a samotu a v tom vidí tu krásu. Jakoby jo, ale ne. Že nezáleží na tom, jak to vypadá, ale na tom,

*zda to máme rádi a jak. Tu největší krásu vidíme a cítíme srdcem, a to je to, co je neviditelné.
To krásné se schovává uvnitř.*